T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM DALI

ARAPÇA YAYIN YAPAN ATEİST WEB SİTELERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA

Abdulrahman Mohammed AL–MUSHİKİ

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN
Doç.Dr .Arif KORKMAZ

KONYA – 2020

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

KONYA

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KONYA SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	ABDULRAHMAN MOHAMMED SHARAF ALMUSHİKİ	
	Numarası	16810201005	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X
		Doktora	
	Tezin Adı	ARAPÇA YAYIN YAPAN ATEİST WEB SİTELERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA	

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı
İmzası

ABDULRAHMAN MOHAMMED SHARAF ALMUSHİKİ

2020

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	ABDULRAHMAN MOHAMMED SHARAF ALMUSHİKİ	
	Numarası	16810201005	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X
		Doktora	
	Tez Danışmanı	Doç.Dr. Arif KORKMAZ	
	Tezin Adı	ARAPÇA YAYIN YAPAN ATEİST WEB SİTELERİ ÜZERİNE SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA	

Bu araştırmanın önemi insanın manevi tarafı ile ilgilenmesi ve kişinin ancak kendisine hükmeden bir dinle yaşayabildiği ve hayatta karşılaştığı sıkıntılar karşılığında acizliğini hissetmesi ve ona iltica etmesidir. Ancak zihinlerini serbest bırakmaya karar verdiklerini iddia eden ve Allah'a ve dine inanmamayı tercih eden bazı insanlar vardır. Bu çalışmada, ateizmin anlamını, tanımını, türlerini ve ortaya çıkışından bu yana tarihini detaylı olarak açıkladım ve nereden çıktığını ortaya koymaya çalıştım. Ayrıca günümüze kadar adım adım nasıl geliştiğini ortaya koydum. Ateizmi araştırdıktan sonra internet üzerine yoğunlaşmak gerekiyordu. Çünkü daha önce bu tür konulara ulaşmak zor iken günümüzde internet ateizmi yaymanın en büyük aracı haline gelmiştir. Daha önce ateizm kitapları nadir ve ulaşılması zorken, özellikle bazı dindar ülkelerde internet sayesinde ateist fikirler herkes tarafından kolayca erişilebilir hale gelmiştir.

Bu araştırmada birkaç sonucuna vardık, günümüzde Arap gençliğinin çoğunluğunda dini bağlılığın zayıflaması, aralarında ateizmin daha hızlı yayılmasına sebep olmuş ve modern fikrî yönelimlere ilgi duymalarına katkıda bulunmuştur.

Fikrî ve ideolojik açıdan sosyal medyanın gençlerin fikirleri üzerinde etkisi, okul ve üniversitelerin etkisinden çok daha fazladır. Ayrıca din karşıtı fikirlerinden dolayı gençlere yapılan baskı ve şiddet olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Kültürel ve teknolojik ilerleme arasındaki ters bir ilişki söz konusudur. Bu nedenle teknolojik ilerleme ne kadar büyükse, dindarlık da o kadar azalır.

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	ABDULRAHMAN MOHAMMED SHARAF ALMUSHİKİ		
	Student Number	16810201005		
	Department	FELSEFE VE DİN BİLİMLERİ / DİN SOSYOLOJİSİ BİLİM		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Doc.Dr. Arif KORKMAZ		
	Title of the Thesis/Dissertation	A SOCIOLOGICAL RESEARCH ON ATHEIST WEBSITES THAT MAKE A BROADCAST IN ARABIC		

The importance of this research is that people are concerned with the spiritual side and feel their helplessness and take refuge in the face of the hardships they face in life, and that they can live only with a religion that dominates them. However, there are some people who claim to have decided to free their minds and prefer not to believe in God.

In this work, I have explained in detail the meaning, definition, types and history of atheism since its emergence and tried to reveal where it came from. After researching atheism, it was necessary to focus on the Internet. Because it was difficult to reach such topics before, today the internet has become the biggest tool to spread atheism. While atheism books were rare and difficult to reach, atheist ideas have become easily accessible to everyone, especially in some religious countries, because of the internet.

We came to several conclusions in this research that the weakening of religious affiliation among the majority of Arab youth today has led to a faster spread of atheism among them and contributed to their interest in modern intellectual orientations. In intellectual and ideological terms, the effect of social media on the ideas of young people is much more than the effect of schools and universities. In addition, the pressure and violence inflicted on young people have negative consequences for their religiosity.

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BÖLÜM: ARAP ÜLKELERİN'DE ATEİZM VE ARAPÇA YAYIN YAPAN ATEİST WEB SİTELERİ

ÖN SÖZ

Bu evrenin bir yaratıcısı ve düzenleyicisi olduğuna iman etmek insanın hayatındaki en önemli meselelerden biri olup insanla doğan fıtrî bir duygudur. Bu duygu aynı zamanda insanı büyük güçlere tapmaya itmiş ve bu nedenle insanlar güneş, ay ve gezegenlere ibadet etmişlerdir. Soyut ve görünmeyen varlıklara inanmaları güç olduğundan insanlar taşlara (putlar), inek ve fare gibi hayvanlara tapmaya başlamışlar ve kendilerinin ürettikleri ibadetler ve çeşitli ayinler geliştirmişlerdir. Bütün bunları ruhî bir istikrara ulaşmak, aciz düştüğünde kendisine yalvarmak, şikâyette bulunmak ve her şeyin daha iyi olmasını umut etmek için yapmaktadırlar.

Allah peygamberleri insanlara gönderdiğinde, onların önüne konulan en zor görevlerden biri de insanları evrenin bir yaratıcısı olduğuna ikna etmek idi. Zira Allah'ı görmüyorlardı ve bu şekilde inanmaları gerekiyordu. Çünkü Allah insanları farklı yaratmış, onlardan kimi peygamberlere tabi olmuş, kimi de bir delil (örneğin, Allah'ı görmeyi) istemiştir. Dolayısıyla bazı insanlar göremedikleri bir yaratıcının varlığını inkâr etmişler ve evrenin ortaya çıkışıyla ilgili çeşitli teoriler ortaya atmışlardır. Yaratıcının varlığına inanmama anlamına gelen ateizmin ortaya çıkma nedenlerinden biri budur.

Ateizm asırlar boyunca farklı isimlerle birçok medeniyette tezahür etmesine rağmen asıl ismi her zaman aynı olmuştur: O isim de ateizmdir. Ateizm bir açıdan eski ve birçok açıdan ise modern bir sorundur. İnsanın fıtratı, dini ve inancıyla ilişkili olması açısından eski, yayılma yolları ve sunum yöntemleri açısından ise moderndir.

Çağdaş Arap dünyası çeşitli sorunlardan sıkıntı çekmektedir. O sorunlardan biri de ateizmdir. Eski ve yeni Arap yazarlar ateizmle ilgili birçok kitaplar yazdılar, ancak yazdıkları bu kitaplar sadece ateizmin tanımı, türleri, nedenleri, tarihi vb. gibi hususlarla sınırlı olduğundan ateizmin iddiaları ve internetle ilişkisi yeterince ele alınmamıştır. Ateizmin sosyal medyada, WEB'de doğrudan ve bağımsız olarak nasıl yayıldığı ve tanıtıldığıyla ilgili yazılanlar sadece internet sayfalarına serpiştirilmiştir ve bunlar birkaç satırı aşmayan makalelerden oluşmaktadır. Arap ülkelerinde ateizm konusunun daha önce Türkiye'de akademik düzeyde çok fazla çalışılmamış ve müstakil olarak ele alınmamış olmasının tezin önemini artırdığı söylenebilir.

Tezimiz giriş, üç bölüm ve sonuçtan oluşmaktadır. Giriş bölümünde tezin konusu, amaç ve önemi, kapsam ve sınırlılıkları, tezde kullanılan yöntem ve tezin içerisinde geçen temel terim ve kavramlara kısaca değinilmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde, ateizmin kavram olarak tanımına, çeşitlerine ve tarihçesine kuramsal bir çerçeve içinde bakılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde din ve internet ilişkisi üzerinde durulmuş, din ve internetin terim olarak anlamlarına, tarihi süreç içerisinde birbirleri üzerinde yaptıkları etkilere, dindarlık kavramına, dindarların internet ile olan ilişkisine, teizm ve buna antitez olarak oluşan ateizmin internetle olan bağına bilimsel açıdan yaklaşılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde Arap ülkelerinde ateizmin tarihçesine, ne kadar ve nasıl bir yer edindiğine, ateistlerin sanal âlemi nasıl ve ne düzeyde kullandıklarına değinilmiş ve Arapça yayın yapan bazı önemli ateist web siteleri tanıtılmıştır. Sonuç bölümünde ise ulaşılan neticelerin kısa bir özetine ve değerlendirilmesine yer verilmiştir.

Bu çalışmaya danışmanlık yapan, birçok tavsiye ve yönlendirmede bulunan ve araştırmanın sonuçlandırılmasında katkıda bulunan Dr. Öğretim Üyesi Arif KORKMAZ’a teşekkür ederim.

Abdulrahman Mohammed AL–MUSHİKİ

Konya – 2020

GİRİŞ

1. Konu

Arapça Yayın Yapan Ateist Web Siteleri Üzerine Sosyolojik Bir Araştirma adlı bu tezde ateizm, Arap ülkelerinde ateizm ve uzantıları, ateizmin tanımi ve çeşitleri (mutlak ateizm, teorik ateizm, pratik ateizm, bilimsel ateizm,...vs), tarihi gelişimi (yunanistan'da ateizm, batı ülkelerinde ateizm, uzak doğu'da ateızm ve ortadoğu'da ateızm), fikri ve felsefi temelleri, din ve internet kavramları, ateizm ve internet, dindarların internete bakışı ve kullanım düzeyleri, ateizmin sanal dünvada ne kadar bir yere sahip olduğu, Arapça yayın yapan ateist web siteleri (İl7ad.org, Arabatheistbroadcasting.com, Raseef22.com, Ladeenioon.blogspot.com,...vs), Arap ülkelerinde ateizmin ne kadar barınabildiği ve halkta nasıl yer edindiği konuları üzerinde durulmuştur.

2. Önem ve Amaç

Bu araştırmanın yazılmasının temel sebebi, ateizm konusuna yönelik algıyı düzeltmek, bugünkü gerçekliğini ve içinde ortaya çıkan şeyi açıklamaktır. Arap toplumlarında sosyal medyada ortaya çıkan ateizm olgusu, kaynağı bilinmemekle birlikte, nasıl yayıldığı ve nerede ortaya çıktığı bilinmese de son dönemde çok büyük bir şekilde ortaya çıkıp yaygınlaştı. Ancak sosyal medya siteleri, söz konusu anlatıların fikrî sapmalar sergilediği, din hakkındaki zehirli şüpheleri yayınladığı, gençleri ideolojik ve ateist illegal durumlara çağırdığı ateizm sayfaları ve hesaplarla doludur. Bu nedenle söz konusu sorunu açıklığa kavuşturmak, örneklerini zikretmek ve onları eleştirip cevap vermek gerekmekteydi.

Araştırma ateizm kavrami üzerine açıklamalar, ateizmin tarihi süreç içerisinde gelişimi, ateizmin nelerden etkilendiği ve insanları nasıl etkiledigi, insanların bu akıma nasıl girdikleri, ateist fikir ve felsefe yapısı, din ve internet ilişkisi gibi konulara odaklanmıştır. Ayrıca ateizmin Arap ülkelerindeki durumu, Müslüman Arapların bu akıma tepkisi, ateistlerin sanal âlemde ne kadar ve nasıl yer edindikleri,

Arapça yayin yapan ateist web siteleri ve içerikleri gibi konulara da yer verilmesi, Türkiye'de bu konuları ele alan müstakil bir araştırmanın olmadığı düşünüldüğünde, araştırmanın önemini artırmaktadır. Bu çalışma ele alınan konuların daha geniş ve kapsamlı olarak incelenmesi için temel oluşturacak bir ön araştırma niteliğindedir.

3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Araştırmada daha çok ana kavramlar üzerinde durulmuş olup; bu çalışma din ve internet ilişkisi, dindarlık, teizm, Arap ülkelerinde ateizm ve uzantıları, ateizmin tanımi ve çeşitleri, tarihi gelişimi, fikri ve felsefi temelleri, din ve internet kavramları, ateizm ve internet, dindarların internete bakışı ve kullanım düzeyleri, ateizmin sanal dünvada ne kadar bir yere sahip olduğu, Arapça yayın yapan ateist web siteleri, Arap ülkelerinde ateizmin ne kadar barınabildiği, ateistlerin Arap ülkelerinde sanal âlemde ne gibi faaliyetlerde bulundukları, kullandıklari sosyal ortamlar ve web siteleri konuları ile sınırlıdır.

4. Yöntem

Araştırmamızda aşağıdaki yöntemi takip ettik.

1- Araştırmada belgesel yöntem (belge araştırması) kullanılmıştır. Bu çerçevede internet ortamındaki arama motorları, kategorik dizinler ve örneklem alınan web siteleri üzerindeki iletişim kayıtları üzerinde analizler yapılmıştır.

2- Çalışmamızın konusuyla ilgili araştırdığımız kadarıyla daha önce yapılan herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. Bunu teyit ettim ve doğruladım.

3- Araştırmamızda seçtiğimiz sitelerin analizini yaparken ziyaretçi sayısı, abone sayısı, kütüphanesinde bulunan kitaplar, bu konudaki en ünlü makaleler vb. hususları ele almaya gayret ettim.

4- Seçtiğim sitelerden bazı makaleleri tercih ettim. Onları seçmemin nedeni o makalelerin sosyal paylaşım sitelerine sık sık yüklenmeleri ve Arap gençliği arasında ilgi çeken modern ve önemli konulara değinmelerinden dolayıdır.

5- Bu makaleleri Arapça'dan Türkçe'ye çevirdim.

6- Her makalenin sonunda – varsa – taraftarlarının ve muhaliflerinin görüşlerine değindim, görüşleriyle ilgili yorumlar yaptım ve yeri gelince eleştirdim.

7. Araştırmada bahsedilen bazı önemli şahsiyetleri ve yazarları tanıttım.

BİRİNCİ BÖLÜM
DİN, ATEİZM VE İLETİŞİM ARAÇLARI

1. Din

Başlangıçta din kelimesi için sözlüğe bakmalıyız. Bu da İslam düşüncesinde din kelimesinin çeşitli tanımlarının oluşturulduğu çerçevenin genel bir resmini çizmemize yardımcı olacaktır.[1]

Din kavramını sözlük anlamıyla tanımlamaya çalışmak bizi şu veya bu şekilde aynı yönde akan bir grup eş anlamlı kelimenin önüne koyar ve tabi olmanın gerekliliğini oluşturur. Din birinci kullanımda "itaatin gerekliliği", ikinci kullanımda "itaatin yükümlülüğü" ve üçüncü kullanımda da "itaati zorunlu kılan" prensiptir.[2]

1.1. Bir Terim Olarak Din

Din kelimesinin sözlükteki hali buysa, o zaman İslam düşünce terminolojisindeki hali nice olur? Burada hatırlatılması gereken önemli bir nokta vardır. O da şudur: "İslam" ile "İslam düşüncesi" bire bir aynı şey değildir. İslam düşüncesi, daha ziyade, İslam'ı gerçeğe indirgeme çabası ve gerçek manada onu tatbik etme amacıyla İslami zihniyetin icat ettiği şeydir. Zira zamansal ve mekânsal çerçeveler tarafından yönetilmiştir.[3]

İslam düşüncesinde dinin en meşhur ve en çok kullanılan tanımı Tehânevî'ye aittir. Ona göre "Din akıl sahiplerini kendi iradeleriyle şimdiki halde (dünyada) salâha, gelecekte (âhirette) felâha sevk eden, Allah tarafından konulmuş bir nizamdır. Buna inançlar ve ameller de dâhildir. Bazen onunla her Peygamber'in dini kastedilir, bazen de "*Kuşkusuz Allah katında din İslâm'dır.*"[4] ayetinde olduğu gibi sadece İslam

---

[1] İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, 2/144.
[2] Muhammed Abdullah Drâz, Din, İskenderiyye, Dâru'l-Marife el-Câmiiyye, 1990, s. 23-25.
[3] Muhammed el-Gazâlî (1993). *Leyse mine'l-İslâm,* Mektebetu'l-Vehbe, Altıncı Baskı : Kahire, s. 137.
[4] Al-i İmrân Suresi, 19.

dini kastedilir. Ayrıca kaynağı itibariyle Allah'a, tebliği yönünden peygambere, uygulanması bakımından da ümmete nisbet edilir".[5]

Özet olarak dinin, inanç açısından insanları hakka, muamelat ve sulûk açısından da hayra çağıran ve davranış ve işlemlerde iyilik hakkını yönlendiren Allah tarafından ortaya konulan bir durum olduğu söylenebilir.

Dinin İslami tanımından adını ilahi vahiyden alan sahih dinler çerçevesi ile sınırlandığı anlaşılmaktadır. O tek bir mabut olan, her şeyin yaratıcısı ve idare edicisidir. Akla dayanan tabii dinler, kuruntu ve masallardan oluşan batıl dinler ve putlara tapan pagan dinler, *Kur'an-ı Kerim*'in, "*Kim İslâm'dan başka bir din arama çabası içine girerse"*[6] ve *"Sizin dininiz size, benim dinim banadır.*"[7] ayetlerinde onları da din kelimesiyle çağırmasına rağmen, din tanımına girmezler.

Din – eski çağlardan beri – uzun bir serüvende insanlığın yaşadığı en önemli tartışmalara tanıklık etmiş; başlangıçta Tanrı'nın şekli veya Tanrı'nın doğasıyla ilgili olup modern çağda ise Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu hakkındaki tartışmalara dönüşmüştür. İnsanlar arasındaki inançların farklı ve çeşitli olmasından dolayı dinin tanımı farklı şekillerde ortaya çıkmıştır. Tutum ve inançlarında farklılık gösteren tüm insanlar için doğru ve tatmin edici tek bir din tanımı ve Tanrı'nın varlığının reddine dayanan tek bir tanım veya mantıksal, rasyonel temellere dayanan bir din tanımı yoktur. Aşağıda dinin tanımından her kategori açısından bahsedilecektir.[8]

Din bilginlerinin tanımı: Bu tanım inanç ve yakîn üzerine kuruludur. Onlara göre din, Tanrı'nın varlığına ve O'na olan imana dair derin bir duyarlılık ve idraktır. Mutlak yakîn, evren, dünya ve tüm varoluşun yaratan veya ilah olan doğaüstü bir güç tarafından yaratıldığını içerir. Bu nedenle dini, bunun bir temeli olarak değil, onun sonucu olarak gördükleri sosyal ve kültürel yönlerle sınırlamazlar.

Sosyologların tanımı: Sosyologlar dini bir sosyo-kültürel sistemde evrimsel aşamalara tabi olan bir dizi gelenek, değer, ideal ve deneyim olarak görürler. Başlangıçta din, her toplumun sosyal adetleriyle yakından ilişkiliydi ve ondan ayırt

---

[5] Tehânevî, Keşşâfü Istılâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm, Beyrut: Mektebetu Lübnan Nâşirûn, 1996, 1/814.
[6] Al-i İmrân Suresi, 85.
[7] Kâfirûn Suresi, 6.
[8] https://www.marefa.org.

edilmezdi. Ancak zamanla, insanların görüşlerine göre yaşamlarında aldıkları bağımsız bir manevi boyuta dönüşür.

Diğer yandan, insanın bilinmeyen ve doğa korkusunun bir sonucu olarak dinin oluştuğunu ve gidişatlarını kontrol etmelerine güçleri yetmediği için böyle bir inancın doğduğunu ifade eden görüşler de vardır. Bunu ilk çağ insanının önce ateşe, sonra yıldızlara ve rüzgâra taptıklarına dayandırıyorlar, ancak bu olguları hakimiyet altına aldıktan sonra onları terk ettiler ve o dönemlerde kendilerine güçsüz görünen daha büyük ve tabii olgulara yöneldiler. Bu basğlamda, Alman filozof Friedrich Schleiermacher, "Din, tamamen güçsüzlük hissidir." demektedir.

Dindarlık eğilimi insan ruhunun derinliklerine yerleştirilmiştir. Dini içgüdüler tüm insan ırklarında hatta en barbar ve ilkel olanda bile yaygındır. Zira doğaüstünü merak etme duygusu ebedi ve evrensel insani eğilimlerden biridir. İlkel insan gruplarının bilim, sanat ve medeniyetlere sahip olmayanları görülmüştür, ancak dinsiz bir insan grubu görmek mümkün değildir.

Din bulunduğu her yerde insanın doğasında olan genel, insan için gerekli bir olgudur. Yazıtlar, semboller ve dini karakterin kalıntıları ile tarih öncesi kalıntılarda olduğu gibi tapınaklar, piramitler ve kutsal evler de bunu teyit etmektedir.

2. Ateizm (İlhad)

Ateizm (ilhad) kelimesi sözlükte, "Bir şeye meyletmek, yönelmek, bir şeyden sapmak" gibi anlamlara gelmektedir. Masdarı "lahd" kelimesidir. Lahd ise mezarın yan tarafındaki yarıktır. Bu kelimeyle hak ve doğru yoldan sapanlar kastedilir.[9]

Araplar, Allah'a ve Peygamber'e iman etmiş olsa bile bidat sahibi herkesi ilhâdla nitelemişlerdir. Ancak bu kavramın dinleri veya mezhepleri farklı da olsa kâfir ve zındıklarla ilgili kullanımı daha yaygındır.[10]

Ateizm, Tanrıların varlığına inanmamak, hiçbir tanrının var olmadığını düşünmektir. Genel olarak ateizm, herhangi bir tanrının var olduğuna yönelik inancın

---

[9] İbn Manzûr (1988). *Lisânu'l-Arab*. Dâru'l-Ceyl :Beyrut, 3/388; el-Firûzâbâdî, Mecduddîn Muhammed (2005). el-Kâmusu'l-Muhît, 8. Beyrut. 1/317.

[10] Harbû'î, Emin Abdulhâdî (1438). Keyfe Tuhâviru Mulhiden, 1. Dâru Vakf Delâil li'n-Neşr: Riyad, s. 25.

yokluğu olarak da tarif edilebilir. A–teizm düşüncesi teizm inancıyla tezat oluşturmaktadır. Teizm, en geniş tanımıyla, en az bir tanrının var olduğuna yönelik inançtır. Ateizm, evrenin bir yaratıcısının olduğunu inkâr eden fikrî bir akımdır. Yunanca "atheos" kelimesinden türetilmiş olup "Tanrısız" anlamına gelmektedir.[11]

Ateizmle ilgili birçok terim ortaya çıkmıştır. Bu terimler ateizmin daha net bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olabilir. Bu terimlerden birkaçı şunlardır:

1- Mülhid: Allah'ın varlığını ve dini inkâr eden kişiye denir.

2- Dinsiz: Herhangi bir dine sahip olmamalarına karşın Tanrı inancını inkâr etmeyenlere denir.

3- Antiteist: Tanrı, din ve dindar insanlara karşı düşmanca tavır sergileyen ateiste denir.

4- Deist: Tanrı'nın evreni yarattığına inanan, ancak dinler aracılığıyla insanlarla iletişimini inkâr eden kişilere denir.

5- Agnostik (bilinemezci): Tanrısallık ve gaybî meselelerin kanıtlanamayacağı ve onlara karşı herhangi bir delil geliştirilemeyeceği gibi aklın algılama gücünün üstünde olduğu için reddedilemeyeceğine inanan kişilere denir.

6- Skeptik (Şüpheci): Tanrının varlığıyla ilgili delillerle ikna olmayan ve onları yeterli görmeyen kişiye denir.[12]

2.1 Ateizmin Çeşitleri

Yaptığımız araştırmaya göre ateizmin çeşitleri ve renkleri değişkenlik göstermektedir. Burada tespit ettiklerimin bir kısmını ortaya koymaya çalışacağım. Doğal olarak birçoğunun etken ve gerekçeleri aynıdır, ancak bazıları daha kapsayıcıdır.

1- Mutlak Ateizm: Tanrı'yı, ona bağlı olan risâleti ve peygamberleri reddeden ateizm çeşididir.

2- Teorik Ateizm: Tanrı'nın varlığını temelden reddeden ve varlığını kabul etmeyen ateizm çeşididir.

---

[11] Harbû'î, Keyfe Tuhâviru Mulhiden,, s. 26.

[12] Şerif, Amr (2016). *el-İlhâdu Müşkiletu'n-Nefsiyye,* 1. Newbook li'n-Neşri ve't-Tevzî': Kahire, s. 37.

3- Pratik Ateizm: Tanrı'nın varlığını reddetmeden hayatta Tanrı yokmuş gibi davranmaktır.

4- Bilimsel Ateizm: Bilimin yüceltildiği ateizm çeşididir. Darwin'in teorisine dayanan ateizmdir.

5- Güçlü (Pozitif) Ateizm: Temsilcileri köktenci ateistler olarak da bilinir. Tanrı'nın varlığını inkâr eden, yok olduğunun kanıtlarını ortaya koymaya çalışan, fikirlerini yaymaya çalışan, din ve dindar insanlara saldırgan tutumlar içinde olan kesimdir.

6- Zayıf (Negatif) Ateizm: Tanrı'nın yokluğu yönünde yeterli delil bulamayanlar bu ateizm türünün temsilcileridir. Ancak bunlar düşüncelerini yaymaya çalışmaz ve meseleyi yeterince umursamazlar.

7- Kısmi ateizm: Yaratıcı bir Tanrı'nın varlığına inanmakla birlikte, Tanrı'nın insanlar üzerindeki tasarrufu ve kontrolünü reddeden ateizm çeşididir.

8- Nihilizm ve Kadercilik: Adalet konusunda umutsuzluk ve boş duygular taşıyan düşünceye denir.

9- Geçici Ateizm: Hayatın özellikle ergenlik ve gençlik aşamasında görülen ateizm düşüncesidir.

10- Misilleme Ateizmi: İtiraz edilebilir ve reddedilebilir dini semboller veya uygulamalara karşı çıkmaya yönelen ateizm türüdür.

11- Asi Ateizm: Her türlü iktidara karşı isyan eden ateizm türüdür.

12- Komünist Ateizm: Toplumları çalışan sömürgelere dönüştürmek isteyen, hayallerini dini inançların varlığında gerçekleştirilemedikleri için onları ortadan kaldırmak için dine karşı var gücüyle savaşanlara denir.

13- Dinden Kaçış Ateizmi: Dini bağlardan kurtulmak, kendilerini kanıtlamak ya da başka çıkarlarını gerçekleştirmek için dinden kaçanların yöneldiği bir ateizm türüdür.

14- Şüpheciler: Her şeyde şüphe arayan gruptur. Onların birçoğu sessiz durmak ve tartışmalara girmemek için şüphelerini dile getirmezler.

15- Kayıtsız Ateizm (Apateizm): Bazı düşünürler Tanrı'nın varlığını veya yokluğunu tartışmak istemedikleri için bu tür sorunlardan uzak durmayı seçmişlerdir. Onların felsefeleri sadece mevcut gerçekliğe dayanmakta olup görünen aralığın ötesini umursamamaktır. Zira onlara göre olumlu ya da olumsuz bir yargı çıkarma

girişimi veya dünya dışındaki herhangi bir varlık hakkında konuşmak anlamsız olacaktır.[13]

2.2 Ateizmin Tarihi

Ateizm bir açıdan eski, birçok açıdan da yeni bir olgudur. Tarih boyunca dünyanın farklı kıtalarında ortaya çıkan putperestlik ve felsefeler bağlamında eski, çağımızdaki bazı çeşitli uygulamalar açısından ise yenidir.[14]

Ateizmin Darwin'in evrim teorisinden sonra başladığını düşünenler vardır.Ancak bu düşünce tamamen yanlıştır, çünkü tarihe baktığımızda ateizmin antik dönemlerde de mevcut olduğunu görmekteyiz.

2.2.1 Antik Yunan'da Ateizm

Ateizm tarihinin Yunan asıllı Mısırlı Batlamyus döneminde yaşayan filozof Kyreneli Theodoros ile başladığı söylenebilir. Libya'nın Kyrene şehrine nispet edilen ve İlahi Theodoros adıyla şöhret bulan bu filozof Mısır, Libya ve Yunanistan'da yaşamıştır. Yunan Tanrılarının ibadetleriyle alay eden kitaplar ve risaleler yazmış, bu durum onu yöneticilerin ve Atina parlamentosunun öfkesiyle karşı karşıya getirmiştir. Bunlar onu cezalandırmak için oy kullanmışlardır. Bu filozof bazı nüfuzlu ailelerden gelen arkadaşları tarafından korunmaya çalışılmıştır. Fakat onların müdafaası onun yöneticiler tarafından tehdit edilmesini ve Makedonya hükümdarı Lysimaeus tarafından çarmıha gerilmesini engellememiştir. Bunun üzerine şu meşhur sözünü söylemiştir: "Cesedim ister toprakta çözülsün ister havaya karışsın, benim için aynıdır".

Theodoros'dan sonra ünlü öğrencisi, Yunan felsefesinde Epikürcülük (Epicureanism) okulunun kurucusu Epikür gelir. Materyalist bir filozof olan Epikür doktrinini hazza dayandırarak şöyle der: "Haz mutlu bir yaşamın başlangıcı ve sonudur. Yemek, sevgi, göz ve kulağa haz veren bütün şeyleri dışlarsak neyin iyi

---

[13] Harbû'î, *Keyfe Tuhâviru Mulhiden,* s. 77. Ayrıca ateizmin tanımı ve çeşitleri ile ilgili daha geniş bilgi için bk. Korkmaz, Arif, *Ateizmin Psiko–Sosyolojisi I: Teorik Çerçeve*, Konya, Palet Yayınları, 2019, s. 56–103.

[14] Fevz, Abdullatîf el-Kürdî (2015). el-Mezâhibu'l-Felsefiyye el-İlhâdiyye el-Muâsira, 2. en-Nâşir: Merkezu et-Te'sîl ve'l-Buhûs.:Kahire, s. 13.

olduğunu hayal edemeyiz". Aynı zamanda ölüm ve ölümden sonraki yaşamla alay eden Epikür şöyle der: "Yaşadığım sürece ölüm yoktur, ölüm geldiğinde ise artık ben olmayacağım". Fakat Epikür korkak ve akıl hocası Theodoros kadar cesaretli olmadığından, onun gibi Tanrıların varlığını inkâr edemedi, ancak o evrenin yaratılmasında Tanrıların rolünü reddederek bir bakıma kaderi inkâr etti. Ayrıca evrende gerçekleşen her şeyin sadece bir tesadüften ibaret olduğunu iddia etti. Epikür kusur ve kötülüklerin hiçbirinin Tanrılara atfedilemeyeceğini iddia ederek Yunanlıların geleneksel dini düşüncesiyle çelişmekteydi. Çünkü onlara göre Tanrılar seven, nefret eden, evlenen ve çocuklara sahip olabilen, (insanlara ateş, sanat ve mimariyi öğrettiğinde Prometheus'un Zeus'u aldattığı gibi) aldatabilen bir varlık olarak bilinmekteydi.

M.Ö. 420 yıllarında Yunanistan'da "materyalizm" ortaya çıktı. Evrenin tek ve temel unsuru olan atomlar prensibi Demokritos düşüncesinde görünmeye başladı. Felsefe, matematik ve bilgi teorisinin kurucularından biri olduğu söylenen Demokritos teorisini de tamamen maddi bir dünyada Tanrıların varlığını ortadan kaldırma yönünde geliştirdi. [15]

Antik Yunanlılarda ateizm ve inanç olgusu hakkındaki en bilgili filozoflardan biri Platon'dur. Platon ünlü "Yasalar" kitabında Giritli Clinias ve Atinalı arkadaşı arasında dikkat çekici bir diyalog aktarır. Platon, Giritli Clinias'ın sözlerine binaen ateistleri üç türe ayırır:

1. Tanrının varlığına inanmayanlar (İlahî Theodoros gibi)

2. Tanrıların insanların işlerine karışmadığını düşünenler (Epikür gibi)

3. Tanrıların kurban ve adaklarla kandırılıp kolayca yatıştırılabilineceğine inananlar.[16]

Yunan döneminden sonra Roma devri geldi. Roma devri de savaşlar ve boykotlar dönemiydi, ilim ve bilim devri değildi. O devirde filozoflar ve ilim adamları unutuldu. Onların yerine Julius Sezar ve Cicero gibi savaşçılar, şövalyeler ve hatipler yükseldi.

---

[15] https://www.maarifa.org/ Erişim tarihi: 12/07/2019.

[16] Zaza, Muhammed Hassan (1986). *el-Kavânîn li Eflâtûn*, Metâbi el-Hey'etu'l-Mısriyye li'l-Kitâb : Kahire, s. 527.

2.2.2 Batı Ülkelerinde Ateizm

Dinle savaşan ve laik bir devrim olan Fransız İhtilali’nden sonra yaratıcı Tanrı’ya inanç konusu çeşitli kutlamalarda vurgulandı. Tanrı için Notre Dame Katedrali’nde bayram türü ritüeller bile yapıldı. Hıristiyan sembolü olarak kullanılan haçın kişileştirildiği Tanrı’ya değil, insan aklı tarafından şekillendirilen Yaratıcıya ibadet edildi.

Fransız Devrimi bir ateist devrimi değil, Fransız halkını aşağılayan, kral ve ileri gelenlerle ittifak eden din adamlarının egemenliğine karşı bir devrimdi. Zira kilisenin kendi bütçesi vardı, maliyesinden kendisi sorumlu olup, haraç ve vergilerden muaftı. Kiliseler bağımsız olmayıp, Roma Kilisesi'ne bağlıydı ve Roma kilisesi eğitimin neredeyse tamamını egemenliği altına alıp domine ederdi. Medya da kilisenin eli altındaydı çünkü kilise minberi hükümet politikaları savunuculuğunu çoğunlukla okuma yazma bilmeyen geniş kitleye yaymanın tek aracıydı. Buna ek olarak, kilise din veya ahlak için tehlike gördüğü yayınları engellerdi. Böylece monarşiyi eleştiren binlerce kitap yakılıp yasaklandı. Kralların insanlara istedikleri gibi davranmalarına izin veren şeyin ilahi ve kutsal hak olduğunu düşünüyorlardı.

19. yüzyıl Batı’daki ateistlerin yüzyılıydı. Almanya’da Carl Vogt adında bir fizyolog vardı. İdealizm felsefesinin düşmanıydı.

Boucher adında bir bilim adamı vardı ve şöyle demişti: “Bir Tanrı’nın dünyaya başlangıç sinyali vermesine veya düşünce olgusunu bilmek için paradoksal bir ruha gerek yoktur; çünkü kas kasıldıkça beyin düşündüğü bezleri salgılar”. Ondan sonra “Hıristiyanlığın Özü” adlı eserin yazarı Feuerbach gelir ve Hıristiyanlığın kaldırılmasını değil, insanlığın ilahi Tanrıların yerini aldığı bir dine dönüştürülmesini ister. O, Engels’i Komünist düşüncenin merkezi olan ünlü “Feuerbach ve Alman Klasik Felsefesinin Sonu” kitabını yazmaya sevk eden kişiydi, kitabında dinin doğanın tarih öncesi yanlış algılanmasının bir ürünü ve alt sınıfları sömürmek ve boyunduruğu altında tutmak için bir yönetim sistemi olduğunu ifade etmektedir.

Engels’ten sonra Lenin geldi. O da ateist fikirleri yaymayı kendilerine esas görev olarak gören burjuvanın ileri kanatları olduğunu söyledi. Marksist ilerleyiciler halkın dinine karşı değil, halkın sefaleti ve Tanrıların yarattığı korkuyla mücadele edilmesi gerektiğini söylerler. Lenin ayrıca şunları söylemektedir: “Tanrı’ya olan inancını koruyan tüm işçileri sadece kabul etmemeli, aynı zamanda onları Sosyal

Demokrat Parti saflarına çekmek için de çalışmalıyız. Dini inançlarına yapılan her hakarete tamamen karşı çıkmalı ve programın ruhuna göre onları eğitmek için onlara katılmalıyız, buna karşı durmamalıyız".

XVII. yüzyılın sonu ve XIX. yüzyılın başlangıcından itibaren Batı'daki bilimsel ve teknolojik gelişmelerle birlikte bazı düşünsel akımlar yaratıcı fikrinden bağımsızlıklarını açıklamaya başladılar.

Bu dönem bilimsel, psikolojik, ekonomik ve sosyal olayları analiz etmeye başlayan Karl Marx, Charles Darwin, Friedrich Nietzsche ve Sigmund Freud dönemiydi. Öyle ki, onlarda en büyük yaratıcı fikrinin hiçbir rolü yoktu.

O dönemde şöyle bir fikir ortaya çıktı: "Din insanlar tarafından bilinmeyen psikolojik, tabii ve sosyal durumları açıklamak için bizzat kendilerinin icat ettikleri bir eserdir. Amacı bir grup insanın hayatını (insanların gerçek ihtiyaçlarına göre değil) dinin kurucusunun uygun gördüğü şeye göre organize etmektir".

Karl Marx dinin halkların afyonu olduğunu, insanları tembelleştirdiğini ve insanların gerçekleri değiştirme güçlerine zarar verdiğini ve burjuva sınıfı tarafından yoksulları sömürmek için bir araç olarak kullanıldığını ifade eder.

Sigmund Freud'a gelince ona göre, din insanlığın başlangıçta ihtiyaç duyduğu bir yanılsamadır. Tanrı fikri bilinçaltının bir insanda mükemmelliğe ulaşma girişimidir. Bir babanın kişiliği çocuğu için ideal bir alternatiftir. Çünkü Freud'un inancına göre çocuk babasını mükemmel ve olağanüstü olarak görür ancak bir süre sonra mükemmellik olmadığını fark eder ve bilinçaltı, mükemmellik denilen şeyin sahte bir görüntüsünü yaratarak bu krize bir çözüm bulmaya çalışır.

Will Durant, "*Kıssatu'l-Hâdâra*" adlı kitabında şöyle der: "Dinin tüm insanlara nüfuz eden bir olgu olduğuna dair eski inanç geçerli bir inanç olmaya devam etmektedir". Onun düşüncesine göre din tarihsel ve psikolojik bir gerçektir.[17]

20 yüzyıl Almanya'sında ise Nazi ateist filozof Alfred Rosenberg ortaya çıktı. O "Yirminci Yüzyılın Efsanesi" adlı kitabında "Samiler ve Asya halkları Hıristiyanlığın doğasını bozdular ve onları Kuzey Hellenizminden uzaklaştılar ve Almanya'yı Akdeniz bataklığına soktular." demektedir.

---

[17] Durant, Will (1988). *Kıssatu'l-Hâdâra*, Tercüme:Zeki Mehmud. Dâru el-Ceyl:Beyrut, s. 99.

2.2.3 Modern Çağda Ateizm

Günümüzde çağdaş ateizmin ortaya çıktığı tarihi belirlemek çok zordur, ancak çoğu Batılı tarihçiye göre ateizm 1789'da Bastille hapishanesinin yıkılmasının ardından Fransız Devrimi'nin başlamasıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Rusya'da 1917 yılında Bolşevik ihtilaliyle birlikte de hâkim olmuştur. Konuya tarafsız bakıldığında Bolşeviklerin gerçekten de ateist oldukları ve din ile acımasızca savaştıkları anlaşılmaktadır. Time dergisine göre, Sovyetler Birliği'ndeki kilise sayısı 1917 yılında 46.000 iken 1956'da 4.000'e düşmüştür. Fakat Komünist olan Bolşeviklerin ateizmi siyasi bir ateizm olduğu kadar, ilmî, felsefî ve fikrî bir ateizm değildi.[18]

Marksist bir perspektiften bakılınca din düşünce, sosyal, siyaset, gelenek ve değerleri içeren üst yapılardan biri olarak görülürken; ekonomi ise Marksist toplum için tek altyapı olarak görülür. Tüm üst yapılar bu altyapının bir yansımasıdır ve bağımsız tek bir üst yapı yoktur. Bu Marksist ulusun yönetimine tam bir şekilde girene kadar dinin ekonomik faktörlerin etkisiyle sonraki aşamada kaldırılacak bir etken olduğu anlamına gelir. Bu nedenle dünyadaki ateistlerin sayısını belirten istatistiklerinin çoğu sahtedir ve tamamen yanlıştır. Sosyalist kanunların hükmedeceğini ilan eden herhangi bir ülke veri tablolarındaki nüfusu din hanesinden ateizm hanesine dönüştürür. Samuel Huntington, "*Sidâmu'l-Hadârât*" adlı kitabında, "Çinliler dünyadaki ateistlerin yaklaşık % 92'sini oluşturuyor. Çin'e komünizmin gelmesiyle birlikte tüm Çinliler dünya dinleri hakkında yapılan tüm istatistiksel çalışmalarda ateistlere dönüştürüldü." demektedir.[19] Zorla yapılan bu dönüştürme hiç de nesnel değildir. Bu nedenle buna dayanarak Batılı tarihçiler ateizmin 1989 yılında Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle dünyada kurumsal olarak sona erdiğini ifade etmişlerdir. Bütün bu bilgileri göz önünde bulundurduğumuzda milâdî 1789 ile 1989 yılları arası ateizmin altın çağı olarak kabul edilebilir.

2.2.4 Uzak Doğu'da Ateizm

---

[18] https://www.islamweb.net/ Erişim tarihi: 26/07/2019

[19] Huntington, Samuel (1999). *Sidâmu'l-Hadârât*, Tercüme: Tal'at eş-Şayib. 2. Beyrut, s. 108.

Tarihsel olarak kaydedilen ateist hareketlerin ilki Hindistan'da (M.Ö.) 1000 yılları civarında ortaya çıkmıştır. Şüphenin ilk belirtileri olan yazılı metin "Rig-Veda" (Hint dinlerinin kutsal el yazmalarından biri) idi. Rig-Veda adlı kutsal eserde şöyle denilmektedir: "Kesinliği kim bilebilir? Onu burada kim ilan eder? Bu yaratılış ne zaman oldu? Tanrılar bu evrenin doğumundan sonra yaratıldı. Öyleyse evrenin nereden geldiğini kim bilebilir? Kimse yaratılışın nasıl olduğunu bilmiyor, ne de dünyayı yaratanın kim olduğunu, O'nun var olup olmadığını (en büyük Tanrı), evreni yüksek semadan inceleyen, bilen O, kim bilir belki de bilmez".

Ondan yaklaşık 500 yıl sonra (M.Ö. 500) Budizm ortaya çıktı. Fikirlerini Rig-Veda'dan ilham alan Buda (M.Ö. 563-483) düşünceyi Tanrılara odaklanmaktan uzaklaştırmaya çalışarak Hinduizm'de binleri aşan insanların acılarına odaklanmaya ve ondan kurtulmaya yöneltti. Böylece acı çekmenin nedenini insanların bağlılıklarına ve arzularına bağladı. Arzular gerçekleşmediğinde acılar oluşur. Sıkıntı ve acıdan kurtulmak için arzudan kurtulmak gerekir. Böylece kişi Nirvana'ya erişerek ve evrenle bütünleşerek onun içinde erimiş olur. Buddha'ya Tanrı'nın varlığı sorulduğunda cevap vermedi. Budizm Tanrılarla değil insanlığın acılarıyla ilgilidir ve bu nedenle Tanrı'ya yönelik herhangi bir cevap vermez. Modern çağda agnostisizm denilen şey tam da budur.

2.2.5 Ortadoğu'da Ateizm

İslam tarihine gelince, bir bütün olarak İslam tarihinde ateist olmadığı, İbnü'r-Râvendî, İbnü'l-Mukafa, İbn Sina, Ebu Hayyân et-Tevhîdî ve diğerlerinin çağdaş geleneksel ateist tanımına girmedikleri ifade edilmektedir. Ancak onlar ezoterik felsefelerin takipçisiydiler, Tacüddîn es-Sübkî "Tabakâtu'ş-Şâfiîyye" adlı eserinde bunların çoğunun kendilerine ve aleyhlerine çaba sarf ettiklerini söyler.[20]

İslam tarihinde sapkınlığını ilk açığa çıkaran yazarın Abdullah b. el-Mukaffâ olduğu iddia edilmiştir.[21] "*Kelîle ve Dimne*" adlı eserin girişinde sapkınlığa çağırdığı söylenmektedir. Bu görüşe karşın Kelile ve Dimne'yi Hintçeden Farsçaya çevirenin

[20] Haysem Tal'at (2014). *el-Avdetu ila'l-İmân,*1. Dâru'l-Kitâb :Mısır, s. 6.

[21] Bedevi, Abdurrahman (1980), *Min tarihil-İlhad fi el-islam*, 2. el-Müessesetu'l-Aerabiyye li'd-Dirâsâti ve'n-Neşr :Beyrut, s. 38.

Kisrâ'nın hekimi Berzeveyh olduğu, İbn Mukaffâ'nın sadece Berzeveyh'in ifadelerini tercüme ettiği ifade edilmiştir. İbn Mukaffa şöyle der: "Dinleri babalarından miras alan birçok insan, bir kısmı ona zorlanarak bir kısmı da dünyayı ve makamlarını elde etmek için kabul etmiştir. Her dinden bilginlerle bunu konuştum, belki de bunu yanlış biliyorum diye düşündüm. Sordum ve gördüm ki dinini övmek ve halefinin dinini kötülemenin dışında bir şey bulamadım. Ve hiçbirinde akıl sahiplerinin kabul edebileceği adalet ve dürüstlükle karşılaşmadım".

Ondan sonra Zehebî'nin "Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ" adlı eserindeki övgüsüne rağmen, İslam aleminin en ünlü ateistlerinden biri olarak kabul edilen hekim Ebû Bekr er-Râzî gelir. Onun yazdığı her kitabın girişinde Allah'a hamd ettiği ancak Peygamber'e salât ve selam getirmediği görülür. Dolayısıyla onun düşüncesinin sadece peygamberliği reddetmekle sınırlı olduğu görülmektedir. Der ki: "Tanrı'nın bazı toplumlara peygamber gönderdiği bazılarına da göndermediğini, onları insanlara tercih ettiğini, kendilerine delil kıldığını ve insanların onlara çok muhtaç olduğunu nereden çıkardınız? Hikmet sahibi olan yaratıcının hangi hikmetiyle onları diğerlerine tercih ettiğini, onlara karşı yüceltti̇ğini, birbirine düşürüp böylece yok ettiğini ona layık gördünüz"?

Onlardan biri de daha önce Mutezilî olup sonra sapıtan ünlü ateist er-Ravendî'dir. İslam'ı kötülemek ve *Kur'an*'ı küçümsemek için "ez-Zümrüd" adlı eserini yazmıştır. Kaçarak destekçilerinin evlerinde saklandığı ve orada öldüğü rivayet edilmiştir. Ancak garip olan şey İbn Ravendî'nin dinlerle istihza etmesine rağmen çağdaş ateistler gibi yaratıcının varlığını inkâr etmemiş olmasıdır. Sadece peygamberlik müessesini inkâr etmekle iktifa etmiştir.[22]

Son yıllarda, Arap dünyasında sessizlik duvarları yıkılmış ve kendilerini ateist olarak görenlerin sesleri yükselmeye ve dünyanın dikkatini üzerlerine çekmeye başlamıştır.

Her ne kadar yaratıcıyı reddetme fikri her asırda dışlanmış olsa da bireyin topluma ait olduğu ve kararlarını topluluğu dikkate alarak aldığı bilinmektedir; ılımlıları çekmeye çalışan yenilikçi İslami hareketlerin ortaya çıkmasının yanı sıra

---

[22] el-A'sam, Abdulemîr (1978). *İbnu'r-Râvendî fi'l-Meracil-Arabiyyeti'l-Hadîse,* 1. Dâru'l-Afâki'l-Cedîde :Beyrut, 1/100.

şark toplumunun doğası gibi daha birçok nedenden dolayı ateizmin Arap ve İslam dünyasında yaygınlaşması kolay olmamıştır.[23]

2.3. Ateizmin Sebepleri

Gençler arasında ateizm olgusunun ortaya çıkmasının genel ve temel bazı nedenleri vardır, bunların en önemlileri şunlardır:

1. Devletin demokrasiye ve barışçıl iktidar değişikliğine inanan siyasi örgütlere baskı uygulaması siyasi bir tıkanıklık yaratmış ve gençlerin önünde iki seçenek bırakmıştır: Ya demokrasiye inanmayan aşırı dini akımlara ya da din karşıtı eğilimlere katılım.

2. Dini küçümseme ve resmi platformlar üzerinden İslami sembollerin reddedilmesi ve ayrıca özellikle bazı ülkelerdeki okulların müfredatında yer alan İslami konuların sığlığı gençler arasındaki seçeneklerin daralmasına yol açmıştır.

3. Zulmü meşrulaştırdığı ve iktidardakilerin davranışlarına dini bir kılıf uydurduğu için krallara yakın duran din adamlarının olumsuz rolü ve bu durumun Orta Çağ Hıristiyanlığı görünümü vermesi. Bu durum Avrupa özgürlük davetçilerinin Hristiyanlara baktığı gibi gençliğin de İslam’a aynı gözle bakmalarına sebep olabilmektedir. Aynı şekilde, büyük güçlerin içerde Arap sponsorları aracılığıyla destekledikleri İslami aşırılık da önemli bir etkendir. Bu durum kâfirlerden önce Müslümanları korkutmuş İslam’a kasvetli bir resim çizmiştir. Terör sponsorlarının istediği tam da budur. Sonuç olarak, bazı gençler yüzeysel ve yetersiz dini bilgileri nedeniyle dine yabancılaştırılmıştır.

4. Bazı ülkelerde siyasal İslam’a bağlı birtakım akımlar tarafından yapılan siyasi hatalar laiklik kisvesine bürünmüş ateistlerin gözünde sanki İslam’ın hatalarıymış gibi algılanmalarına neden olmuştur. Bazı gençler zayıf dini bilgileri nedeniyle bu hataların gerçekten İslam’ın hataları olduğuna inanmış ve bu da onların İslam’dan uzaklaşmalarına sebep olmuştur.

5. Açılım, ilerleme, uygarlık, bilimsel gelişme ve Batı'yı taklit etme girişimi insanları ateizme doğru yönelti. Batı ülkelerinin gelişmelerini ve ilerlemelerini

[23] https://raseef22.com. Erişim Tarihi: 22/08/2019.

dinlerinden vazgeçip uzaklaşmalarına ve bir yaratıcı fikrini reddetmelerine bağladılar. [24]

Ateizmin nedenlerine baktığımızda, bir kısmının ateisti zor bir seçimin önüne koyduğunu görmekteyiz Birinci ve ikinci sebep gibi akıl ve mantığın kendisiyle aynı fikirde olabileceğini, ancak diğerlerinin beşinci sebepte belirtildiği gibi rasyonel bir açıklama veya mantıksal bir kanıt bulamadıklarını, din ve Tanrı fikrine bağlı kalarak; birçok uygarlığın modern Batı uygarlığından önce var olduğunu görüyoruz. Ayrıca bugün pek çok ateist ülke, medeniyetin ve gelişmenin geriliğinden son derece sıkıntı çekmektedir!

3. İnternet

İnternet, milyarlarca bilgisayar ve diğer elektronik cihazlardan oluşan küresel bir ağdır. İnternet ile neredeyse her bilgiye erişmek, dünyadaki herhangi biriyle iletişim kurmak ve çok daha fazlasını yapmak mümkündür.[25] İnternet aynı zamanda bir bilgisayarı başka bir bilgisayara bağlamanın bir yoludur, böylece iki cihaz metin, ses, grafik ve video gibi her türlü bilgiyi gönderebilir ve alabilir. Dünyadaki birçok kuruluşun iş ve gelişiminde iş birliği yapmakla birlikte kimsenin malı değildir. İnternet ağının omurgasını fiber optik kabloların oluşturduğunu belirtmek gerekir.[26] Sovyetler Birliği 1957'de ilk uyduyu başlattı, ama bu ciddi bir başlangıç değildi. Asıl olarak soğuk savaş döneminde başlatıldı ve ilk olarak internet 1969'da ABD Savunma Bakanlığı tarafından finanse edilen bir parça olarak bir araştırma projesi olarak başladı ve bu ağ internete giriş olarak kabul edildi.[27]

İnternet çalışması prensibi ve internetin çalışma şekli çok karmaşık ve hassastır. Ancak genel olarak internet bakır teller, televizyon kabloları ve fiber optik kablolardan oluşan bir fiziksel kablo grubudur ve bir kişi web sitesini istediğinde bilgisayara bu teller üzerinden bir istek gönderir. Buna server/sunucu denir. Bu

---

[24] https://blogs.aljazeera.net/, adres çubuğu bilgileri, Erişim Tarihi: 12/09/2019.
[25] www.gcflearnfree.org. Erişim Tarihi: 17/08/2019.
[26] www.businessdictionary.com. Erişim Tarihi: 17/08/2019.
[27] www.study.com. Erişim Tarihi: 17/08/2019.

sunucu web sitesindeki bilgileri arar ve birkaç saniye içinde bilgisayara gönderir. Kablosuz internetin de internete erişmek için fiziksel kablolara bağlı olduğunu belirtmek gerekir. Dünya çapındaki ağ olan ve İngilizce olarak “World Wide Web” olarak adlandırılan ve kısaca “web” denilen (World Wide Web), internet üzerinden erişilebilen bir grup siteden oluşmaktadır. Bu site haber, reklam, kütüphane, fotoğraf paylaşım forumu veya eğitim sitesi olabilmektedir. Bu sitelere “Web Browser” adı verilen ve siteden farklı bir uygulama üzerinden de erişilebilir. Kullanıcının internetteki web sitelerini görüntülemesini sağlayan bir araçtır.[28]

3.1 Din, Teknoloji ve İnternet Arasındaki İlişki

Bütün teknolojik gelişmelerin din üzerinde etkisi vardır. İnternet’in dinlerin doğasını değiştirdiği fikrini abartmak istemiyorum ancak en azından internetin yeni iletişim kanalları oluşturma gücü ve kurumlara üye olmayan yeni aktörler için fırsatlar sunması ve pencereler açmasıyla dinî sistemin görünümünde bazı değişiklikleri sağlayabildiğini inkâr edemeyiz. Dahası, birçok dini grup içinde internette dini ritüeller geliştirme girişimlerini gözlemleyebiliriz: Bu insanların çevrimiçi olarak birlikte dua etmeleri veya çevrimiçi olarak kendi dini hizmetlerini sunmaları gibi durumların da ötesine geçer. Aksi takdirde, örneğin, bazıları sanal dünyada sanal bir kilise veya sanal cami oluşturmakla neyi kasteder? Sanal dünyalar ayrıca dini mesajların iletilebileceği ve yayılabileceği alanlar oluşturuyor mu? İnsanlar bu sanal dünyalarda dine yönelebilirler mi?

Bu internetin oluşturduğu sorunlardan sadece bir tanesidir. “İnternet ve Din” adlı kitabın yazarı Jean Francois’e göre, internet dinler için iletişimin geleceğinin anahtarı rolündedir. Bu sadece dini arayanlar veya manevi ihtiyacı olanları değil, aynı zamanda gazeteciler ve bilgi arayanları da kapsar. Böylece en azından internete kolayca erişilebilecek bölgelerde insanlar internete yönelmekte ve bu giderek herkesin rahatlıkla elde edebileceği bir imkân haline gelmektedir. Bugün en önemli olan husus etkili bir iletişim sisteminin nasıl geliştirileceğidir. İnternet ortaya çıkmadan önce medya üreticileri ve tüketicileri arasında net bir çizgi vardı. Ancak

---

[28] www.gcflearnfree.org. Erişim Tarihi: 17/08/2019.

internet tüketiciden ürüne en düşük maliyetle hızlı bir dönüşüme izin verir. Fakat bu tüm medyayı içermez, çünkü bunun sınırları vardır. Bazı blogcuların başarısı bireylerin nasıl bir bilgi kaynağı olabileceğini göstermekte, ancak bu durumdaki farkları tamamen belirsiz hale getirmektedir.

İslam açısından baktığımızda, internette fetva ile ilgili çalışmalar çok dikkatimi çekti çünkü bu fetvanın yerden ve bağlamdan ayrıldığı anlamına gelir, zira fetva isteyen kişi ile fetva veren arasında binlerce kilometre uzaklık söz konusu olabilmekte ve aralarında daha önce herhangi bir tanışma gerçekleşmemiş olabilmektedir. Burada dikkat çekilmesi gereken şey bu yeni gelişmelerin geleneksel dini kurumlar için büyük bir zorluk oluşturmaya başlamış olmasıdır. Ancak dini kurumların bu zorluğa ve yeni gerçeğe adapte olmak yerine internet kullanımını reddederek cevap vermeleri de mümkündür.

Bireysellik konusunda ise biraz farklı bir yaklaşım söz konusudur. Bir taraftan, internette meydana gelen bazı gelişmeler bireyselleşmenin yolunu hızlandırırken, öte yandan, internette aynı anda konuşan yeni "topluluklar" oluşturulmasına yol açan ya da en azından "topluluklar" kelimesinin kullanımının tartışılması gerekebileceğinde onlara "networks/ağ" demeye yol açan heyecan verici gelişmeler yaşanmaktadır. Fakat bu ağların sanal olmaları, zayıf oldukları anlamına gelmez: bu tür bir ortamda güçlü bağlantıların ve etkileşimlerin meydana gelmesi de mümkündür.

Bugün internetle uğraşmayı reddeden hiçbir din yoktur. Ancak bazı dini gruplar takipçilerinin inançlarını "kirletebilecek" içerik barındırdığı için onu kullanmayı engellemektedir. Hristiyanlardan birkaç grup internet kullanımını bırakmaya çalışmaktadır, ancak bunlar ya küçük ya da marjinal gruplardır. Bazı aşırı Yahudiler de takipçilerini belirli yerlere girmelerini azaltmaya teşvik etmektedir. Ancak bu örnekler günümüz teknoloji dünyasında bir istisnadır.

Gerçekten de tüm dinler bu yeni ortamın getirdiği zorluklara ve fırsatlara yönelik derin bir farkındalığa ayak uydurmada başarılı değildir, ancak şimdi hepsi de internete bağlı olmaları gerektiğinin daha çok farkındadırlar. Ancak internete bağlı olmak sadece dini içerik yaymakla ilgili değildir. Ayrıca, siteye çekebilecek ve koruyabilecek içerikler ve diğer sitelerin tek bir "tıklama" içinde bulunduğu oldukça rekabetçi bir ortamla da ilgilidir. Bu aynı zamanda hızlı bir şekilde yanıt verme ve bir kriz veya herhangi bir kaza durumunda yorum yapma gücü anlamına gelir ve aynı

zamanda içeriğin periyodik olarak güncellenmesi anlamına gelir, aksi takdirde site ziyaretçilerini kaybedecektir. Tüm bunların farkına varmak için de devamlı gelişme içerisinde olmak gerekmektedir. İnternetin kazananı ve kaybedeni hakkında konuşmak zordur. İnternetin altın bir fırsat haline geldiğini söyleyebilirim. İlk olarak, kurumların kontrolü dışındaki grupların yanı sıra yeni gruplar için. Aniden dünyanın her yerinden insanlara ulaşmak mümkün oldu (elbette sitenizi ziyaret etmek isterlerse) ve aynı zamanda internet sınırların ötesinde insanları birbirine bağlayan bir vasıta haline geldi.

İnternette dine ilgi duymaya başladığımda, önce yeni dini hareketlerle alakadar olmaya başladım. İlk önce internette inançlarını paylaşmanın yeni bir yolunu bulduklarını düşündüm. Bu ilk başta doğruydu, ancak daha sonra gerçeğin bundan daha karmaşık olduğunu öğrendim. İnternet bu insanlara karşı çıkan ve eleştiren gruplara da yaptıkları eleştirileri açıklama fırsatı vermektedir. Böylece internet dini hareketler arasında tartışmaların olduğu ve iç sırlar sızdırıldığında korunamayacağı, çeşitli tartışmaların yapılacağı bir alan haline gelmektedir. Bu sadece dinlerle değil, dini grupların bizzat kendisiyle de ilgilidir. İnternet din arayışlar içinde olanlar için bir arena haline gelmiştir, bu durumda dinin sanal dönüşümünün sınırları nelerdir? Din gerçeklikten (camiler, kiliseler, tapınaklar, davetler ve doğrudan vaazlardan) vazgeçebilir ve tamamen internete bağlı hale gelebilir mi?[29]

3.2 Ateizm ve İnternet

Arap ve İslam toplumunda bir dizi “dini uyanışın” yükseldiği ve insanların Allah’a ve imana “geri dönmesinden” bahseden yüksek seslerin olduğu bir dönemde, web sitelerinde ateizmin bayrağını yükseltmek ve dinlerle açıkça mücadele etmek için yeni bir fenomen ortaya çıkmıştır. Adı ve doğası hakkında birden fazla görüşe yer bırakmayan “Arap Ateistler Forumu”[30] (il7ad.org) web sitesinde bariz bir şekilde dinleri eleştirme konusunda uzmanlaşmış bir grup görüyoruz. Bu sitede İslam dinine eleştiri için özel ayrılmış 26 sayfa ve her bir sayfada “*Kur’an*’ın Rabbi niçin

---

[29] Mayer, Jean Francoi, Dünya Dinleri Hareketinin Yolu, İnternetin Dine ve Yeni Dini Akımlara Etkileri: *Mecelletu’t-Tesâmuh*, (2009) Aralık sayısı.

[56] il7ad.org. Erişim Tarihi: 20/08/2019.

sadece domuz etini yasakladı?" veya "Hadisler İslam'ı köklerinden yok etti." gibi 20 konu bulunmaktadır. Öte yandan bu gibi web sitelerinde *Kur'ân*'daki ilmî mucizeleri inkâr etmek, ezan sesinin insanları rahatsız ettiğini iddia etmek ve kadının kocası tarafından dövülmesi gibi dini bazı uygulamaları eleştirmek de dahil olmak üzere forumdaki çeşitli konuları tartışan yazarlar bulunmaktadır.

"Arap Dinsizler Sitesi" (ladeenioon.blogspot.com), tıpkı "Arap Ateistler Forumu" gibi, internette elektronik kitapların indirildiği tam bir kütüphane içermekte, bu fikirleri yaymak için geniş bir alan sağladığı için neredeyse aynı forum gibi kullanılmaktadır. 1930'larda liberal çağın ortasında ateizmle ilgili yazılar yazan Mısırlı İsmail Ethem'in kaleme aldığı "Neden Ateistim?" türü kitaplar da bulunmaktadır. Ayrıca İslam'ın başlangıcı ile ilgili bazı meseleler hakkında dini gruplarla tartışan ve Yahudilik'ten etkilendiği söylenen Suriyeli yazar Nebil Feyyâz'ın Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed'in eşi Hz. Aişe'yi "Müminlerin Annesi Çocuklarını Yiyor" başlığıyla eleştirdiği yasak kitabı başta olmak üzere onun bütün eserlerinden oluşan kitap koleksiyonunu da içermektedir. Site İslam'ı "eleştiren" makalelerle doludur. Onlardan biri *Kur'an*'ın cinlerle ilişkileri olduğuna inanılan eski Arabistan kâhinlerin kafiyeli sözlerine benzediğidir. Makale *Kur'an*'ın İslamiyet öncesi Hânif sınıfının şiirleri ile benzerliğini göstermeye çalışmaktadır. *Kur'an*'da bahsedilenleri Hanif dinini benimseyen bir grup ve yine bir Hanif olan Zeyd b. Amr b. Nüfeyl'in şiirlerine benzetmektedirler. Forum makaleleri "örtülü notlar" ve "peçe ile acı çekiyorum" gibi başlıklarla tesettür gibi bazı İslamî uygulamalara açık eleştiriler içeren yazılar da içermektedir.

Bu sitelerin önem ve ciddiyet açısından farklılık göstermeleri dikkat çekicidir. Özellikle bu sitelerdeki bazı makaleler ateizmden ziyade dini reformdan bahsettiği için, araştırmalarında daha ihtiyatlı olan bir grup entelektüel içeren "Arap Seküler Ağı"yla karşılaşıyoruz. Dr. Ahmed el-Haddâd[31] dinî açıdan bu tür siteleri "yıkılma" olarak nitelendirmekte ve bu forumların "düşünce özgürlüğünü yaymaya değil, din, ahlak ve değerlerle inşa edilmiş toplumun altını kazmaya" çalıştığını ifade etmektedir. Haddâd, pek çok kıskançlığı olan insanların bu forum sahiplerinin yozlaştığı gibi toplumu da "yozlaştırmak" gayretinde olduklarına işaret etmektedir.

---

[31] Birleşik Arap Emirlikleri Dubai Emirliği'nde İslami İşler ve Yardım Faaliyetleri Departmanı Fetva İdaresinde müftü.

Haddâd, bu toplumun temelini kazan yıkıcı küreklerin “gözden kaçırılmaması ve hafife alınmaması” gerektiğini düşünerek, “ifsâd ve ateizmin seraplarıyla aldatılabilecek saf insanlar” olduğunu, bunları ve dini korumanın tüm toplumun görevi olduğunu söylemektedir. Bu fikirlerin ifade ve düşünce özgürlüğü ile çeliştiği konusunda (özellikle İslam hukukunun insan haklarıyla uyumlu olduğu düşünüldüğünde) Dr. el-Heddâd, “Bu yanlış anlam veren doğru bir sözdür.” demektedir. Onun görüşüne göre, İslam ifade özgürlüğünü diğer tüm yasalardan daha fazla garanti etmiş, ancak insanın sıradan meseleleri tartışabildiğini görmüştür. Dine gelince Dr. el-Heddâd bu konuda şunları söylemektedir: “İnsanın mahdutlu görüşü ve yetersiz enerjisi gücünün sınırlarının dışındadır, çünkü gaybı bilemez ve iyi ile kötü olanı ayırt edemez. Din Yüce Allah tarafından insanlığın yararı için kurulmuştur. Allah’ın istediklerini ifade eden metinlerinin amacı dışında insanların Yüce Allah’ın zatıyla ilgili hususlara dalmamaları gerekir. Özellikle kişinin gaybî olan bilgilere dalmaması, inkâr ve eksikliklere girmemesi gerekir. Zira bunların tümü insan gücünün sınırlarını aşmaktadır”. Ayrıca bu sitelerde, Hıristiyanlık ve Yahudilik gibi diğer dinlerle ilgili bazı bölümleri de görüyoruz. Onlara yönelik eleştiride bulunanlar sayı olarak az olmasına rağmen onlar da eleştirilerden kendilerini kurtaramamışlardır.[32]

İnternet, bazı insanların kendi ateizmlerini duyurmalarına ve hatta İslam’ı ve dinleri eleştirerek ateizmi teşvik etmelerine fırsat vermiştir. İslam dünyasında ateizm konusu yeni değilse de tarih özellikle geçtiğimiz yüzyıllarda İslam ülkelerinde kendi ateizm fikrini ilan eden önemli kişiliklerin varlığını kanıtlar. Ancak sosyal paylaşım sitelerinin büyümesi birçok gencin yolunu açmıştır. Orada sadece ateizm propagandası yapılmamakta, çoğu kez başta İslam dini olmak üzere din eleştirilerine de yer verilmektedir.

İnternet hayatımızda köklü değişikliklere neden olmuş, inançlarımız ve onları dünyaya nasıl gösterdiğimiz üzerinde olumsuz bir etki de yaratmıştır. Zira internet dinin açıkça eleştirilmesinde ve dünyanın farklı yerlerinden insanlarla kolay bir şekilde iletişim kurmada en önemli rolü oynamıştır. Batı ile İslam dünyası arasında,

---

[32] Hussâm Tûkân, Arapça CNN. (2009) http://archive.arabic.cnn.com/2009/entertainment/8/22/athiesm.

entelektüel düzeyde bir diyalog oluşturmak ve geliştirmek için Arapça, Almanca ve İngilizce yayım yapan bir internet internet portali olan Qantara/Köprü adlı site sosyal medyanın artık çok sayıda Müslüman'ı ateiste dönüştürebileceği konusundaki popüler düşüncelerle hemfikirdir ve bunun nedeni internetin kırmızı çizgiler olmadan kamuoyunda tartışma imkânı vermesidir. Bu bağlamda internet sadece ateist düşüncenin sosyal siteler aracılığıyla yayılmasına katkıda bulunmakla kalmamış, aynı zamanda birçoğunun çocuklukta aşılama yoluyla inandıkları dinin geçerliliğini sorgulamasına neden olan ve daha önce ulaşılması zor hacimli ve ciltleri pahalı olan kaynaklara ve bilgilere erişim sağlamıştır.

Ateistler, "İslam'da kadın hakları", "mucizeler" ve "Kâbe gerçeği" gibi özel konuları rahat bir şekilde eleştirmekte ve anlamadıkları birçok şey hakkında insanlara kolayca konuşabilmektedirler. Qantara sitesinde ateistlerinden biri İslam'dan ayrılmasına katkıda bulunan konuların cariye almak, taşlama (recm), mürtedleri öldürmek, küçük kızlarla evlenmek gibi ahlaki olmayan konular olduğunu söylemektedir. Bu kişi dinden çıkış sürecinin kolay olmadığını ve kendi insanlığını dinlemeden önce korkunç bir iç karışıklığı yaşadığını vurgulamakta, o zaman "şüphe yolculuğuna" başladığını belirtmektedir.

Bazıları ise kendi kanallarını oluşturmuştur; örneğin altı videosu 1,7 milyondan fazla görüntülemeye ulaşan bir kanalın amacı "sıradan Müslümanları kendi dininin gerçeği hakkında eğitmek ve onu tekrar gözden geçirmesini ve çok ciddiye almamasını sağlamaktır". Bu kanalın sahibi her video kaynak ve referanslar tarafından desteklendiği sürece, "videoların içeriğinin güvenilirliği üzerinde hiçbir etkisi yoktur." diyerek kendi kimliğini gizli tutmaktadır. Yüzünü göstermek misillemelere yol açabilir ve hayatını tehlikeye atabilir düşüncesiyle gerçek kimliğini saklamaktadır.[33] Kanal sahibi internetin ateizmi bölgeye yaymak için önemli bir rol oynamaya devam edeceğine inanmaktadır: "Dini otoritelerin silahı baskı, kitap yakma ve kamu inancını zedeleyebilecek her şeyi bastırmaktı. İnternette bilgi kullanıma hazır hale geldi ve herkes serbestçe görüş bildirebilir oldu". Bununla birlikte, böyle bir araştırmanın mutlaka ateizme yol açmayacağını söyler; bazılarının deizme veya başka bir dine dönmesi de mümkündür.

---

[33] https://ar.qantara.de/node/35206.

İnternetin dinler için çok önemli olacağından emin olduğum gibi bunun gerçekleri terk etme noktasına kadar uzamayacağına da inanıyorum. İnsanlar canlı yayına devam edeceklerdir. İnternet dini faaliyetler için ek bir alandır ancak mevcut alanları işgal etmeyecektir; internette aktif ve çalışkan olan kişilerin sanal olmayan gerçek hayatta da aktif ve çalışkan insanlar olduklarını görebiliriz. Az sayıdaki dini faaliyet durumunda, insanların bir fırsattan sonra doğrudan bir araya gelmeye istekli olmadıkları dikkatimi çekti. Ama gerçek olan şu ki, bugün internet modern bir fenomendir ve bunu yetişkinler veya gruplar halinde kullanmayı öğrendik. Ama belki de daha fazla sayıda insanın kullanımıyla internette de bazı şeyler değişecektir, o zaman günümüzdeki kullanımdan farklı olarak kullanılabilecektir.[34]

[34] Qantara web sitesi. Erişim Tarihi: 20/08/2019.

İKİNCİ BÖLÜM
ARAP ÜLKELERİN'DE ATEİZM
VE
ARAPÇA YAYIN YAPAN ATEİST WEB SİTELERİ

1. Arap Ülkelerinde Ateizm

Ateist, agnostik, liberal ve dinsiz gibi daha birçok farklı isim alsa da düşünce aynıdır. Onlara göre delil veya burhan bulunmadığı için Allah'ın var olduğuna inanmamak gerekir. Orada tek bir ateizm okulu yoktur; varoluşçuluk, pozitivizm ve Darwinizm gibi birçok teori ve okul vardır.

Son yıllarda, Arap dünyasında sessizlik duvarları yıkılmış ve kendilerini ateist olarak görenlerin sesleri yükselmeye ve dünyanın dikkatini üzerlerine çekmeye başlamıştır. Ancak ateizm bölgede yeni değildir. Çünkü yaratıcının varlığına inanmayan, âlemin kadim olduğuna inanan ve "dehriyyûn" olarak bilinen İslam öncesi ateistlerin varlığına dair kanıtlar vardır. Allah Teâlâ *Kur'ân-ı Kerîm*'de şöyle zikretmektedir: *"Bu dünya hayatımızdan başka bir hayat yoktur. Ölürüz, yaşarız. Bizi öldüren ise zamandan başkası değildir." Hâlbuki onların bu konuda bir bilgileri yoktur, zannetmekten başka bir şey yaptıkları yok".*[35] Ayrıca, yedinci ve dokuzuncu yüzyıllardan beri Arap dünyasında tanınmış özellikle İbn er-Râvendî ve Ebû Bekr er-Râzî gibi ateist düşünürler mevcuttu.

Her ne kadar yaratıcıyı reddetme fikri her asırda dışlanmış olsa da bireyin topluma ait olduğu ve kararlarını topluluğu dikkate alarak aldığı bilinmektedir; ılımlıları çekmeye çalışan yenilikçi İslami hareketlerin ortaya çıkmasının yanı sıra şark toplumunun doğası gibi daha birçok nedenden dolayı ateizmin Arap ve İslam dünyasında yaygınlaşması kolay olmamıştır. Muhafazakâr Arap toplumunun çoğu bireylerin dini öğretileri uygulamadığını kabul etmelerine rağmen, kendilerini toplumda ateist olarak ifade eden insanları hoş karşılamamaktadır. Lübnan, Mısır,

---

[35] Câsiye Suresi, 45: 24.

Tunus gibi bazı Arap ülkelerinde ateizm bizzatihi yasadışı değildir, ancak yasalar ateist fikirleri genellikle dine hakaret suçu olarak kabul etmektedirler.[36]

Arap dünyasındaki ateistlerin sayısıyla ilgili çalışmaların olmaması ve içerisinde bulundukları gizlilik nedeniyle sayılarını belirlemek zordur, ancak dünyanın diğer bölgelerine nazaran daha küçük bir azınlık olarak kaldıklarını tahmin etmek zor değildir. Dinler ve inançlar alanında uzmanlaşmış bir Amerikan araştırma merkezi olan “Pew Din ve Kamu Yaşamı Forumu” tarafından 2010 yılında 230’dan fazla ülkede yürütülen bir araştırma 2012 yılında ateistlerin Hristiyanlar ve Müslümanlardan sonra dünyada sayı bakımından üçüncü büyük inanç grubu haline geldiğini göstermektedir. Pew verilerine göre, en düşük ateist ve en fazla inanan yüzdesi hala Orta Doğu’da olduğu için Arap dünyasındaki ateist oranının dünyadaki toplam bir milyar yüz milyon ateistin %2’sinden (iki milyon yüz bin) fazla olmadığını ortaya koymuştur.

Uluslararası Gallup Enstitüsü (WIN-Gallup International) tarafından 2012 yılında 57 ülkede 50.000 kişiyi kapsayan “din ve ateizmin genel bir göstergesi” başlıklı araştırmaya gelince, katılımcıların % 59’u inançlı, % 23’ü dinsiz ve % 13’ü ise ateist olduklarını belirtmişlerdir. Araştırma en yüksek ateizm oranının Çin’de bulunduğunu ve oranın eski komünist ülkelerde, Sahra altı Afrika’da, Güney Afrika gibi yerlerde de yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak şeriatı en çok uygulamak isteyen İslam ülkelerinden biri olarak kabul edilmesine rağmen ateist oranının % 6 gibi bir orana ulaştığı Suudi Arabistan şaşırtıcı bir sürpriz olmuştur.[37]

Sayılar ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği ve özellikle de çoğu kişi inançlarını açıklamaktan korktuğu için Arap ülkelerinde yaşayan ateistlerin sayılarını netleştirmek zordur. Örneğin, Fas’ta yaklaşık 10 bin ateistin olduğu tahmin edilmektedir. Amerikalı bir araştırmacı kendisine ait web sitesinde Tanrı’nın varlığına inanmayan veya şüphe edenlerin yüzdesinin Irak'ta % 32’ye ulaştığını belirtmiştir. Bu arada, “Uluslararası Ateist Birliği”[38] Arap devrimlerinin ardından birliğ üye olan Arapların sayısında artış yaşandığını belirtmektedir (333 Mısırlı ve

---

[36] https://raseef22.com. Erişim Tarihi: 22/08/2019.

[37] https://raseef22.com. Erişim Tarihi: 22/08/2019.

[38] 1991 yılında ateistler tarafından Amerika’da kurulan uluslararası bir örgüttür. Üyelerini ve toplumunu ateizm ve laiklik kavramları konusunda eğitmeyi amaçlamaktadır. ar.m.wikipedia.org/wiki/

221 Tunuslu). Fakat sayıları ne kadar farklı olursa olsun ateizmin birçok Arap hükümetinin dikkatini çektiği görülmektedir.

Dünyadaki ateistlerin sayısıyla ilgili doğru rakamlara ulaşmak zorlaşmakta, ancak bazı dini otoriteler bir kısım sayılara dikkat çekmektedir. Mısır Fetvâ Kurumu tarafından Ocak 2014 yılında yayınlanan açıklamalara göre, Mısır'da yaklaşık 866 ateist vardır, başka araştırmalar ise binlerce ateistten bahsetmektedir. Aynı yıl birçok Suudi medyası "Uluslararası Gallup Enstitüsü" tarafından yürütülen bir çalışmayı yayınlamıştır. Bu araştırmada 29 milyonluk ülkede Suudilerin yüzde beşinin ateist oldukları belirtilmektedir.[39]

Suudi Arabistan Gallup çalışmasını büyük bir şüpheyle ve sert bir dille eleştirerek karşılamıştır. Krallık ateizmi sadece reddetmekle kalmamış, bununla birlikte ateizmi de dâhil ettiği terörizmle ilgili birtakım kararnameler ve yasalar çıkarmıştır. Bir Suudi Gazetesi'ne göre 2015 Şubat ayında Suudi mahkemesi bir şahsı "İslam inancından vazgeçtiği" için ölüm cezasına çarptırmıştır.[40]

1.1 Arap Dünyasında Ateistler Nasıl Davranılır

Mısır Ceza Kanunu'nda "inançsızlık" konusunda belirsizlik olmasına rağmen, sadece aşırılık yanlısı dini fikirleri kullanmayı suç saymaktadır. Yeni Mısır anayasasının 64. maddesinde "mutlak inanç özgürlüğü"[41] ilkesine yer verilmektedir. Vakıflar Bakanı ile Gençlik ve Spor Bakanı bu ayın başında (**12**/2017) psikolog, sosyolog ve siyasetin de desteğiyle gençler arasında yayılan ateizmle mücadele kapsamında ulusal bir kampanya başlattıklarını duyurmuştur. Bu kampanya Bakanlığın gençleri eğitmesi için kamplar ve geziler gibi çeşitli faaliyetler organize etmektedir.

Yemen'de ise yasanın 259. maddesinde "İslam dinini terk eden herkes üç kez tövbeye davet edilecek, ardından 30 gün[42] süre verilecek, irtidattan dönülmediği takdirde ölüm cezası ile cezalandırılacaktır. Yemen'de dinden dönme ve ateizm aynı

---

[39] https://www.bbc.com/arabic/middleeast/2015/08/150831_arab_atheism . Erişim Tarihi: 23/08/2019.
[40] https://www.bbc.com/arabic. Erişim Tarihi: 23/08/2019.
[41] Mısır Yasası. 64. Maddesinde.
[42] Yemen Yasası . 259. Maddesinde.

anlama gelmektedir.” ifadeleri yer almaktadır. Ateistlere karşı mücadele sadece yeni yasaları çıkarmakla teoride kalmamış, aynı zamanda bazı ülkelerde yapılan tutuklamalar ile sahada uygulamaya da dönüşmüştür.

Devletin ve Dini Kurumların Tepkisi**:** Ateizm konusu son zamanlarda Arap televizyon kanallarında bir tartışma başlatmış ve bazı programlar Müslüman din adamlarıyla ateistleri ilk kez yan yana getirerek onlara ev sahipliği yapmıştır. Yayıncı genellikle ateistlere neden İslam’ı terk ettiklerini sorar. Din bilginleri ise bunu genellikle kişisel sorunlara veya ergenliğe bağlarlar. Diğer bazı programlar da her iki taraf arasında çeşitli tartışmalar tertip etmişlerdir.

Mısır medyası devletin ve dini kurumların bazen bu eğilimle mücadele çabalarını “ateizme karşı savaş” olarak tanımlamaktadır. Mısır Fetvâ Kurumu sosyal medyanın kandırılmış gençlere dini reddetme konusundaki görüş ve düşüncelerini ifade etmeleri için daha geniş özgürlük alanları sağladığını ifade etmektedir. 2015 yılının Haziran ayında Mısır Gençlik Bakanlığı ve el-Ezher Vakfı işbirliğiyle “Radikalizm ve Ateizm” başlığıyla onlarla yüzleşmek için bir girişim başlatılmıştır. El-Ezher’e yapılan basın açıklamalarında bu girişimin “gençleri iddialar karşısında bilimsel argümanlarla silahlandırmayı” hedeflediği belirtilmiştir.[43]

Ayrıca Moritanya’da bir grup din adamı bazı eylemcileri tekfir için fetvalar yayınlamışlardır. Bu durum Moritanyalı yazar Muhammed Şeyh Ould Muhammed’in Hz. Peygamber’e karşı suç olarak görülen “Din, Dindarlık ve Öğretmenler” başlıklı bir makalesiyle ortaya çıkmıştır. Karşı çıkan sesler onu tutuklama ve öldürme talebini dile getirmişler ve yetkililer onu tutuklamışlardır.[44]

1.2 Ateizm Sosyal Ağlarda Aktiftir

Arap Baharı devrimi ve halkın yöneticilerinden gördükleri olumsuzlukların ardından Arap dünyasında aşırı dinî bir söylemin yayılmasıyla birlikte bazı Arap gençleri inançsızlıklarını açıkça ifade etmeye ve farklılıklarını yaygın dini söylemle ifade etmeye ve reddetmeye başlamışlardır. Arap dünyasındaki bu yöneliş özellikle

[43] https://www.bbc.com/arabic/middleeast.
[44] Moritanya: Yargıtay, Peygamberimize hakaret etmekle suçlanan blog yazarının infazına ilişkin karar erteledi https://www.alquds.co.uk, Erişim Tarihi: 24/08/2019.

sosyal ağlarda yoğun tartışmalara yol açmış ve yıllar boyunca konuşulması yasak ve "büyük günahlardan" biri olarak görülen bir engeli kırmıştır.

Facebook, Twitter, YouTube ve bloglar Arap ateistleri arasında en yaygın kullanılan medya kuruluşlarıdır. Bunlara yönelmenin birçok sebebi vardır ama en önemlisi, kullanıcı bilgilerini gizlemenin mümkün olmasıdır. BBC Medya Takip Departmanı Arap dünyasında sosyal ağlarda Arapça ve İngilizce "ateist" kelimesi için bir arama yapmış ve Arap dünyasından ateistlerin katıldığı yüzlerce Facebook sayfası ve Twitter hesabıyla binlerce takipçinin olduğunu bulmuştur. Facebook Arap ateistleri kendine çekmek için onları katılmaya davet ettiği birçok sayfayı içermektedir.[45]

Ateistlerin Arap dünyasında açığa çıkmaları ve sürekli gündeme gelmeleri şüphesiz 2000 yılının ortasında sosyal ağlarda birkaç grubun ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. "Arap Dünyasında Ateizmin Şafağı", "Arap Ateistler Birliği" ve "Arap Ateistlerinin İstatistikleri" gibi yüzlerce Facebook sayfası olduğu gibi elektronik ortamda da artışları sürmektedir. Buna ek olarak Facebook'ta Lübnan, Suriye, Cezayir, Tunus (10.000'den fazla kişiyle), Fas, Sudan, Yemen (en düşük oran: 12 kişi), Ürdün, Mısır ve Irak gibi ülkelere özgü birçok sayfa ortaya çıkmıştır. Bunlardan bazıları aktif, bazıları ise "uyuyan" sayfalardır. Bazılarında ise sayfalara göz atabilmek için sayfanın sahibinin üyeliğinizi kabul etmesi gerekir.

Facebook'ta olduğu gibi aynı şekilde Twitter'da da birçok aktivistin varlığının yanı sıra, özellikle gerçek kimliklerini gizleyen başta Körfez halkı olmak üzere birçok aktivist bulunmaktadır. Bazıları ise sosyal medyanın ötesinde, bilimsel ve kültürel farkındalığı ve eleştirel düşünceyi yaymayı amaçlayan bir grup yayıncı, editör ve katılımcıdan oluşan daha çok bireysel çabalara bağlı "Arap Ateistler" adında bir web sitesi (http://arabatheistbroadcasting.com/) kurmuştur.[46]

2. Arapça Yayın Yapan Ateist Web Siteleri

---

[45] https://www.bbc.com/arabic/middleeast, Erişim Tarihi: 05/09/2019.
[46] https://raseef22.com/article/1768- Pamela Kesrevânî, Erişim Tarihi: 05/09/2019.

2.1 İl7ad.org (شبكة الملحدين العرب / Arab Atheists Network / Arap Ateistler Ağı)

İnternet sitelerinde ateizmi teşvik eden, yayınlayan ve tartışan en büyük ağlardan biri olan "il7ad.org" gelişim, ahlak, din, cin ve mitler gibi tartışmalı dini konuları ele almaktadır. Üyelerin görüşleri bu forumları yönetmek için yetkilendirilmiş bir kurul eşliğinde tartışmaya açılmakta, ayrıca sitede sesli ateizm dosyaları, siteden indirip okunabilen kitaplar, makaleler ve araştırmalar yayınlanmaktadır. 2013'te kurulan site büyük bir kütüphaneye dönüşmüştür. Bu kütüphane ihtisas alanlarına göre düzenlenmiştir, bu nedenle, örneğin, "madde ve doğa" gibi konu başlıkları bulmak mümkündür. Bu bölümlerde çeşitli kitaplar ve makaleler de yer almaktadır. Ayrıca "itikat ve düşünce bölümü", "metafizik bölümü", "İslam inancı bölümü", "Yahudi inancı bölümü", "Hıristiyan inancı bölümü", "felsefi tartışmalar bölümü", "mitler ve dinler bölümü", "gelişim ve hayat bölümü", "münazara bölümü" ve "tarih bölümü" gibi bölümler de bulunmaktadır. Bu bölümler forumun tüm bölümleri olmayıp ateizm konusuyla en alakalı bölümlerdir.

Forumun bazı makalelerinden ve ağın tedarik ettiği ve tartışmaya açtığı bazı kitap adlarından bahsetmeden önce "Arap Ateistler Ağı" web sitesi hakkında biraz bilgi vermek istiyorum:

1. Sitenin üye sayısı 184,745'tir.
2. Sitede gündeme getirilen konu sayısı 14,597'dir.
3. Site tarafından yayınlanan dergi sayısı 85'tir. Bu dergi aylık olarak yayınlanmaktadır.

"Evreni kim yarattı?"

makalesi bu sitede yayınlanan makalelere bir örnektir: Tanrı'nın varlığına inanmayan herkesin aklını kemiren ve hala sorulmaya devam eden bu soru değil midir? Eğer bir ateist, dinsiz veya agnostik bu soruya sağlam ve ilmî cevap vermekten aciz ise çoğunluğun kabul ettiği geçerli dini cevabı neden kabul etmemektedir. Bilakis bir ateist birçok âlimin de kabul ettiği Allah'ın kâinatın birinci nedeni olduğuna iman etmelidir. Bir ateist ya da dinsiz dünyadaki fizikçilerden ve kimyagerlerden daha zeki midir ki Tanrı yoktur ve aynı zamanda tüm ateistleri

çaresiz bırakan soruyu cevaplamayı reddeder? Bu soru hala canlılığını koruyor ve hala çok kullanılıyor, bu yüzden açıkça cevaplamanın gerekli olduğunu gördüm.

Evrenin gerçekte nasıl var olduğu sorusu önemlidir ve bir mümin, düşünceleri Tanrıların varlığı ve özellikle İbrahimî dinler etrafında döndüğünden, onu görmezden gelemez. Bununla birlikte, soru, Tanrı'nın varlığı ya da İbrahimî dinlerin gerçekliği kadar önemli midir? Aslında hayır.

Evrenin varlığı hakkındaki soru tamamen ilmî bir sorudur, tıpkı bir cevap aradığımız herhangi bir soru gibi, evrenin sınırlarının ötesinde bir şey var mı? Başka evrenler var mı? Bizim gibi başka gezegenlerde yaşayan akıllı varlıklar var mı? Tüm bu sorular önemli sorulardır. Ve elbette bir cevap arayacağız. Fakat bunun çok basit bir nedenden dolayı Tanrı'nın varlığı konusuyla bir ilgisi yoktur. Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu sonucu etkilemez. Çünkü her iki durumda da evren var. O halde yaratılış neden özel olarak sadece Tanrı'ya bağlıdır? Bir yaratılış işi olduğuna dair işaretler nelerdir? Ya da yaradan niçin sadece Allah'tır da diğer tanrılar değildir? Evrenin varlığının sebebi evrenin kendisinde var olan ve onu bulmak için akıllı ve sihirli bir güce ihtiyaç duymayan doğal bir neden olamaz mı? "Evreni kim yarattı?" sorusu saf mantıksal yanlışlığa dayanan bir sorudur. Soruyu soran daha baştan bir yaratılış fiilinin varlığını varsayarak muhatabın aklını çelmeye çalışır. Tek yapmamız gereken faili bulmak olup, O da Allah'tır. Tıpkı bazı âlimlerin Allah'ın var olduğuna inandığı gibi, Allah var olduğu ya da bir yaratıcı olduğu için değil değil, sadece O'na inanıldığı için vardır.

Öte taraftan, evrenin kökeni ile Allah'ın varlığına olan iman arasındaki ilişki nedir? Örneğin, yarın bilim adamları evrenin nasıl yaratıldığını keşfederse, bir mümin Allah'a inanmayı bırakacak mı? Mümin Allah'ı yerleştireceği yeni bir ilmî boşluk aramaz mı? Yöntem basittir: geçmişte Allah'ın doğada milyonlarca iş gerçekleştirdiğini unutmayalım. Ancak modern bilimin keşfi ile yağmur, bulut akışı, gündoğumu ve daha birçok şey günümüzde bir yaratıcıya ihtiyaç duyulmadan da açıklanabiliyor. Her seferinde şeylerin yaratılmış olmasının nedeninin doğanın saf yasaları olduğunu her söylendiğinde, Tanrı geriye doğru itilir ve müminler Tanrı'nın tüm nedenlerin ardındaki asıl sebep olduğunu söylerler. Sebeplerin ardında yatan neden de keşfedildiğinde Tanrı vb. yine geri itilir. Dolayısıyla bugün Tanrı'nın sadece ilk neden ve sebepten başka bir şey yapmadığı noktasına ulaşılmıştır.

Ancak evrenin yaratılmasının nedeninin tamamen doğal bir neden olduğunu ve daha ilmî olduğunu bilseydik Tanrı'ya iman ortadan kalkar mıydı? Elbette ki hayır, ama her zamanki gibi, Tanrı her zamanki gibi ilk nedenin arkasındaki sebep olacak şekilde bir derece daha geri itilecekti.

Dini fikir Tanrı'yı tüm ilmî alanlara sıkıştırmaktan sıkıntı duymaz, çünkü esas olarak Tanrı'nın varlığının apaçık bir gerçek olduğu düşüncesine dayanır. Mümin herhangi bir soru sormadan tasdik etmelidir. Her ilmî boşlukta akla gelen Tanrı'dır. Din adamları bugün Tanrı'nın bir işi, amacı veya hedefi yoksa Tanrı'ya inanmak için dini kitaplara doldurulan hikâyelerden ve garip şeylerden daha fazla neden bulamazlar. Aslında bu, yüksek eğitim seviyeleri nedeniyle bu konudaki susuzluğu ve açlığı tatmin etmemektedir.

Öte yandan, ateist, dinsiz veya agnostiklerin her şeye bir cevaplarının olduğuna dair yaygın inanç yanlış bir düşüncedir ve gerçekte hiçbir ilgisi yoktur. Bu inanç her insanın bilinmeyene dair büyülü cevaplara olan ebedi inancı nedeniyle müminin zihninde yatmaktadır. Bu yüzden mümin bu bilinmeyenin Tanrı'nın varlığını inkâr edenler tarafından bilinmesi gerektiğini varsayar. Buradan mümin kişinin zihninde Tanrı'nın cevabını bilmediği her soruda soru işaretinden sonra gelen büyük boşluğu doldurduğu açıktır. Tanrı bugün bilginin ve bilimin yayılması sayesinde azalan insan cehaletimizin bir resmiydi. Aslında Tanrı'nın varlığı fikrini reddetmek bir kişinin dinlerin tarihsel bir yalan olduğunu söylemesinin doğal bir sonucudur ve ilmî sorulara cevap verme yeteneğimizle bir ilgisi yoktur. Bir kişi dinlerde bu şekilde akıllı varlıklara hitap eden bilge bir Tanrının bulunamayacağını söylediğinde Tanrı'ya olan inanç sarsılır, bu dinlerin doğru olduğu varsayıldığında Tanrı'ya hakaret kabul edilir. Bu nedenle dinler düştüğünde Tanrı'nın varlığı sorunu tamamen fikrî bir lüks haline gelir. Tanrı'nın varlığıyla ilgili soru artık kabul edilmez. Çoğu zaman buna inanmak için gerçek bir amaç ya da rasyonel bir neden olmadığından bu problem de sona erer. Bir kişi dinlerin bir insan ürünü olduğunu anladığında Tanrı'nın varlığı da önceki medeniyetlerde duyduğumuz ve okuduğumuz tüm efsaneler gibi önemsiz bir mit haline gelir. Dinlere inanmayı bıraktığı zaman insanın zihninde çeşitli sorular döner: Varlığı kanıtlanamayan ve kimsenin ona ulaşamayacağı veya onunla herhangi bir şekilde iletişim kuramayacağı eksantrik bir Tanrı hakkında başka bir efsanevi hikâyeye neden inanayım? Bunlardan daha

önemlisi, kendisine inanmanın hiçbir fayda sağlamadığı bir Tanrıya neden inanayım? [47]

Okuyucuların yorumları

Kadim: Evrenle ilgili ilimlerdeki pozitif ilerleme, evrenin son derece hatasız ve düzenli olduğunu ispat etti. Bu durum, Stephen Hawkins dahil tüm bilim adamları tarafından da kabul edildi. Evrenin tesadüfen organize olma olasılığı sıfıra eşittir. Bilim adamlarının söylediği husus ta budur. Dolayısıyla sağlam bir akıl, böyle doğru ve düzenli bir sistemin arkasında son derece akıllı bir zihin olduğu gerçeğine bizi götürmektedir. Hatalı düşünce ise bu gayet düzenli evrenin arkasında hiçbir şey aramayandır.

Αβδ Σατάρ Βελταϊεφ : Tüm bunları yapan doğa olsa, niçin doğa depremler, volkanlar ve kasırgalarla kendini yok etmektedir. Orada kendini yok etmeye âşık olan biri mi var?

Ayman SAİFAN: Uzun bir makale fakat konuyla ilgili herhangi bir cevap vermediniz: Evrenin bir yaratıcısı var mı yok mu? Bilakis, makale sadece bir yaratıcının varlığına inananlara saldırıyordu. Yaratıcının varlığını inkâr edenler, kendilerinin zeki olduklarına ve aydınlanmış akıllara sahip olduklarına inanmaktadırlar. Ben ise onların miskin, aptal ve cahil olduklarını düşünüyorum ve bu durum beni üzmektedir.

Ali: Aklı başında her insan için bir soru: Eğer evren tesadüfen yaratılmışsa, bu tesadüfü kim yaratmış?

Okuyucu, makalenin yazarı tarafından bahsedilen bu tür fikirlerin destekçileri olduğu gibi muhaliflerinin de olduğunu bilmesi ve bunu araştırması için söz konusu makaleyle ilgili takipçilerden gelen bazı yorumları aktardım.

[47] el-Bağdâdî, Bessâm, İl7ad.org.com, Erişim Tarihi: 08/09/2019.

Makalenin yazarı, makaleye bir soruyla başlamış ve makalenin sonunda sorusuna cevap vermesi gerekirken, ancak tam tersine, okuyucuyu cevapsız bırakarak makaleyi bitirmiştir.

Ayrıca, evreni kimin yarattığına dair hiçbir kanıt bulunmadığına dair açıklaması yanlış bir açıklamadır. Çünkü bir şeyin bilgisine sahip olmamak onun hakkında cahil olmak anlamına gelir. Dolayısıyla onun bu makalesi cehaletinden başka bir şeyi kanıtlamaz.

İslam Efsanesi

Sitedeki bir diğer makale **"İslam Efsanesi"** adını taşımaktadır:

İslam en başından beri tam ve bağımsız bir din olmadı. Arap Yahudiliği veya Yahudi Hıristiyanlığı olarak tanımlanabilir. Muhammed değil, Mesih *Kur'an*'ın merkezidir. Öğretiler, emirler, ritüeller ve ibadet eylemleri Yahudilikle bir dereceye kadar benzerlik göstermektedir. Emevî devleti onu Helen Hıristiyanlığına ve İbrani Yahudiliğine paralel olarak bağımsız bir din yapmaya karar verene kadar İslam bağımsız bir din değildi ve onların eliyle bağımsız bir din haline geldi. Bu durum ancak Emeviler Hicaz'ı ilhak ettikten sonra oldu. Araplar devletin bir parçası olarak dinine bağlı kaldılar. Bu dine ayrıca hac, umre, evlilik, miras vb. diğer bazı uygulamalarla birlikte ibadet ve ritüeller gibi önemli bazı ilaveleri de eklediler.

Arap Hristiyanlığı ve İslam arasındaki gerçek ilişkiyi bilmiyorlardı. İslami fetih kuraklık ve açlığın neden olduğu siyasi bir göç değildi, fetihlere katılan ordular sadece Hicaz ve Necd'den değildi, aynı zamanda Irak ve Şam'dan Hıristiyan kabileleri de vardı. Ama muhtemelen kendileri için bir şey ifade etmeyen fetihlere neden katılıyorlardı? Gerçekte onunla çok ilgilenmişlerdir. Hicazlıların Necdî orduları profesyonelleştirilmiş bir ordu olabilir, ancak Şam halkı Hıristiyanlardan oluştuğu için söz konusu mesele onlar için inanç ve vatan meselesiydi. Bu bağlamda sözün hulasası Muhammed'in tarihi bir figür olmadığı, daha ziyade, fetihçi Arapların Hıristiyanların inandığı Meryem oğlu İsa Mesih'in kullandığı "Allah Resulü" sıfatını ele geçirdikleri ve sıfatı bir özel isim yaptıkları iddia edilmektedir. Araplar sıradan bir insana uygulanamayan bir tarih, biyografi, ülke, savaşlar, mevzuat ve biyografi

oluşturdular. Bütün bunlar kendisine vahiy bildirilen bir peygamber için nasıl uygun olabilir ki?

Kur'an'a gelince, o bir derleme, bir kompozisyondur ve daha sonra Süryani Aramiceden üretilen ve yeni Arapçaya tercüme edilen, Hicaz ve Yemen halkının sözleriyle de karıştırılmış bir kitaptır. *Kur'an* insanlar arasında sözlü olarak söylenen eski insanların mirası ve hikâyelerine ek olarak ister orijinal ister sonradan yazılmış kitaplarda geçen ilk dönem hikâyeleriyle doludur. *Kur'an*'da belağat, zerâfet, açık sözlülük, tatlılık ve harika dil dökümü olduğu doğrudur, ancak hepsi bu değildir. Ayrıca anlamlarda dağınıklık ve metninin dayandığı bağlamda kargaşayı da içerir. *Kur'an*'da bu hataların düzeltilmemesi dini ele geçiren Arapların metni kutsallaştırması ve çeldirici ve dağınık biçimde sabitlemesinden kaynaklanmaktadır. Yeniden düzenlenerek makul ve anlaşılabilir bir metin haline gelmesine izin verilmemektedir. Bu problem metne ve onu çevreleyen her şeye verilen kutsallık havası nedeniyle günümüze kadar devam etmektedir.

İslam Mekke ve Hicaz'da ortaya çıkmadı, aksine Şam'da Muhammed olmadan ve bir vahiy nazil olmadan ortaya çıktı ve ikmal oldu. Tamamlanmasından, yayılmasından, genelleştirilmesinden, devletin mührü ile resmiyet kazanmasından ve nihai metin olarak kabul edilmesinden sonra Mekke bir yer olarak seçildi. Oraya atfedilen bir din haline geldi, ortaya çıkması ve yayılmasından dolayı bir din haline gelerek Araplara ve aslı olmayan Kureyş lehçesine atfedildi. Dinin asli sahipleri de dâhil olmak üzere onu icat eden, kuran, kurallarını ve ilkelerini oluşturanların tümü oyuna getirildi.

İslam geleneğine göre Mekke İslam'ı ve Medine İslam'ı olduğu bilinmektedir ve Mekke İslam'ı alçakgönüllülük ve Yahudilikle uyumluluğu ile bilinmektedir. Medine İslam'ına gelince, sert yaşam yasası uygulayan, şiddetli cihatçı ve yayılmacı İslam olarak karşımıza çıkar. Hicaz'ın kuzeyinde bulunan Medine'ye nispetle Mekke Kur'an'ı (yani asli İslam olan Şam bölgesi yani Süryanice yazılan çeviri ve benzerlerinde hatalar olduğu söylenenden bağımsız olarak çevrilen) orijinal Kur'an metinleridir. Medine İslam'ına gelince, belki de ismin kökeni Medine-i Münevvere değildi, çünkü İslam Hicaz'dan gelmedi, daha ziyade devletten geldi. Bu sözde Medenî metinler Medine'ye atfedilmiş ve devlet için tasarlanmıştır. Yani, bu metinler devletin kurulması ve güçlenmesinden sonra ortaya çıktı. İbranicede devlete

şöyle denir: “Hâ Madinâ”. Süryanicede de buna yakın bir terim kullanılır. Bu nedenle *Kur'an*'ın ikinci kısmına Medenî adı verilmiştir.

Haçlı Seferleri tarihinden bu görüşü destekleyen bir fikir ortaya konulabilir. Avrupalı Hristiyanlar on birinci yüzyıla kadar Kutsal Toprakları restore etmeye çalışamadılar. Bu çerçevede ilk kampanya miladi 1099'da gerçekleşti. Hıristiyanları Doğudaki Hıristiyan kutsallıklarına sahip çıkmaya çağıran Papa II. Urbanus'un vaazı yeni ortaya çıkan bir dinden bahsetmektedir. Resmi rivayet Hz. Muhammed'in peygamberliğinin miladi 610'da başladığını söylese de (yani dört yüz elli yıl önce) Papa II. Urbanus vaazında yeni bir din hakkında şöyle konuşmaktadır: “Perslerin ülkesinden Tanrı'dan uzak, Tanrı'dan uzak, O'na karşı sadakatsiz ve gazaba uğramış bir insanın Hıristiyanların topraklarını fethettiğini ve onları kılıç ve ateş gücüyle çıkardıklarını duyduk”. Onun için çağdaş olması dışında, “kulağımıza haberi geldi” ne anlama gelmektedir? Bu Hıristiyan Batı'nın İslam'ı önemsemediği anlamına gelmektedir. Geç dönemlere kadar onu yeni bir din olarak tanımıyordu.

Arap Müslüman devleti o kadar güçlü hale geldiğinde, Kutsal Topraklarda kalan Hıristiyanların sembollerine saldırıp, varlığını yok etmeye ve sona erdirmeye çalışarak kendini ilan ettiğinde Batı Hıristiyanlığına açıkça karşı çıkan bir din ilan eden bir devlet oldu. Burada Hıristiyan Batı sadece İsmailî hurafe ve efsaneler olarak kabul ettiği şeyin Batı Hıristiyanlığına rakip olacak ve yerini almaya çalışacak tam bir din haline gelmeye başladığını bildirmektedir. Buna baktığımızda, İslam'ın tamamlanmasının Yahudiliği veya Hristiyanlığı izleyen bir Arap ülkesinde yüzlerce yıl sürdüğü anlaşılmaktadır. Ama geç dönemlere kadar din haline getirilmemiştir.

Din yüzlerce yıl süren Arap emperyalizmi yani genişleyen, egemen ve emperyal olan Arap devleti için politik bir ihtiyaçtı. Bu konuda başarılı oldu ve hala dinin dizginlerini elinde tutuyor, sultanlarını, büyüklerini, çıkarlarını ve dünyevi hedeflerini herhangi bir dinin içindeki yüce hedeflerden uzaklaştırmak için hareket ettiriyor.

İslam Hicaz'da tamamlansaydı ve Şam'a daha sonra ulaşmış olsaydı, kimsenin onu eleştirmesine gerek kalmazdı. Dımaşklı Yuhanna gibi birçok insan bu yeni hareketin sahte bir Hıristiyan mezhebi olduğuna inanmazdı. Yani İslam aslında Şam'da Hristiyanlık adıyla bilinen Yahudi Hıristiyanlığının hurafe ve bidati kanalıyla ortaya çıkmıştı. İslam dünya sahnesinde ilk ortaya çıktığında Batı'daki

Hıristiyanlar onu yeni bir din olarak değil, sahte bir Hıristiyan mezhebinin bir sapkınlığı olarak gördüler ve bu görüş Batı'da Haçlı Seferleri'nden sonraki döneme kadar geçerli oldu.

İslam milattan sonra yedinci yüzyılın sonlarından beri bir din olarak şekillenmeye başlamasına rağmen, Bizans'ta Romalılar onun yeni bir din olduğunu ancak dokuzuncu yüzyıldan sonra fark ettiler. Ondan önce, Bizans'taki Hıristiyan yazarlar onu hurafe olarak görüyorlardı. Ancak Dımaşklı Yuhanna Müslümanları İsmailîlerin sapkın takipçileri olarak görmeye devam etti ve İslam'ı bağımsız bir din olarak görmediği gibi onları ayrı bir mezhep olarak da görmedi.

Dımaşklı Yuhanna, Abdulmelik b. Mervân'ın himayesinde yaşamış ve başlangıçta İslam'ı Aryanizm ve Nestûrilik'ten etkilenen bir inanç biçimi olarak görmüş olmasına rağmen aynı zamanda Hıristiyanlıkla da bazı ortak noktaları olduğunu gördü. Nesturilik ve Aryanizm İznik Konseyi ve Konstantinopolis Konseyi'nde kınanmış olsa da, Nesturiler bir şekilde Perslere doğru kaçmayı başardılar ve kendilerini yeniden organize ederek bölgenin çoğu yerinde destekçiler topladılar.

Bizans döneminde Hıristiyanlığın en önemli hukukçularından biri olan Dımaşklı Yuhanna İslam'ın yeni ya da bağımsız bir din değil, bir Hıristiyan hurafesi ya da bir biçimi olduğuna ikna olmuştu. Yuhanna'nın İslam'a yönelik eleştirisinin odak noktası İsa Mesih'in ilahlığı, Kutsal Üçlü Birlik ve Muhammed'in peygamberliğinin gerçekliğiyle ilgiliydi. İslam'ı Hristiyanlıktan bir sapma ve Arap İsmaililerin bir uydurması olarak görüyordu. Dımaşkî *Bilginin Kaynağı* adlı kitabında "Kendisine hurafeleri öğreten bir Aryan keşişiyle tanışan ve kendisine bir kitabın gökten indiğini iddia eden İsmaililerden Muhammed adında sahte bir peygamber ortaya çıktı." demektedir.

Dımaşklı Yuhanna'ın İslam'la ilgili söylediği sözün özeti şudur: "Herakleitos zamanında ortaya çıkan eşkıya bir Hristiyan fırkasıdır". Yuhanna'nın sözü yedinci yüzyılda Bizans'ın İslam'a olan bakışı üzerinde etkili oldu. Bizanslılar İslam'a eski hurafelere baktıkları gözle baktıkları için onu resmi bir din olarak görmediler ve bu yüzden onunla güçlü bir şekilde yüzleşmediler. Kısa bir süre sonra İslam dininin Hıristiyan akınlarıyla sona erecek ve çözülecek bir hurafe olduğuna inandılar. Dolayısıyla Bizanslılar İslam'ı ciddi bir teolojik meydan okuma olarak görmekte

geciktiler ve İslam hakkında bağımsız bir din olarak yeterince sağlam bilgiye sahip değildiler. Ondan Hıristiyan bir hurafe olarak bahsetmeye devam ettiler ve Müslümanlardan Arapça şu ifadelerle bahsettiler: "Araplar, Sarazen, İsmailî veya Hagareneler, hiçbir dini özellikte değildirler".

Ayrıca III. Yuhanna Umeyr b. Saad el-Ensârî ile tartışırken İslam'ı sadece Hıristiyanlıktan ayrılmış bir sapkınlık olarak görür ve onun Tanrı'dan çöl mağarasındaki bir insana gerçek bir vahiy olarak nazil olduğunu reddeder.

Önemli soru şudur: İslam'ın gizli sırrı Emevî devletinde mi? Abdulmelik b. Mervan bir Hristiyan mıydı? Abdulmelik b. Mervân neden Kubbetu's-Sahra'yı Mekke'de değil de Kudüs'te yaptı? Ve onu neden Bizans Kilisesi tarzında inşa etti? Haccâc b. Yusuf'un Kâbe'ye mancınıkla saldırmasının sırrı neydi? O zaman Kâbe Hicaz Hristiyanlarının lideri İbnü'l-Zübeyr'in emrinde bir Hıristiyanlık tapınağı mıydı?[48]

Okuyucuların yorumları

Hamad ALALİ: Bu makaleyi okuyan kişi, yazarın hadis kitaplarını ve siyeri bilmemesinin yanı sıra Kuran'ı okumaktan da ne kadar uzak olduğunu anlar. Kuran'da Mekke-i Mükerreme'deki yerlerin detaylarına değindiği ve bu detayların başka herhangi bir yerin coğrafyası için geçerli olmadığı, bu onun mucizesinin delilidir. Ayrıca bu makalede herhangi bir hakikat ve mantığın araştırılması ne bu maddede ne de istidlâl usulünde yer almadığı bilinmektedir.

Makalenin yazarı, İslam'ı Yahudi dininin bir uzantısı olmakla suçlayarak, İslam'ı temelden eleştirmeye çalışır. Araştırmacı bu eleştirinin sübjektif olmadığı ve yanlış olduğunu şu iki husustan dolayı düşünmektedir:

a- Yahudi ve Hıristiyan dininin Hz. Muhammed'in (s.a.v) peygamberliğini müjdelemesi.

b-İslam'ın Kuran ve Yahudi yazıtları ile karşılaştırılması, iki din arasındaki farkı kanıtlıyor. İslam dininin kutsal kitabı Kuran ile Yahudilerin kutsal kitapları karşılaştırıldığında iki din arasındaki farkı ortaya çıkmaktadır.

---

[48] Hüseyn, Ömer, il7ad.org, Erişim Tarihi: 20/09/2019.

***Kur'an*'ın ve Yunan Filozoflarının Bilimsel Mucizeleri**

Sitedeki makalelerden bir diğeri de **"*Kur'an*'ın ve Yunan Filozoflarının Bilimsel Mucizeleri"** adlı makaledir: Avrupa'daki Rönesans'tan bu yana dünya medeniyetini tüm farklı ve çeşitli alanlarında inşa etme noktasında bilime ve akla giderek daha fazla itimat ederek din ve mitlerden uzaklaştı. Din adamlarının dinlerini sadece metafizik inanç temelinde sunmaya devam etmesi sonucu dinin insanlar üzerindeki önceki etkisi kayboldu. Akıl, bilim ve mantıkla çelişse bile dinlerin getirdikleri bütün kutsal metinlere iman etmek söz konusu olduğundan günümüzde yaşadığımız çağdaş dünyada insanlar artık bu tür gaybi şeylerden etkilenmemektedirler. Bu ve başka nedenlerden dolayı, bu dinlerin yeni bir takipçi sınıfı ortaya çıktı. O dinlerden biri İslam'dır. *Kur'an* ve Hz. Peygamber'in sünnetine zaman zaman baktığımızda en son bilimsel mucizeler sunmaya çalışan yeni bir sınıf ortaya çıktı. Zağlûl en-Neccâr, Abduddaim el-Kuhayl ve diğer bazı şahıslar bu konuda uzmanlaştı.

Makalenin amacı İslami bilimsel mucize savunucularının ve diğer mucize savunucularının yaklaşımlarını eleştirmektir. Astronomi, tıp ve diğer bilgi dalları hakkında konuşan bazı dini metinler getirdiklerinde, size bu bilimsel bilgiye Tanrı ve insan olmayan bir kaynak olmadan ulaşılmasının imkânsız olduğunu söylerler ve o dönemde bilimsel araçların ve deneysel bilimsel yöntemin eksikliği nedeniyle İslam'ın gerçek din olduğuna inanmanız gerektiğini belirtirler.

Şimdi, Yunan filozoflarının "Uçan Spagetti Canavarı" tarafından gönderilen peygamberler olduklarını kanıtlamaya çalışan mucize savunucularının kullandığı yaklaşıma bakalım: Yunan filozoflarının bilimsel mucizelerine olan yolculuğumuz insanlık tarihindeki ilk filozof, Mesih'in doğumundan yedi yüzyıl önce yaşayan Thales (M.Ö. 624-550) ile başlar. Thales dünyayı ve varoluşu tamamen çeşitli tezahürleriyle ortaya çıkan ilk materyal olarak kabul ettiği, "su" ile ve tamamen materyalist bir ilke ile açıklamaya başlar.

Bertrand Russell Thales'in su felsefesini şöyle izah etmeye çalışır: Her şeyin sudan oluştuğunu söylemek saçma bir söz olarak değil, bilimsel bir farazi olarak kabul edilebilir. Yirmi yıl önce, en doğru görüş her şeyin suyun üçte ikisini oluşturan hidrojenden yapıldığıydı. Yunanlılar hipotez uygulamak için acele ederken, Malta

okulu en azından bu hipotezleri duyusal bir deneyime dayanarak test etmek için kullandı".

Rivayetlerden biri, Mısır'da olduğu dönemde insan gölgesinin boyuna eşit olduğu saatte gölgelerini ölçerek piramitlerin yüksekliğini tahmin ettiğini söylüyor. Thales M.Ö. 585 yılında yirmi sekiz Mayıs'ta meydana gelen güneş tutulmasını tahmin etmeyi başardığında Yunanlıları şaşırtmıştı. Filozof Thales adını alan bir teori geliştirdi. Adı "Thales Teoremi" olan bu teori hala matematik müfredatında öğretilmektedir. Birkaç paralel çizginin kesişiminde oluşan aynı noktanın düz, çoklu, paralel ve kesişen kısımlarının oranlarının geometrisinde önemli bir teoremdir.

Anaximanderes (M.Ö. 611-547) Thales'in öğrencisi ve Yunan okulunun ikinci filozofudur. Bize belki de modern bilimin ulaştığına yakın şekilde dünyadaki yaşamın kökenleri ve gelişimi hakkında bir fikir verebildi. Yeryüzünün akan bir sıvı olduğunu ve sonra yavaş yavaş donduğunu söyledi: bu arada sıvının üzerine buharlaşan sıvı üzerine güçlü bir ısı yere dökülerek buharlaştı ve hava katmanları oluşturdu. Bu sıcaklık dünyanın soğukluğu ile karşılaştığında canlı organizmalar oluşturdu ve bu varlıklar ilk önce dejenere oldular. Daha sonra kendisi ve dış çevre arasında uyum sağlamaya iten içgüdüsel dürtü ile gelişim yolunu daha yüksek ve daha üst seviyelere çıkardı. Yani kişi hayatının ilk aşamalarında suda yaşayan bir balık olsaydı, su buharlaşma nedeniyle geri çekildiğinde, farklı balıkların çevreye uyum sağlamaları zorlaşırdı. Karaya uygun hareket edebilmeleri için yüzgeçleri zamanla bacak ve ellere dönerdi. Bu görüş ile Darwin'in teorisi arasında bir benzerlik vardır.[49]

Lukeibus (M.Ö. 5. yüzyıl) ve Demokritos (M.Ö. 460-370) tarafından temsil edilen atom okulu filozoflarına gelince, atom doktrinini ortaya koydular. Bakış açıları modern bilimin söylediklerine yaklaşmıştır. İkisi de her şeyin atomlardan oluştuğuna inanmaktadırlar. Atomlar mühendislik açısından bölünmeye maruz kalsalar bile fiziksel açıdan bölünmeyi kabul etmezler ve atomların birbirlerini boşluktan ayırdıklarını söylemektedirler. Atomların yok edilmesinin imkânsız olduğu sonsuzluktan olduklarını ve kalıcı bir hareket içinde sonsuza kadar kalacağını ve bu

[49] il7ad.org, Erişim Tarihi: 20/09/2019.

atomların sonsuz sayıda olduğunu, aksine biçim ve boyut bakımından birbirinden farklı sonsuz sayıda atom olduğunu belirtirler.

Bu filozofların hiçbir modern bilimsel yöntem olmadan yaptıkları tüm bilimsel keşiflere sadece kendi kendilerine ulaştıkları düşünülebilir mi? Ya da onlar nu keşiflere Uçan Spagetti Canavarı'nın yardımıyla mı ulaştılar? Bu kutsal kitaplardan mucizeler çıkaran bilimsel mucize savunucularının savundukları mantıkla aynıdır. Öncelikle, Yunan filozoflarının yukarıda bazılarına değinilen mucizeleri *Kur'an*'da olduğu iddia edilen mucizelerden daha iyi olduğu için, filozofların ulaştığı bilimsel bilgiler daha açıktır ve Kur'an'daki sözde mucizeler gibi yalanlanmaya veya ikinci bir anlama imkân vermemektedir. Örneğin, Yunanistan'daki bazı filozofların Dünya'nın güneş etrafında döndüğünü, aksinin söz konusu olmadığını belirttikleri ve bu malumatın o günlerde yaygın olduğu ve yüzyıllar boyunca bu şekilde devam ettiği ifade edilmektedir. Bu bilgi açıktır ve karşılığında herhangi bir yoruma ihtiyaç duymamaktadır.

Bilimsel mucize savunucuları *Kur'an*'ın dünyanın küreselliğini kanıtladığını ve güneşin etrafında döndüğünü söylediğini iddia etmektedirler. Mucize savunucuları *Kur'an*'ın başka bir anlam taşıyan metinlerinin anlamlarını değiştirmektedirler; nitekim mucize savunucuları tarafından benimsenen bu anlamların onlardan önce kimse tarafından söylenmemesi manidardır. Nitekim bazı Müslümanlar güneşin dünya atrafında döndüğünü söylemişler hatta bunun *Kur'an*'da ifade edildiğini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, mucize savunucuları iddialarının sonuçlarıyla yüzleşmelidirler.

Bazı sahabe, tabiin, müfessir ve fakihlerin *Kur'an*'ı anlayamadıklarını itiraf etmeleri bile bazılarının iddia ettiği gibi *Kur'an*'ın etkili ve doğru düzgün bir Arapça ile yazılmış beliğ bir kitap olmadığını göstermektedir. Zira bazı bilginler *Kur'an*'ı tam olarak anlayamadığına göre Tanrı Müslümanlara *Kur'an* metinleri aracılığıyla doğru anlamı iletememiş demektir. Mucize savunucuları için bir tavsiye öncelikle Selefîleri iddia ettikleri mucizelere ikna etmeleridir. Çünkü Selefiler bugün bile güneşin dünyanın etrafında döndüğü konusunda ısrar etmektedirler. Hatta İbn Bâz bu konuda fetva bile vermiştir.

Yunan mucizelerinin bir diğer fazileti filozofların İslam'a göre daha kadim olmasıdır. Çünkü Yunan filozofları Hz. Muhammed'den bin yıl önce, yani

günümüzden 2400 yıl önce yaşamışlardır. Buna rağmen filozofların bilimsel bilgileri Kur'an'daki sözde ilmi mucizelerle karşılaştırılamayacak kadar açık ve doğrudur.

Tabii ki, burada sadece modern bilimin doğru olduğunu kanıtladığı bilimsel keşifleri aktardım ve filozofların bilimsel hatalarından bahsetmedim. Çünkü onlar ne kadar zeki ve gelişmiş olurlarsa olsunlar, çağlarının bir parçasıdırlar. Ancak mucizeleri savunanların yaptığı da budur, çünkü onlar Kur'an, Sünnet ve Peygamberdeki birçok bilimsel hatayı göz ardı ederler. Ayrıca Hz. Muhammed'i daha önceki medeniyetlerin ve dinlerin bulgularına aşina olmayan, okuma yazma bilmeyen biriymiş gibi göstermeye çalışırlar. Böylece insanları Hz. Muhammed'in Tanrı'dan başka bir bilgi kaynağına sahip olmadığına ikna edebilirler. Ancak gerçeklik ve tarih Hz. Muhammed'in tarihten izole bir adada olmadığını kanıtlar, aksine kadim dünyanın kalbinde yer almıştır.

İlmî olan i'câza inanan Müslüman arkadaşım! İlmî i'cazı kendisine meslek edinenlerin söyledikleri bu yalanların ve aldatmacaların sizi de aldatmaması için biraz eleştirel bir akıl kullanacağınızı umuyoruz. Eski metinlerdeki bazı bilimsel bilgilerin kutsal metinlere de yansımış olduğunu, bunun gayet makul ve mümkün olduğunu bilmek gerekir. Nitekim Yunan filozofları da Mezopotamya uygarlığı ve Mısır uygarlığı gibi onlardan önce gelen uygarlıklardan yararlandılar ve etraflarındaki dünyaya açık bir zihinle bakmak için mümkün olduğunca çok çalıştılar ve sonuç olarak felsefeye ve bugün bilim dediğimiz şeyin başlangıcına ulaştılar. *Kur'an* ve Sünnet'te her ilmî mucizeler olduğunu iddia edenlerin anlaması gereken şey tam da budur. [50]

Kuran'da bahsedilen ve dünyanın sadece modern çağda bildiği bilimsel keşifler vardır. Kur'an'ın bilimsel mucizeleri olarak kabul edilen bu mucizelerden bir kaçını şöyle zikredebiliriz: Hareketle ilgili teoriler, bitki döngüleri, insan vücudu, gezegen hesaplamaları, galaksi sayısı, ışık yılı ve diğer son keşifler gibi. Kur'an'ın Tanrı ve evrenin yaratıcısı tarafından ortaya konmuş olması ve Tanrının sözü olduğunda hiç şüphes yoktur. Zira 1400 yıl önce Tanrı'dan başka kimse bu gerçekleri bilmiyordu.

[50] İl7ad.org.com, Erişim Tarihi: 26/09/2019.

Bunları Romalıların felsefesi ile karşılaştırmak gerçek anlamda bilimsel olarak adil değildir.

Sitenin tanıttığı, kullanıma sunduğu ve tartışılmasına izin verdiği en önemli kitapların bazıları şunlardır:

- Türlerin Kökeni – Charles Darwin
- Tanrı Yanılgısı – Dr. Richard Dawkins
- Doğal Seçilimde Yeni – Dr. Richard Dawkins
- Ceviz Kabuğundaki Evren – Stephen Hawking
- Halkların Dini İnançları – Jeffrey Barner
- Özgürlük ve Demokrasi – Karl Popper
- Melekler ve Şeytanlar – Dan Brown
- Kur’an Tarihi – Theodor Nöldeke
- Einstein ve Görelilik – Mustafa Mahmud
- Telhisu Kitabi’l-İbâre – İbn Rüşd
- Gizli Oturum – Jean-Paul Sartre
- Hammurabi Yasası – Bir grup yazar (Usâme Srâs’ın çevirisi)
- Faslu’l-Makâl: Felsefe–Din İlişkisi – İbn Rüşd
- Gerçek Yok – Ferec Fude
- Şeytan Ayetleri – Salman Rüşdî
- Peygamber’in İslâm Dönemi – Halid Abdulkerim
- Muhammedî Karakter – Maruf er-Rusafi
- Kur’an ile Durumum ve Kur’an’daki Allah – Abbâs Abdunnûr
- İnsan Aklının Saçmalığı – Dr. Ali Verdî
- Tekfîr Zamanında Düşünmek – Nasır Hamid Ebû Zeyd
- Arap Yarımadasında Din – Ebkâr es-Sekkâf
- Çağdaş İslam Düşüncesinin Sorunları – Muhammed Arkoun
- İbn Arabi’nin Yorum Felsefesi – Nasır Hamid Ebû Zeyd

Entelektüel Abdullah el-Kâsimî’nin Kitapları:

- İslam ve Putperestlik – İki parçadan Oluşur
- Evren Yalnız Akıldan İbaret Değildir
- İnsanlar Medeniyetler Kurmak İçin İtaatsizlik Ederler

• Araplar Sesli Bir Fenomendir
• Ateizmin ve Bir Ateistin Hikâyesi
• Çıkmazda Tarihin Gururu
• Harun Reşîd Geri Dönmesin Diye
• Garden City'de Bir Gece – İbn Akîl ez-Zâhirî ile Abdullah el-Kâsimî Arasında
Tartışma
• Evrenin Vicdanı
• Bunlar Kelepçe
• Başka bir Görüş
• Tanrı'yı Güzel Görmek İçin Yalan Söylüyorlar

Bunlar sitedeki kitapların sadece bazıları, çünkü site binlerce kitap içermektedir. Bu kitapları sadece örnek babından zikrettim.

2.2 Arabatheistbroadcasting.com (قناة الملحدين بالعربي / Arap Ateistler Kanalı)

Bu kanal Arap ateistlerinin geniş bir topluluğunu temsil etmektedir, çünkü onlara belgeseller, kitaplar, dergiler, tartışma ve beyin fırtınası alanlarında ihtiyaç duydukları her şeyi sağlamaktadır. En önemlisi üye ve ziyaretçiler için mahremiyet sağlamakta ve böylece katılımcılara kimlikleri ortaya çıkmaya gerek kalmadan görüşlerini sunabilme fırsatı vermektedir. Bu kolay ve küçümsenecek bir iş değildir, zira Arap dünyasındaki ateistler azınlık olarak kabul edilmekte, inanç ve görüşlerini ifade etme hakları olmamaktadır.

Sitenin yazarları bu konuda şöyle bir tanıtım profili yazmışlardır: Farklı milletlerden ve etnik kökenlerden gelen bir grup medya insanı, yazar ve gazeteciyiz. Bilinçlendirme programları, makaleler ve sesli kitaplar aracılığıyla Arapça konuşanları eğitmeye dayanan, uzun vadeli hedeflerle bir kampanya üstlendik.

Bu kanalı kurmanın amacı babalarının ve atalarının dinlerini terk eden ve yaşamlarını bir bütün olarak dinlerin dışında yaşamayı seçen grup da dahil olmak

üzere Ortadoğu'daki tüm azınlıklar için insan haklarını talep etmektir. Her insan istediği her şeye inanma ya da inanmama hakkına sahiptir ve bu kişisel kararlara müdahale etmek devletin ya da herhangi birinin hakkı değildir. Arap Ateistler Kanalı 2014 yılından önce kurulmuş eski bir sitedir. Günlük ziyaretçi sayısının 5000'den fazla kişiye ulaştığı 2014 yılından önce ateistler arasında bilinmiyordu. Site okuma, ses ve video gibi materyallerden oluşan büyük bir kütüphaneye sahiptir.

Sitenin sağladığı en önemli kitaplardan bazıları şunlardır:

• Büyük Fitne – Taha Hüseyin

• İbrahim Peygamber ve Bilinmeyen Tarih – Seyyid el-Kamanî

• Düşüncenin Efsaneleri: 20. Yüzyıla Yön Veren 20 Büyük Filozof – Roger Pol Droit

• Ateizmin Sözünü Gerçekleştirmek – Muhammed el-Mazûğî

Gerçek ve Yanılsama Arasında Cennet Efsanesi

Daha önce de ifade ettiğim gibi site çeşitli makaleler içermektedir. Bunlardan, **"Gerçek ve Yanılsama Arasında Cennet Efsanesi"** adlı makalede şunlar anlatılmaktadır: Akıl insan beyninin daha yüksek işlevlerini, özellikle de bir kişinin kişisel olarak bilinçli olduğu işlevleri tanımlamak için yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Bazıları örneğin kişilik, düşünme, tartışma, hafıza, zekâ ve hatta duygusal tepkiler gibi şeyleri aklın tanımı içerisinde kabul eder. Müminle konuştuğumuzda onun mantık olduğunu iddia eder; ayrıca yaratıcı aklı da yaratmıştır. O halde aklı da Allah yarattığına göre dinin mantıkta zirve olması ve akılla çelişmemesi gerekir. Ancak dinin en basit meselelerini incelediğimizde ve bunları akıl ve mantıkla değerlendirdiğimizde mantık tarafından kabul edilmeyen saçma efsanelerle karşılaşırız. Örneğin tüm dinler cennet ve sonsuzluğun varlığı konusunda hemfikirdir. Daha ziyade, dinlerin amacı kendisine tabi olan insanları ölüm fikrinden kurtarmak ve cennet ve ebedi sonsuzluğun cazibesiyle kandırmaktır. Ancak bu fikri incelediğimizde ve akılla tarttığımızda akla tamamen aykırı olduğunu görürüz. Şu sorular örnek verilebilir: (1) Cennette aklımız olacak mı? Cevap "evet" ise, bir aklımız olacak, o zaman elbette zekâda bir fark olacak, Akıllı bir insan ve daha az akıllı bir insan olacak ve bu nedenle hata riski vardır. Çünkü bu insan aklının bir özelliği olduğundan tıpkı Âdem gibi tekrar günah işlemek mümkün olacaktır.

Âdem'in suçunun şeytandan kaynaklandığını düşünürsek, şeytanın cin olduğu gerçeğine rağmen şeytana hata yaptıran kimdi? Ondan önce günah işlemek için şeytan yoktu, ama yine de günah işledi ve cennette insan ve cin olacak ve ikisinin elbette tekrar hata yapma fırsatı olacaktır.

Cennette kaos olmayacağı, aksine kuralların olacağı bilinmektedir. Tanrı şu hadiste gösterildiği gibi makamınızı, eşlerinizin sayısını vb. şeyleri belirleyecektir: Müslim b. Haccâc Sahîh'inde Mugîre İbnu Şu'be'nin rivayet ettiği hadiste "Hz. Peygamber (s.a.v.) buyurdular ki: "Hz. Musa Rabbine sordu: "Derece itibariyle cennet ehlinin en düşüğü nasıldır"? Allah Teâla şöyle buyurdu: "O, cennet ehli cennete dahil edildikten sonra gelecek olan bir adamdır ki kendisine, "Cennete gir!" denilir. Adam, "Ey Rabbim nasıl gireyim? Herkes yerlerine yerleşti, mekânlarını tuttuç" der. Ona şöyle denilir: "Sana dünya padişahlarından birinin mülkü kadar mülk verilmesine razı mısın"? Adam, "Razıyım, ey Rabbim!" der. Rab Teala, "Sana bu verilmiştir. Onun misli, onun misli, onun misli, onun misli de." buyurur. Adam beşincide, "Ey Rabbim razı oldum (yeter!)" der. AllahTeala, "Bu sana verildi, on misli daha verildi. Ayrıca gönlün her ne isterse, gözün neden zevk alırsa, sana hep verilmiştir!" buyurur".

Cennet halkının dereceleri hakkında konuşurken, buradaki hadise dikkat edin. Tanrının "Razı oldun mu?" dediği en düşük konumda olacak kişinin durumu cennetteki kişilerin akıl, düşünce ve karar vereceğinin kanıtıdır. Gelecekte bu karara karşı isyan için kapıyı açacak olan şey de budur, çünkü kişi cennette ondan daha yüksek olanları görecek ve bu da onun için sıkıntı oluşturacaktır. Akıl ve düşünceye sahip olduğundan şeytanın geçmişte yaptığı gibi Tanrı'nın emrine karşı kibirlendiği için isyan kapıları açılacaktır.

Eğer cevap "evet, bir akıl olacak ama insan aklından farklı bir akıl" ise o insan olmaz robot gibi olur ve sadece belirli şeyleri yapmak için programlanmış bir robot olacaktır. Bu aynı zamanda cennette her şeyin mevcut olacağı teorisinin kapısını da kapatır. Çünkü "Bir şey isteyeceksin ve sizin için o yapılacaktır." deniliyor. Cennetteki melekler ise bir şey istemedikleri için sadece emredilenleri yaparlar.

(2) Cennette alkol kullanımının faydası nedir? Tanrı inananlara cennette şarap vaat ettiğinde dünyada yasak olan şarabı kastetmektedir. Ancak bu mantıklı değildir. Cennette aklınız yok olmayacak, ayrıca dünyada alkol içen kişide meydana gelen

sarhoşluk durumu da olmayacaktır. Tanrı'nın kendisine inananları cezbetmek istediği bellidir, ancak bu soruna değinmemiştir. Fakat bu ciddi hatayı mümin örtbas ederek, "Cennetin şarabı dünyanın şarabı gibi değildir ve sarhoş etmemektedir." diyerek başka bir hataya girer. O zaman şarap değil, sadece meyve suyu olur. Çünkü şarap özelliklerinden birini kaybettiğinde şarap olmaz. Şaraba dönüşmeden üzüm suyu yaptığımda onu şarap olarak adlandırmak bir hata olur. Çünkü diğer meyve sularından farklı olmayan bir su olur. Tanrı dünyada şarabı yasakladığında ve cennette bize bunu söz verdiğinde, elbette bu dünyada bizi yoksun bıraktığı şarabı kastetmektedir.

Susuzluk çeken birisine içmesi için gazlı içecek verir ve ona "Bu diğer sudan daha iyidir." dersek, bu bir hata ve kelimelerin anlamlarıyla oynamak olur. Tanrı "şarap" demesine rağmen dünyadaki şarabı kastetmemişse, bunu ifade etmek için münasip kelimeyi kullanmada hata yapmış ve bizimle oyun oynamış olur. Cennete gidip bu şaraptan içtiğinizde sarhoş olmazsanız ne içerseniz için şarap değil meyve suyu içmiş olursunuz.

(3) Cennette bu dünyada olduğunuz gibi ve aynı özellikte mi olacaksınız? Bu dünyada olduğun gibi, aynı kişiliğinle cennete gideceğini söylediğinde, insanlar kör, engelli veya zihinsel engelli olacak, siyah veya beyaz tene sahip olacak ve bazı insanlar diğerlerinden daha güzel olacaktır. Dinlerin esasında inkâr ettiği budur. Zira onlar aynı kişilikle gidilmeyeceğini söylerler. Ancak cennete giriş bütün kusurlardan kurtulmuş bir şekilde olacaktır. Kör veya engelliyseniz, o zaman bu kusurlardan arındırılmış bir şekilde cennete gidecek ve güzel bir kişiye dönüşeceksiniz, bu da sizi başka bir kişi yapacaktır. Her insan avantaj ve dezavantajlardan oluştuğu için, elbette mükemmel bir insan yoktur. Bir kişiyi diğerinden farklı kılan şey de budur. Bu kusurlar ortadan kalkacak şekilde gideceğinizi söylediğinizde, o zaman tüm cennet halkı aynı olacak, aralarında hiçbir fark olmayacaktır. Bu onları dünyadaki insanlardan farklı kılacak, dolayısıyla cennetteki herkes gençlik aşamasında olacaktır. Hadiste anlatılan da budur. Muaz b. Cebel'in rivayet ettiği bir hadiste Peygamber (s.a.v) şöyle demektedir: "Cennet halkı otuz üç yaşında, bıyıklı, bedenleri kılsız ve karagözlü bir şekilde haşr edilirler." Başka bir hadiste de şunlar anlatılmaktadır: "Bir gün yaşlı bir kadın Resulullah'ın yanına geldi ve "Ya Resulallah! Allah'ın beni cennete koyması için dua buyur!" dedi. Hz. Peygamber,

“Yâ ümme fülân (ey falancanın anası)! Şu bir gerçek ki yaşlılar cennete gitmezler.” buyurdu. Bunun üzerine kadın ağlayarak çıkıp gitti. Kadın gidince Resulullah, “Gidin ona söyleyin ki, kendisi yaşlı haliyle cennete girmez. Nitekim Allah (mealen) şöyle buyurdu: “Biz o kadınları yepyeni bir yaratılışla yarattık. Böylece onları bakire kızlar kıldık”.[51] Başka bir hadiste de cennet halkının Hz. Âdem’in şeklinde olacağı belirtilmektedir: Cennet halkı en eksiksiz ve güzel şekilde, babaları Âdem’in suretinde cennete gireceklerdir. Yüce Allah onu eliyle yarattı ve yaratılışını en iyi surette tamamladı. Cennete giren herkes Hz. Âdem’in yaratılışı ve sureti üzere olacaktır. Ebû Hüreyre’nin rivayet ettiği bir hadiste Hz. Peygamber, “Allah Teala Âdem’i kendi suretinde yarattı, boyu altmış zira idi. Cennete gidenler de onun boyunda altmış zira olacaklar.” demektedir.

Bu konu neredeyse tüm dinlerin üzerinde hemfikir oldukları bir konudur. Cennet halkı gençlik aşamasında olacak, ama hiç kimse çocuklardan bahsetmemiştir. Bu nedenle cennet kavramı yalnızca yetişkinler için baştan çıkarıcı gibi görünmektedir. Yaşlıların gençleşeceğini ve orada yaşlanmanın olmayacağını anlıyoruz. Oysa bu akıl ve mantığa aykırıdır. Zira dünyadaki insanları farklı kılan farklı olan doğaları ve yaşlarıdır. Cennette girdiklerinde, dedem, ninem, babam, annem, kardeşim, kız kardeşim ve arkadaşlarımın tümünü aynı yaşta bulacağım. Hepimiz genç olacağız ve aramızda olumlu ya da olumsuz farklı özellikler olmayacak. Onları diğerlerinden ayıran herhangi bir özellik olmayacak ve onlar bu dünyada tanıdığınız şekilleriyle olmayacaklar. Zihinsel engelli sağlıklı bir kişi şeklinde gittiğinde o zaman dünyada olan kişi olmayacaktır ve bu cennete gidecek birinin kişisel ve fiziksel olarak değiştirilmiş bir kişi olduğunu göstermektedir.

Okuyucuların yorumları

Sudanlı ateist: Yaratıcının varlığına ilişkin mantıksal maddi delillerle ilgili olarak, şimdiye kadar onun varlığına dair hiçbir mantıksal kanıt yoktu. Bu nedenle tüm tek tanrılı dinlerin onun hakkındaki soruyu bazı durumlarda bidat veya yasak olarak gördüklerini görüyoruz. Ben şahsen, Tanrı'nın varlığına ve dinlerin gerçeğine dair mantıklı ve maddi deliller bulursam, muhtemelen ona inanırdım.

[51] Vakıa suresi, 56/35-37.

Bu makalenin pek çok ateist tarafından dolaşıma sokulmuş olması gerçeği olmasaydı, araştırmamda antik ateistler arasında bile mantıktan uzak kabul edilen birkaç sebepten dolayı bahsetmezdim. Ancak bahsettiğim gibi, bu dönemin ateistleri tarafından, özellikle sosyal medyada dolaşıma sokulmuş ve özellikle dinlerinin farkında olmayan gençler arasında bu makaledeki şüphelerden dolayı daha fazla etkilenme olmuştur. Ayrıca hakkında hiçbir şey bilmedikleri dinlerine suçlamada bulunmak için de acele etmektedirler.

İslâm'ın Tüm Zaman ve Mekânlara Uygunluğu İddiası

Sitedeki bir diğer makale, **"İslâm'ın Tüm Zaman ve Mekânlara Uygunluğu İddiası"** adını taşımaktadır: Tekerlekten mikroskoba insanlık tarihinde ortaya çıkan her buluş çeşitli gelişim aşamalarından geçmiştir. Sümerler M.Ö. yirmi dokuzuncu yüzyılda yazıyı icat ettiklerinde borçlarını ve tarımsal üretimlerini güneşte kuruttukları kil tabletlerine kazı yapmak suretiyle yazdılar. İnsan düşünce dünyasının gelişmesiyle birlikte yazı da önce taş üzerine yontma usulü ardından deri veya papirüs üzerine yazma usulü ve daha sonra bugünkü kâğıt üzerine yazı yazma usulüne dönüşerek gelişti. Sümerlilerin gelişmesiyle dil de gelişti ve coğrafi bölgelerle kabile gruplarına göre çeşitli dillere ayrıldı. Böylece Aramice, Süryanice, İbranice ve Arapça dilleri ortaya çıktı. Ardından zamanla bazı diller gelişirken diğer bazısı da ticaret dili ve sonraki nesillere uygun olmadıkları için yok oldu.

Dinler insan icadı olduğu için yukarıda geçen gelişim kuralının dışında kalmadı. Dolayısıyla dinler de gelişti ve her seferinde biri geldi, diğeri gitti. Cazibesiyle çağdaşlarının beğenisini kazanan her kitap da sonraki nesillerin ihtiyaçlarına cevap vermeyen bir tarih haline geldi. Söz gelimi, İbn Sînâ'nın *el-Kânûn* adlı tıp kitabı döneminin tıp insanları için mihenk taşı iken günümüzde doktorların değil aksine tarih araştırmacılarının istifadesine sunulan bir müze materyali haline gelmiştir. Batlamyus'un *el-Mecistî* adlı coğrafya eseri de bu şekilde oldu. Dolayısıyla gelişim kuralı her şeyi ve her toplumu kuşattığından tüm zaman ve mekânlara uygun bir din veya kitap yoktur. Çünkü gelişim kuralına uymayan şey yok olur.

Kutsal dinî kitaplara gelince, onlar çağdaşları tarafından kutsanmıştır. Öte yandan kutsal kitap sahibi olanların tamamı bu kitapların göğün Tanrısı ya da Tanrıları tarafından kendilerine vahyedildiğini iddia etmiştir. Örneğin Hammurabi kendisinin göğün Tanrısı tarafından onun yeryüzündeki temsilcisi olarak gönderildiğini iddia etmiştir. Daha sonra koyduğu yasalar dönemine uygunluk arz etmiş ve kutsal kabul edilmiştir. Onun bu yasaları insan medeniyetinin ilerlemesinde büyük bir sıçrama olsa da zaman ilerledikçe unutulmuşlardır. Çünkü onları geliştirecek kimse çıkmamıştır. Hal böyle olunca sonraki nesillere uygunluğunu da yitirmiştir.

Japonya'da antik çağlardan II. Dünya Savaşı'na kadar Japonya İmparatoru bir Tanrıydı ve söylediği her söz Japonlar için kutsaldı. Ancak II. Dünya Savaşı'nda Japonya'nın yenilmesinden sonra Amerikalılar imparatoru kutsallığını terk etmeye zorladı. Böylece imparator artık bir Tanrı olarak görülmedi. Sonuç itibariyle mekân aynı kalsa da zaman değişti.

Kuşkusuz gökyüzünde bir Tanrı yoktur. Fakat böyle bir Tanrı'nın olduğunu ve bazı insanlara vahiy yoluyla taleplerini ilettiğini varsayarsak, kendisine vahiyde bulunduğu kimselerin bu vahiyleri kendi kelimeleriyle ifade edeceklerinde şüphe yoktur. Çünkü göğün Tanrıları konuşmuyorlar. İnsanın kendi diliyle formüle ettiği her şey gelişime ya da yok olmaya elverişli bir insan düşüncesi ya da çabası demektir. Bu anlamda *Kur'an* diğer kutsal kitaplardan farklı değildir. Şayet *Kur'an* Allah tarafından Muhammed'e vahyedilmişse son şekli Muhammed'in dili ve sözleriyle formüle edilmiştir. Bunun kanıtı güneşi halkın sırtını yakan çorak çöl topraklarında büyüyen Muhammed'in *Kur'an*'da en çok kullandığı kelimelerin "gölge", "bulut" ve "su" olmasıdır. İşte bunlar çöl dışında yaşayanların duygularını harekete geçirmeyen fakat çöl insanının elde edemediği ve özlem duyduğu şeylerdir. Bu nedenle Arapların bulutlara yaklaşık otuz isim verdiği, *Kur'an*'ın onlara uyarak bulutlara çeşitli vasıflar verdiği ve bulutların yağmur yağdırmasını Allah'ın varlığının en önemli delillerinden saydığını görüyoruz.

Öte yandan *Kur'an* çöl Araplarına geldiğinden, bir tek ayet dışında buz ve kardan bahsetmemektedir. Bu ayet şöyledir: "Görmez misin ki, Allah bulutları yürütür, sonra onları birleştirir, sonra onları üst üste binip yoğunlaşmış bulut kümesi haline getirir. Bu sırada bulut aralıklarından çakan şimşeği görürsün; gökten, oradaki

dağlardan dolu yağdırır da bunu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzaklaştırır, bu arada şimşeğinin parıltısı neredeyse gözleri kör edecek."[52] Dolu taş gibi indiğinden Muhammed onların gökyüzünde bulunan dağlardan indiğini sanıyordu. Peki, göğün tanrısı bunu söylemiş olabilir mi? Karın yıl boyunca iki kutup kıtasını, yüksek dağları, kış aylarında ise hem Avrupa hem Asya hem de Kuzey Amerika'nın çoğunu, hatta ekvator çizgisinde bulunan Kilimanjaro, Himalaya ve And dağlarını kapladığı okuyucuların gözünden kaçmazken *Kur'an* buna en ufak bir dikkat çekmez. Buna karşı bulut meleği tarafından Allah'ın yeşertmek istediği yerlere yönlendirilen bulutlara odaklanır.

Çöl güneşi altında gölge kişiyi güneşin sıcaklığından koruyan, bu sebeple arzu edilen bir şey olduğu için *Kur'an*'ın defalarca ondan bahsettiğini görüyoruz. "Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi? Eğer dileseydi onu elbet hareketsiz de kılardı. Sonra biz güneşi gölgeye delil kılmışısızdır. Sonra da onu yavaş yavaş kendimize çekmekteyiz."[53] ayetinde olduğu gibi. Bu ayetin insan yapımı olduğunu düşünüyoruz, çünkü çeşitli hata ve yanlışlıklar içeriyor. Bunlardan biri gölgenin uzatılmasıdır, çünkü gölge uzun olarak başlar daha sonra kısalır. Gölgenin en uzun olduğu vakit güneşin doğduğu andır. Ardından öğle vaktinde kısalır. Sonra batmaya doğru aksi tarafta tekrar uzamaya başlar. Muhammed aslında "Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi?" yerine "Rabbinin gölgeyi nasıl kısalttığını görmedin mi?" demeliydi, çünkü gölgenin kısalması uzamasından sonra gelir. Fakat çöl insanı gölgeyi arzuladığından Muhammed de onlara "Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmedin mi?" diyor. Dünya bu kısalma uzama işini durarak yapamaz, çünkü dünyanın kendi etrafında dönmeyi bırakması gölge hareketinin sona ermesi anlamına gelir. Dünya hareketli iken de gölgenin hareketsiz kalması beklenemez. Allah'ın, "Sonra biz güneşi gölgeye delil kılmışısızdır." demesi beklenemez, çünkü bu söz hakikatin tam tersidir: Güneş gölgenin değil, gölge güneşin varlığının kanıtıdır. Bu nedenle güneş batıp gece olunca gölge de yok olur. Aynı şekilde gündüz güneş olmasına rağmen, yılın genelinde bulutların güneşin önüne geçtiği ülkelerde de gölge kaybolur. Araplar, "Deve dışkısı deveyi gösterir." derler. Yani deve dışkısı bir devenin varlığını ve orada dışkı bıraktığını gösterir. Ancak devenin varlığı dışkının

---

[52] Nûr Suresi, 24/43.
[53] Furkân Suresi, 25/45-46.

varlığını göstermez. Ayrıca Allah'ın gölgeyi nasıl kendine çektiğini de anlayamıyoruz?

Kur'an bize şöyle der: "Yine Allah yarattığı şeylerden sizin için gölgelikler yaptı, dağlarda size sığınaklar yarattı; size sıcağa karşı kendinizi koruyacak elbiseler verdi, mâruz kalabileceğiniz düşman gücünden sizi koruyacak zırhlar yapma imkânı bahşetti. İşte Allah teslimiyet gösteresiniz diye size nimetini böyle eksiksiz vermektedir".[54] Tabiki Allah gölgeyi yaratmadı. Gölge yer ve güneşin zorunlu sonucu olarak ortaya çıktı. Bir bina, hayvan ya da ağaç güneş ile yer arasına girip güneş ışınlarını engelleyince gölge oluşur. Bu durum güneş ışınlarının buraya ulaşmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, karanlık ışığın yokluğunu gösterdiği gibi, gölge de güneş ışınlarının olmadığını gösteren olumsuz bir olgudur. Dolayısıyla Allah gölgeyi yaratmadı. Ayrıca onun yaratmadığı bir şeyi yarattığını iddia etmesi mümkün değildir.

Ayrıca *Kur'an*'ın, "Allah size sıcağa karşı kendinizi koruyacak elbiseler verdi." dediğini, ancak elbiselerin bizi asıl soğuktan koruduğunu söylemeyi ihmal ettiğini görüyoruz. Çöl insanının elbiseye soğuktan çok sıcaktan korunmak için ihtiyaç duyacağı açıktır. Bu sebeple ilkel insanlar bile hayvanları yüzdükten sonra derilerini sıcaktan değil aksine soğuktan korunmak için kullanıyorken *Kur'an* bunu göz ardı ediyor. Ayrıca insanlar ekvatordaki sıcak ülkelerin ormanlarında şiddetli sıcak nedeniyle hala çıplak yürüyorlar. Aynı şekilde Avrupa ve Amerika'da insanlar hala kışın soğuktan korunmak için ağır kıyafetler giyiyorlar. Yaz aylarında kumsallarda neredeyse tamamından kurtuluyorlar. Dolayısıyla elbiselerin ilk amacı soğuktan korunmaktır. Zaten sıcaktan koruyan elbise de yoktur. Ancak *Kur'an* sıcağı sakinlerini öldüren çölün *Kur'an*'ıdır.

Çölde Sidr ağacı gibi insanı sıcaktan koruyacak kadar bile gölgesi olmayan ve suyun buharlaşmasını engelleyecek biçimde küçük yapraklara sahip olan ağaçlar dışında başka ağaç yetişmemektedir. Bu konuda *Kur'an*'ın şöyle dediğini görürüz: "Gölgelendirmeyen, ateşe karşı da bir faydası dokunmayan üç bölüklü bir gölgeye doğru yol alın".[55] Tabi ki, "Ateşe karşı da bir faydası dokunmayan." ifadesindeki seciyeyi görmezden gelmemiz lazım, çünkü ne kadar kalın olursa olsun alevden

---

[54] Nahl Suresi, 16/81.
[55] Mürselât Suresi, 77/30-31.

koruyan hiçbir gölge yoktur. Ancak burada üç dallı bir ağacın gölgesine sığındıklarını görüyoruz. Dolayısıyla buradaki gölge ağacın üç bölükten oluşan dallarının gölgesidir. İşte bu *Kur'an*'ın tavsif ettiği çöldür.

Cennette bile gölge çöl Arapları için arzu edilen bir şeydir. Bu konuda *Kur'an* onlara şöyle der: "Orada koltuklara kurulurlar. Ne yakıcı güneş görürler orada ne de dondurucu soğuk".[56] Güneşi görmeyeceklerine göre bu ila nihaye gölgelerde yaşayacakları anlamına gelir. *Kur'an*'ın "Ağaçların gölgesi hemen üzerlerinde, meyveleri emirlerine âmâde kılınmış."[57] mealindeki ifadesi bunu teyit etmektedir. Çöl Arapları için eğlencenin zirvesi gölgedir. Burada *Kur'an*'ın tutarsızlığı dikkat çekiyor. Allah güneşi gölgenin kanıtı yapmasına rağmen bu ayete "Orada güneşi görmezler." der. Dolayısıyla orada bir gölge de olmamalı, çünkü güneş gölgenin kanıtıdır.

Eğer *Kur'an* Allah tarafından tüm insanlığa gönderilmiş olsaydı sadece çöle odaklanıp yeryüzü sakinlerinin çoğunu görmezden gelmezdi. Gölge hakkındaki bu açıklamalar çöl insanını ikna edebilir, ancak güneşin kış boyunca olmadığı, bu sebeple halkı güneşe hasret kalan Eskimo ülkeleri veya İzlanda gibi yerlerde yaşayan bir kişiyi asla etkilemez. Öte yandan bulut ve yağmur hakkındaki ayetleri söz gelimi İrlanda'da yaşayan birine okursanız size gülecektir. Çünkü halkı yağmurun yağmadığı günlere hasret kalan İrlanda'da bir gün bile yağmur eksik olmaz.

İlkel insanlar soğuktan korunmak için hayvan derilerini giydi. Daha sonra mağaraları keşfetti ve buraları yağmurla soğuktan korunmak için kullandı. Mağaraları ısıtmak için ateşi kullandılar. Ardından ağaç dallarıyla geniş yapraklarından evler inşa ettiler. Bu tarz evleri Güney Amerika'daki Amazon ormanlarında ve ormanların bol olduğu Afrika ve Avustralya'da görüyoruz. Fakat Arapları yaşadığı çöle bakınca burada kıl ve yünden yapılan çadırları buluyoruz. *Kur'an*, "Allah, size evlerinizi huzur ve dinlenme yeri kıldı. Hayvanların derilerinden gerek göç gününüzde gerek ikamet gününüzde kolayca taşıyacağınız evler, onların yünlerinden, yapağılarından ve kıllarından bir süreye kadar yararlanacağınız ev eşyası ve geçimlikler meydana getirdi."[58] diyerek sadece bu evlerden bahseder. Fakat

---

[56] İnsân Suresi, 76/13.
[57] İnsân Suresi, 76/14.
[58] Nahl Suresi, 16/80.

biz *Kur'an*'ın indiği dönemde insanların büyük çoğunluğunun yerleşik hayat yaşadıklarını ve evlerini hayvan derileri ya da kıllarından yapmadıklarını biliyoruz. Öyle ki *Kur'an*, kendisinden önce helak edilen Semûd Kavmi hakkında şöyle der: "Düşünün ki Allah Âd kavminden sonra yerlerine sizi getirdi ve yeryüzüne yerleştirdi. Sizler de onun düzlüklerinde saraylar yapıyorsunuz".[59] Ayrıca Arapların tüm komşuları, Persler, Romalılar ve Fenikeliler kerpiç, taş veya ahşap evlerde, zenginleri ise saraylarda yaşıyorlardı. Dolayısıyla nasıl oluyor da Allah bu kavimlere hayvan derisinden oluşan ve göç edecekleri zaman saklayabilecekleri evlerden bahseden bir *Kur'an* gönderiyor?

Öte yandan deve çöl Araplarının bel bağladığı bir tür çöl gemisi olduğundan *Kur'an* onun hakkında şöyle diyor: "Peki insanlar devenin nasıl yaratıldığına bakmazlar mı"?[60] Şayet *Kur'an* gerçekten her yere uygun olsaydı, Allah vereceği örnekleri deve ile sınırlı tutmazdı, çünkü devenin ne olduğunu bilmeyen ve halkı develeri sadece resimlerde gören pek çok ülke bulunuyor. Bu ülkelerde bulunan bazı kimseler resimlerde bile henüz deve görmediler. Peki, *Kur'an* neden Latin Amerika'da yaşayan lamadan ya da yaratılışı belki de deveden daha zor olan kangurudan bahsetmedi? Çoğu Yerli Amerikalının bel bağladığı bufalo ile Hintlilerin yolculuk ve taşımacılıkta dayanakları olan fil ne olacak peki? Bu insanları devenin yaratılışına nasıl ikna edebiliriz?

Ayrıca çöl *Kur'an*'ı çöl şartlarından örnekler saymaya devam ediyor ve şöyle diyor: "Dağlar yürütülür, serap haline gelir".[61] Söz gelimi, hayatında serap görmeyen bir Kenyalının bu misali anlaması beklenir mi? Ya da İngiltereli veya İtalyalının? Serap sadece çölde olur. Asfalt caddelerde bile – sıcak bölgeler hariç – serap görülmez.

Buraya kadar anlattıklarımızdan *Kur'an*'ın indiği yer olan çöl bölgeleri dışında hiçbir mekâna uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Peki, tüm zamanlara uygun mudur? Tabi ki hayır. Çünkü *Kur'an*'ın ortaya çıktığı sırada insanlar doğa olaylarının nedenlerini bilmediklerinden Muhammed'in onları rahme düşmüş bebeğin cinsiyetini bilenin sadece Allah olduğuna ikna etmesi kolaydı. Ancak bugün biz de

---

[59] A'râf Suresi, 7/74.
[60] Gâşiye Suresi, 88/17.
[61] Nebe Suresi, 78/20.

bilebiliyoruz. Daha önce rahimlerde ne olduğunu bir tek Allah biliyorken bugün biz de bilebiliyoruz. Yine yağmurun nereye ne zaman yağacağını bir tek Allah biliyorken bugün meteoroloji kurumları bize yağıştan bir hafta ya da daha önce bunun bilgisini verebiliyor. Dolayısıyla *Kur'an* ayetleri Allah'ın varlığına dair hiçbir kanıt sunmuyor.

Kur'an'ın cezalardan bahseden ayetlerine gelince, bunlar yirmi birinci yüzyılda artık kabul edilmiyor. Çünkü aç insanların ellerinin kesilmesi onları hırsızlık yapmaktan alıkoymuyor. Benzer şekilde, zina yapana dair Halife Ömer b. Hattâb'ın *Kur'an*'da yer aldığını ileri sürdüğü, fakat *Kur'an*'dan çıkarılan ayetlerle birlikte çıkarıldığı iddia edilen ceza (yani recm / taşlayarak öldürme) bugün kabul görmüyor. Öyle ki İran İslam Cumhuriyeti bile bu uygulamayı askıya aldı. Bugün tüm İslâm ülkeleri köleliği ortadan kaldıran yasalara imza atmışken hiçbir Müslüman alim köleliğin hala mubah olduğunu söyleyebilir mi? En yeni araba modellerini satın aldığımız gibi kadınları da satın alınan bir mal haline getiren çok eşliliğe ne dersiniz? Birçok İslâm ülkesi modern toplum için artık uygun olmadığı gerekçesiyle çok eşliliği yasakladı.

Kur'an'ın tüm zaman ve mekânlara uygun olduğu iddiasının gerçeklere dayanmayan boş bir iddia olduğunu düşünüyorum. Çünkü *Kur'an* indiği zamandaki çöl toplumunda görevini yerine getirdi. Ayrıca Müslümanlar savaş, recim ve benzeri durumlara ait ayetleri tarih alanına koyacak ve onlarla amel etmeyi durduracak *Kur'an* tefsirleri geliştirmezlerse bu *Kur'an*'larının sonunu getirecektir.[62]

Okuyucuların yorumları

Alis: Ey Müslümanlar! Ben cahil bir Müslüman idim. Doğaya şükürler olsun, şimdi ona inanıyorum ve insanlığı kurtaracak bilim dinine ve hakikat doktrinine uyuyorum. Müslümanlar savaşlar ve cinayetler dışında dünyaya ne kattılar? Şiî iseniz gülümseyin, cehennemdesiniz, Sünnî iseniz siz de gülümseyin varacak yeriniz cehennemdir, zira Ehl-i Beyt'e ibadet etmiyorsunuz.

---

[62] Neccâr, Kâmil, il7ad.org, Erişim Tarihi: 02/10/2019.

Araştırmacının görüşüne göre, makalenin yazarı İslam ülkelerini hayatın her alanında geri kalmış ülkeler olarak görüyor ve bu ülkeler dışında pek çoğunun şeriat imajını bozmaya yönelik medyanın etkisinde kalmasına neden olduğunu merak ediyor ve soruyor: Şeriat gerçekten geçerli olsaydı geride bırakmazdı? Gerçek şu ki, bu çağdaki İslam ülkeleri ilk etapta bu şeriatı uygulamıyorlar, onunla savaşıyorlar... Geriliğimizin asıl sebebi İslam şeriatını uygulamıyoruz, geri kalmışlığımızın perde arkasındaki sebep toplumlarımızı yöneten yolsuzluk ve adaletsizliğin diz boyu olmasıdır. Şeriatın olanlarla uzaktan ne de yakından bir alakası yoktur. Şeriat ile geri kalmışlıktan içinde bulunduğumuz arasında bir ilişki olsaydı, o zaman şeriat hayatımıza hükümdar ve yönetilen düzeyinde hükmetmezdi.

Müslümanların Tarihi Kutlu mu?

"Müslümanların Tarihi Kutlu mu?" adlı makalede ise şunlar anlatılmaktadır: Baktığımızda Muâviye b. Ebî Süfyân ile oğlu Yezîd'in Müslümanlığı Resûlullah'in Ehl-i Beyt'ini öldürmelerine, Hüseyin'in başını kesmelerine engel olmadı. Haccac b. Yûsuf es-Sakafî yüz yirmi bin Iraklıyı idam edip Müslüman eşlerinin ganimet olarak alınabileceğine hükmetti. Abbasiler elli bin Dımaşklıyı öldürüp Emevî Camisi'ni atları için ahır yaptı. Bu tarihi gerçekler ortadayken, büyük İslâm İmparatorluğu zamanında Müslüman bir ülkede yine Müslümanlar tarafından baskı ve haksızlığa uğramış bir vatandaşın yardım çığlıklarına, efsane haline gelen, sınır boylarında kim olduğu bilinmeyen, tanınmayan bir kadının Romalıların saldırısı karşısında, "Vâ Mu'tesamâh / Ey Mu'tesîm bana yardım et." diyerek halifeyi yardıma çağırdığı olayda halifenin ordu ve donanımıyla harekete geçip cevap vermesi mümkün mü?

Bu tür kıssalar, Arapların bastırılan hayal gücünü kışkırtan, gurur ve şerefle düşmanları caydıran yüce devletlerini onarmaya sevk eden, daha önce her vatandaşına tüm gücüyle ilgi gösterdiği gibi sıkıntı çeken tek bir vatandaşa bile tüm organlarıyla ilgi göstermesi gerektiğini salık veren ve böylece nerede olursa olsun onu değerli, cömert ve arzu edilen yapan kıssalardır. Fakat efsane haline gelen kıssalar ile gerçekte olan şeyler arasında birbirine hiç uymayan, asla uyuşmayan farklılıklar bulunmaktadır. Konuyla ilgili o kadar çok örnek var ki hepsinin zikredilmesi ciltleri bulur. Dolayısıyla çalışmamızın sınırlarını aşar. Ancak burada

“Vâ Mu‘tesamâh” geleneğinin bil fiil gerçekleşmiş hakikatlerden mi, yoksa insanların duygularını kabartmanın ötesine geçmeyen uydurma hikâyelerden mi oluştuğunu tespit etmemiz için çok az örnek yeterlidir. Bu kıssalar genellikle Irak’ta tökezleyen bir hayvanın Yesrib’de bulunan Hulefâ-i Râşidinin sorumluluğunda olduğuyla başlar, hor görülen bir Arap kadının intikamı için “Ammûriye” işgali üzerine panoramik kutlama ile sona erer. Hâlbuki kültürümüzde kadınların erkekler karşısındaki konumu ortadadır.

Arap yarımadasında bulunan Arap kabileleri halifeliğin başlangıcında “Vâ İslâmâh / Ey Müslümanlar kurtarın bizi.” diye çığlık atarak devlet ordusunu kendilerini katletmekten, eş ve çocuklarını esir alıp köle pazarlarında satmaktan caydırmaları için Müslümanlardan yardım istedi. Bu kabileler Rablerinin *Kur’an* ile kendilerine verdiği istişare ve siyasi çalışmalara aktif olarak katılma haklarını talep ettiklerinden Ömer b. el-Hattâb’ın tabiriyle “el-Falta / ani gerçekleşen” Ebû Bekir halifeliğini kendileriyle istişare edilmediği, seçime katılmadıkları ve görüşleri alınmadığı için reddettiler. Ayrıca tutumlarını göstermek için başkente vergi ödemekten kaçındılar. Bununla birlikte namaz, oruç ve İslâm’ın yerine getirmelerini emrettiği diğer şartlar gibi zekât şartını da İslâmî anlayışa göre toplayıp etraflarında bulunan fakirlere dağıtmak suretiyle yerine getirdiler. Ancak yapılanlar başlarının kesilmesine ve vergilerin kılıç zoruyla toplatılmasına engel olamadı. Buradaki mücadele iman ve küfür üzerine değil aksine din ile hiçbir ilgisi olmayan siyasi ve dünyevi bir mücadeleydi.

Herkese rağmen, hükümdarın yanında egemen bir yerde olma fırsatı bulan Sünni mezhebini kurmak için muhafızlar bu kabilelere karşı halife ile anlaştı. Bu halife Resûlüllah’ın “es-Sıddîk / doğru sözlü” dediği arkadaşı, kayınpederi ve baş veziri olup kabileler hakkında İslâm’dan çıkmış (mürted, kafir) hükmü verdiğinden onlarla savaşmak dinî bir vecibe sayıldı. Böylece siyasî anlaşmazlık dinî bir anlaşmazlığa dönüştü. Dolayısıyla İslâm’ın insanı kutsallaştırmayan mantığına ters olsa bile, önce halifeye kutsallık giysisini, ardından verilen karara da halifeliğin kutsallık giysisini giydirdiler. Daha sonra şeriat açısından, onlarla savaşma veya onları öldürme caiz görülmeyen ihtilaflı bir konu olsa bile Ebû Bekir’in “Onlar namaz ile zekâtın arasında ayrım yaptılar.” kararı gereği İslâm’dan çıkmakla itham

edildiler ve kafir oldukları ilan edildi. İşte bu durum o tarihten bugüne kadar irtidat suçlamalarının güvencesi olan başka bir buluş oldu.

Aynı şekilde halifeliğin ortaya çıkışından beri fakihler ile hükümdarlar birlikte bizim için muhafız, hükümdar ve idarecilerin mezhebi olan egemen mezhebe bağlılıklarına göre vatandaşları Müslüman ya da kâfir sayan bir İslâm tasarladılar. Ayrıca kendilerine itaati farz olan ilahî, semavî bir emir saydılar. Ebû Bekir'in orduları ortaya çıkıp zekât vermeyenlerle din adına, sevap kazanma niyetiyle savaşmaya başladığından beri İslâm ordusunun kafirlerle savaşmaya çıkması dini referans gösteren siyasi görüşe karşıt ya da muhalif olanları ortadan kaldırmak ve din adına öldürüp yakıp esir tutmak anlamına geldi.

Müslüman Arapların tarihine hızlı bir göz attığımızda "Vâ Mu'tesamâh" efsanesinin mukabilinde "Vâ İslâmâh" farklı bir cevap olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum Ammâr b. Yasîr'e vurduğu tekme darbesiyle karnını yaran, İbn Mes'ûd'un kaburgalarını kıran ve Ebû Zer'i Rebeze'ye süren, Müslümanları öldüren ve ardından arkadaşları ve arkadaşlarının çocukları tarafından öldürülen Osmân b. Affân'ın zamanında en açık haline kavuştu. Daha sonra İslâmî gruplar ortaya çıktı ve birbirleriyle savaşmaya, birbirlerini tekfir etmeye başladılar. Öyle ki Aişe'nin devesinin etrafında 15.000, ardından Sıffîn Savaşında 110.000 Müslüman öldü. Öte yandan bunlardan hangisini şehit, hangisini müfteri zalim olarak tanımlayacağınızı bilmiyorsunuz!

Muâviye ve oğlu Yezîd'in zamanına gelince, Peygamber'in Ehl-i Beyti'nin başına gelenlerden, başkente gönderilmesi için Hüseyin'in başının yerde nasıl sürüklendiğinden, Zeyd b. Ali'nin başının bir mızrağın ucunda dedesi Resûlüllah'ın mezarı üstünde nasıl dikildiğinden bahsedebiliriz! Sünni Müslümanlar unutsa bile, geri kalan gruplar Müslümanların bölünmesine neden olan bu ciddi olayları unutmayacaktır. Mesele siyaset, dünya ve iktidar iken hepsi din ile yok edilmiştir.

Öte yandan Müslümanlar unutsa ya da unutmuş gibi yapsa da tarih Müslim b. Ukbe'nin Kureyşli halife Yezîd b. Muâviye'nin emriyle Resûlullah'ın şehri Yesrîbi içinde bulunan sahâbe ve tâbiûnla birlikte yola getirmek için sarf ettiği sözünü kulaklarımızda çınlatır. Çünkü tarihin en büyük rezaleti olan Harre olayında öldürülen öldürüldü. Ordu şehrin kadınlarını üç gün boyunca askerlere helal kılınca,

aleni yapılan tecavüzlerden kadın sahâbîler ile sahâbe kızlarından bin bakire gebe kaldı.

Irak bölgesinin Emevî valisi Ziyâd'a gelince o masumların öldürülmesiyle suçluların korkuya kapılması için zan ve şüphe üzerine birilerine savaş açmayı ve kadınları öldürmeyi meşrulaştırdı. Sahâbeden olan yardımcısı Semüre b. Cündüb'ün ise elleri zan ve şüphe üzerine sadece Irak halkından sekiz bin kişinin kanı ile kirlenmiştir. Dolayısıyla İslâmî cezaların uygulanması, halifenin şeriatın öngördüğünü yerine getirmek adına kendisini içki içmekten dolayı kınayan Misved b. Mahreme'ye cezanın uygulamasını emrettiği örnekte olduğu gibi dinin değil gücün hâkimiyetine dönüşen alaycı bir hal almıştır.

İktidarın yaptıklarından, takva ve dindarlık konusundaki isteklerinden dolayı şaşkına dönmeyin sonra. Söz gelimi Abdülmelik b. Mervân camide çok sık kaldığı, uzun süre *Kur'an* okuduğu ve gece gündüz teheccüd namazı kıldığı için kendisine "Cami Güvercini" lakabı verilmiştir. Kendisine halife olduğu haberi ulaşınca *Kur'an*'ı kapatıp haberi getirene: "Bu seninle son anlaşmadır." der ve halkın karşısına çıkarak şöyle hitap eder: "Bu makama geldikten sonra hala beni Allah'tan korkmaya çağıran olursa kellesini uçururum".

İşaretle bile olsa burada Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî de yer almalıdır. Çünkü o halifenin akıl hocasıydı. Ayrıca *Kur'an*'ın Osman versiyonunu düzeltmek, nokta ve hareke eklemek için ümmetin alimleri ile bizzat ve sürekli çalışmak suretiyle son versiyonunu hazırlayandır. Sadece şarap veya eğlence sevdiği tespit edilmemiştir. Ancak aynı zamanda Müslümanların kanlarını yalayan adamdır. Kendisine en ufak konuda muhalefet edilmesi kişinin boynunun vurulması anlamına geliyordu. Öte yandan şu sözün sahibidir: "Allah'a yemin ederim ki kimseye caminin şu kapısından çıkacaksın demeyeceğim. Herkes yanında bulunan kapıdan çıkacak ve kafası vurulacaktır". Hilafetinden önce Ömer b. Abdülazîz'in, "Allah'ım Irak'ta Haccâc, Şâm'da Velîd, Medine'de Osman, Mekke'de Hâlid yüzünden dünya zulüm ve adaletsizlikle doldu." sözünde ismini zikrettiği dört kişiden biri de odur.

Haccâc kadınları idam etme, istenilen kimse teslim olana kadar ailesini tutuklama, bir araya gelmeyi yasaklama, askerlerin halkın evine ve ailelerin arasına girip istedikleri gibi onurlarını kırma, onları küçük düşürme ve kişiliklerini aşağılamada selefi Ziyâd'ın yolunu takip etti. Öyle ki yirmi yıllık görevi süresince

insan onurunun kaybolmasına karşı protesto ya da sadece zan ve şüphe dışında kim olduğu ve neden öldürüldüğü bilinmeden yüz yirmi bin Iraklıyı kafasını kılıçla keserek ya da ense veya boynundan boğazlayarak idam etti.

Bu yöneticiler boğazlamaktan, yakmaktan büyük bir zevk ve mutluluk duyuyordu. Aslında bu kanlı bir mizahtı. Mesela Cürcân fethinde Tamsiye şehrinin halkı Müslümanların komutanı Saîd b. el-Âs'tan eman istemiş ve tek bir kişinin bile öldürülmemesi şartıyla teslim olacaklarının bildirmiştir. Saîd'den onay alınca kalelerinin kapılarını açmıştır. Bunun üzerine Saîd onlarla dalga geçip alay etmiş ve bir adam hariç hepsini öldürmüştür.

Abbasiler iktidara geldiğinde elli bin Dımaşklıyı öldürmek suretiyle kapsamlı bir temizlik hamlesi başlattılar ve Emevî Camisi'ni atları için ahır yaptılar. Yönetim kendilerine devredildiğinde insanlara zulmetmede ve insanlığa acı çektirmede Emevîlerin yolunu devam ettirdiler. Bu zulüm isyancıların sessiz ateşte kızartılması ya da Roma kutlamalarındaki gibi doğasında yırtıcılık olan hayvanların önüne atılmasıyla sonuçlanan isyanlara sebep oldu.

Muhammed Ammâre'nin geri gelmesini istediği kutlu tarihimizden ve altın çağımızdan aceleyle yaptığımız kısa ve yoğun alıntılarda ister sıradan bir vatandaş olsun ister hükümdarın ordularında asker olsun insanlar işte bu haldeydi. Peki neden? Muhammed Ammâre "İslâm Devletinin Özellikleri" başlıklı yazısında şöyle der: "İslâm şeriatında şu var: İslâm şeriatı savaş ve öldürmeyi istisnai bir şey görerek gerekli olmadığı müddetçe Müslümanların baş vuramayacağı mekruh bir durum kılmak suretiyle diğer tüm şeriat, medeniyet ve devlet kanunlarının önüne geçmiştir". Dolayısıyla Muhammed Ammâre'ye göre: "İslam Devleti inananlara yaşadıkları ülkelerde güvenli bir şekilde yaşama özgürlüğünü garanti ettiği sürece bu barışçıl yaklaşımdan sapmadı". Peki, Muhammed Ammâre İslâm Devleti olarak adlandırdığı tarihte gerçekleşen bu büyük olaylar hakkında ne söylemek ister?

İşte bu, geri gelmesini istedikleri, Filistin'le Irak'ı özgürleştirecek ve güçlü imparatorluğu tekrar kuracak olan halifeliğin yeniden hayata geçirilmesini sağlayacak İslâm devletidir. Fetihçi hükümdarlar ile savaşçı yöneticiler dönemi, etraflarında bulunan din görevlileri ve insanlık tacirleri için her anlamda altın zamanlar iken işgal edilen, savaşılan ve fethedilenler için sefalet, yokluk ve kanlı zamanlardı.

Şayet o dönemin mantığının bu olduğunu söyleyen olursa, buna asla kimse karşı çıkmaz. Aynı şekilde o zamanın ahlak anlayışını günümüz ahlak anlayışıyla kıyas edilmesinin doğru olmadığı söyleyen olursa, buna da kimse karşı çıkmaz. Ancak ümitlenerek, beklenti içine girerek bu tür yönetim ve sistemlerin geri gelmesi istenilince buna karşı çıkılıyor. Dolayısıyla burada geri gelmesi istenilen şeyin arzu edilen müsamaha ve kaybedilen beklenti mi yoksa insanlık için çıkarılan en hayırlı ümmetin sonu mu olacağını görmemiz için meseleyi günümüz anlayışıyla sorgulamamız gerekiyor.

Okuyucuların yorumları

Mervan el-Hateeb: Hâşimî ve Emevî kolları arasındaki otorite mücadelesi çok eskiydi. Siyasal İslam bunu emretmektedir. Muaviye ve Yezid Ehl-i Beyt ailesini değil, her kim olursa olsun onlara isyan edenleri öldürdüler. Ebu el-Abbas el-Saffah intikamını aldı. Bu bir siyasi iktidar mücadelesidir.

Ayub Başiri: Makalenizde Engizisyon ve Haçlı Seferleri'nden neden bahsetmediniz? Yoksa amacın sadece İslam mıdır?

İslam dininde Hz. Peygamber'in (s.a.v.) örnek hayatı, ondan sonra gelen ve bilge kuralları uygulayan yetişkin halifelerin örnek hayatı ile de kanıtlanarak, İslam topraklarında barışçıl bir şekilde gayrimüslimlere nasıl davranılacaklarını bilmenin yanı sıra, diğeriyle başa çıkmak için de kurallar belirlemiş olması saklı bir durum değildir. Sosyal ağlarda dolaşan bir makale için harika bir tarihi kesinlikle kesip atamayız.

Cesur Sorular: Bir Ateist Tanrıya İnanmak İçin Onu Görmek İster mi?

Sitede yer alan, **“Cesur Sorular: Bir Ateist Tanrıya İnanmak İçin Onu Görmek İster mi?”** adlı bir diğer makalede ise şunlardan bahsedilmektedir: Ateistin Tanrı’ya inanmak için onu görmek istediği iddiası din adamının icat ettiği yanlış bir iddiadır. Bu evrenin ve yaşamın dini yorumu gibi doğal olmayan ve mantıksız bir açıklamaya inanma gereği duymayan tabiatçı fikrin önemini küçümsemeye yönelik başarısız bir girişimidir. Tanrı’yı görmeyi istemek kendisini Tanrı olarak adlandıran varlığın olduğuna inanmaktan başka bir şeyin kanıtı değildir. Bunun yerine, Tanrı’yı

yüz yüze görsek bile, bu tek başına Tanrı'nın evrenin ve yaşamın mantıksal yorumu olduğuna dair yeterli kanıt değildir. Yalnızca, Tanrı'yı gördüğümüzün kanıtıdır ve daha sonra Tanrı'nın evrenin ve onun mutlak iradesinin arkasında yatan karakter olduğuna dair delil bulma aşamasına geçebiliriz. Bu, evrene rehberlik eden, onu mevcut şekli veren, Peygamberleri gönderen ve kitapları yazan varlıktır. Her varsayımın, her ne kadar küçük veya büyük olursa olsun, ispatı için gereken kanıt sunduğu açıklamanın hacmi ile doğru orantılıdır.

Konuyu açıklamak için şöyle bir örnek verebiliriz: Sana "Gökyüzü yağmur yağdırıyor." dediğimde, sözlerimin doğru olup olmadığını görmek için pencereden bakabilirsin. Zorluk gökyüzünün yağmur yağdırdığını iddia ettiğimde yatar. Çünkü kör olmak gibi bir sebepten dolayı göremeyebilirsiniz. Kanıt bir iddianın büyüklüğü ile orantılı olmalıdır. Yağmuru hissetmeniz için sizi dışarıya götürdüğümde dokunma hissini de kaybediyorsanız daha da zorlaşmaktadır. Bu durumda yağmuru diğer duyuların yardımıyla kanıtlamak gerekir.

Şimdi benimle gerçeği biraz büktüğümüzü ve gökyüzünün bir kaplumbağayı yağdırdığını söylediğimizi düşünün. Sana gökyüzünün bir kaplumbağayı yağdırdığını söylediğimde, inanman gerekir mi? Gökyüzü gerçekten kaplumbağaları yağdırıyor mu? Gökyüzünden düşen kaplumbağaları görmek saçma, kibirli mi yoksa bana ya da kaplumbağa için inkâr mı? Gökyüzünün kaplumbağaları yağdırdığıyla ilgili binlerce insanın ifadesi gökyüzünün gerçekten kaplumbağaları yağdırdığına dair delil olarak kabul edilir mi ve söylediğimiz şeyleri kanıtlamak için gerçek bir delile ihtiyaç yok mu? Gökyüzü su yerine doğada bilinen ve doğaya ait olan kaplumbağaları yağdırıyorsa, fikri benimsemeniz kolay olabilir, ancak yaratılış gibi tekrar olmayacak bir fikri nasıl idrak edebiliriz? Varlığın başlangıcını? Tanrıların varlığı günlük gerçekliğimize yakın veya uzak herhangi bir aidiyeti olmayan bir şeydir? Yaratılış fikri yağan kaplumbağalara benzemiyor mu, ama sadece inanmak zorundayız. Çünkü çocukluğumuzdan beri beynimize doldurulmuş kutsal kitaplarda bahsetmiyorlar mı?

Şimdi ateistin Tanrı'nın varlığına ve Tanrı'nın yaratılışın arkasında olduğuna dair delil istemeye ve Tanrı'nın peygamberler ve kitaplar gönderdiğine dair delil istemeye ilişkin sorusuna dönelim. Her gün önümüzde evren yaratan bir Tanrı görüyor muyuz ki, böyle bir hipotezi reddettiklerine şaşıyoruz? Hayat hiçlikten mi

yaratılmış? Gökyüzünden gönderilen peygamberler ve kitaplar günlük yaşam deneyimleri olarak kabul edilir mi? Bu nedenle, benim, sizin ve herkes için iddianın ölçeğiyle orantılı delil talep etmek benim için daha iyidir.

Tarihe baktığımızda dışlamanın, alaycılığın ve zulmün her zaman kendi halkının inandığı inançların ciddiyeti hakkında sorular sormaya çalışan ilim adamları ve filozofların kaderi olduğunu görüyoruz. Hepimiz biliyoruz ki, insanlar dünyanın düz olduğuna inanıyorlardı. Hepimiz biliyoruz ki, bulutların ve yağışların hareketinin sadece doğal nedenlerin değil, doğanın ötesinde manevi nedenleri olduğuna inanılıyordu. Bu yüzden "yağmur duası" yapılabiliyordu. Bugün bile gökyüzünün üstünde yıldızların durduğu, bir direk olmadan yükseltilmiş bir tavan olduğuna ve bu tavanın üstünde Tanrıların, meleklerin ve gayb alemine ait varlıkların olduğuna inananlar var. Ne kadar inandırıcı olduklarını sormaya cesaret etmeden tüm bu varsayımları kabul ettiğimizi düşünün? Ay tutulmasının balina tarafından ayın bir kısmının yutulması sonucu olduğunu kabul ettiğimizi bir düşünün? Tüm evrenin ve içindeki her şeyin sadece biz insanlar için olduğunu kabul ettiğinizi düşünün.

Yanılsama ve hurafeler kapsamından çıkmalıyız, çevremizdeki evrenle ilgili gerçek sonuçlara ulaşmak için aklımıza güvenmeliyiz. Bilimsel araştırmalarımızın cevaplarına ulaşmak için sağlam bilimsel yönteme inanmalıyız. Bilim sorduğumuz sorulara cevap veremediğinde insani aklın önünde felsefe, sanat ve matematikte beklentilerimize uyan cevapları araması için yeterli alan vardır. Yüzyıllar önce insanların söylediklerini tekrarlamak zorunda değiliz ve sadece bizi dalga konusu yapacak fikirlerle övünmemiz gerekmiyor.

Tanrı'ya, meleklere ya da şeytanlara inanmak ister misiniz? Bu hak size inanç özgürlüğünü garanti eder. Ancak kalıtsal inançlarınızı bilim gibi olmayan bir vasıtayla sınırlandırmaya çalışmayın, aksine çevrenizdeki insanlarla olan ilişkilerinizde dini inançlarınıza güvenmemeye çalışın. Aksine tüm insanlara inançlarından, renklerinden veya dillerinden değil, insan olduklarından dolayı muamele edin. Hepimiz insanız, mutluluğu ve yaşamayı arzuluyoruz. Ölümden sonra bir yaşam olduğuna inanarak, bu hakkı kendiniz için tekelinize almayın ve insanların

mutluluğu kendi başlarına aramalarına izin verin ve onları mutluluğun zirvesi olduğuna inandığınız belli bir mutluluk biçimine zorlamayın.[63]

Okuyucuların yorumları

Alaa ABDULLAH: Ateist, geri kalan duyulara sahip olsa bile zihin duygusunu yitirmiş, mümin ise geri kalan duyularını yitirse bile akıl duygusuna sahip kişidir.

Amer AMR: Gençken aldığınız telkinleri unut. Gerçek bir anlama olmadan küçük yaşta size telkin edilen inancın faydası yoktur. Artık düşünebilir ve sıfırdan başlayabilirsiniz ve hiçbir şey sizi düşünmekten ve tefekkürden alıkoyamaz.

Açıktır ki, inananlarla ateistler arasındaki çatışmada ateistler Allah'ı görseler bile onlar için bir fark yaratmayacaktır. Onlara göre bunun nedeni, onun varlığının evrenin yaratılışının arkasında olduğuna dair kanıt kabul edilmemesidir. Araştırmacının bakış açısından tek çözüm böyle bir şüpheyle, bunu söyleyenlere cevap vermemek, bu da net bir sonuca varmamaktır, daha ziyade bu görüşün sahipleri mantık ve akılla diyalog platformuna dönene kadar çözüm sessiz kalmaktır.

2.3 Raseef22.com (رصيف22)

Bu isim 22 Arap ülkesini ifade etmek amacıyla verildi. Site sadece ateizme özgü değil, aynı zamanda birçok siyasi, ekonomik ve dini konuları da içermektedir. Bu siteyi seçmemin nedeni ateizm üzerine yüzlerce makale ve tartışma içermesidir. Tüm yazarlara imkân verdiğini ve fikir özgürlüğü ilkesine bağlı olduğunu iddia eden bir sitedir, bu nedenle okuyucu aradığı tüm fikirleri bu sitede bulacaktır. Site Facebook, Twitter ve Instagram gibi birçok sosyal ağda çok aktif olduğu için takipçi sayısı yaklaşık bir milyona ulaşmıştır.

---

[63] el-Bağdâdî, Bessâm, arabatheistbroadcasting.com, Erişim Tarihi: 24/10/2019.

Bu bölümde takip ettiğim yöntem nedeniyle, sitenin içeriğiyle ilgili örnek mahiyetinde her siteden birkaç makale veya bölümü ekliyorum. Bu site için de şu makaleleri örnek olarak verebiliriz:

Dinsiz Arap gençleri Arasında En Etkili Arapça Kitaplar Hangileridir?

Bazı kitaplar çok sayıda Arap gencin inançlarını sarsmış ve dinler âlemini araştırmalarına yol açmıştır. Dinde bazı çelişkiler olduğunu söyleyen ve bu tür konulara yoğunlaşan kitapları okuduktan sonra binlerce kişi dinsiz, ateist ve agnostik oldu. İnanç veya dinlerle ilgili konulara değinen ve çok sayıda Arap gencinin fikir dünyasına damgasını vuran 8 kitap şunlardır: (1) Vefâ Sultân. "Peygamberin Sensin… Onun Abasının İçinde Yaşama". Suriyeli kadın yazar Wafa Sultan 2007 yılında Arap dünyasında yaygara kopartan kitabında insanın inanç sistemi, onun nasıl oluştuğu ve inançlardan vazgeçmenin zorluğu gibi konuları ele almaktadır. Kişinin doğumdan itibaren içinde yetiştirildiği fıtrat hakkında konuşmaktadır. Ona göre çocuk ebeveynlerinin dinine göre Müslüman, Hıristiyan veya Yahudi olarak yetişir ve bundan sonra ibadetleri niçin uyguladığını anlamadan, bilinçaltına yerleştiği için ibadet eder. Arap insanında düşüncenin değişmezliğine örnekler veren Sultan kişinin hakikati sürekli olarak aramasını ve dinlerin suçladığı mutlak gerçeğe inanmayan ateistlere atıfta bulunarak bir yolculukta kalmasını şöyle tavsiye eder: "Ateistler Tanrı'nın varlığını reddettiklerinde onu algılayamadıklarını kabul ederler ve aynı zamanda tanınmayan büyüklüğünü de kabul ederler. Ateizm Tanrı'ya ulaştığını iddia eden ve hatta başka inançlar olmadan onu tekelleştiren herhangi bir inançtan daha doğrudur". Sultan ayrıca dinlerin insanları soru sorma yeteneğinden uzaklaştırdığını ve bunun da İslam toplumlarında hasta, aç ve cahil insanların artmasına neden olduğunu, değişmeye kapalı öğretileri kutsallaştırdığını söylemektedir. Ona göre, Batı dünyası soru sorma yeteneğine sahip olmasaydı planladıkları programlamanın sınırlarını aşamazlardı.

(2) Maruf er–Rusafi. "Muhammedî Karakter, Kutsal Gizemi Çözmek". Kitap 1933 yılında yazılmış olmasına rağmen 2002 yılında Dâru'l-Cemâl "Muhammedi Karakter" adıyla yayınlamış ve yayınlanmasından hemen sonra İslam dünyasında ayaklanmaya neden olmuş ve Arap ülkelerinin tamamında tedavülden kaldırılmıştır. Iraklı şair er–Rusafi (1875–1945) bu kitabında İslam kültüründeki kaynaklarda geçen rivayetler ve katıldığı tüm olaylar ekseninde Hz.Muhammed'in karakterini

tartışmaya açtı. Hz. Hatice'nin kuzeni Varaka b. Nevfel'in onun yetişmesi, Hz. Hatice ile evliliği ve İslam'ın yayılmasına katkısından bahseder ve vahiy ve inzivayı da Varaka b. Nevfel'den öğrendiğini iddia eder. Rusafî Peygamber'in tarihin en zeki insanı olduğunu, çünkü hala devam eden bir dini kurduğunu ifade eder. Rusafî bir milyardan fazla takipçisi olan Hz. Muhammed'i peygamber olarak tanımlamayı reddetmekte, "İsrâ ve Mirâc" gibi mucizeleri de kabul etmemektedir. (3) Necîb Mahfûz. "Mahallemizin Çocukları". Nobel Barış Ödülü sahibi olan yazar romanını yeni bir tarzda yazmış, sembolik stil lehine gerçekçi stili terk etmiştir. Eserinde diğer eserleri gibi açık bir sosyal problemi tartışmayıp aksine insana dair genel evrensel görüşüne daha yakın durduğu söylenebilir. Mahfûz peygamberlerin hikâyelerinden ilham alarak peygamberlerin adalet ve eşitlik aradığı insan toplumunun bir resmini çizmek için bu hikâyeleri anlatım biçimine koymuştur.

(4) İsmail Ethem. "Niçin Ateist Oldum?" Dinsiz ve ateist görüşlerin yaygınlaşmasını sağlayan Ethem kitaplarında esas aldığı eserleri sıralar. Darwin'in "Türlerin Kökeni" kitabı ve Alman filozof Hegel'in yazdığı kitapları okuyarak ölümsüzlük doktrinini bırakmıştır. İlmî çalışmalarının ve dine karşı çıkmasının nedenlerinin materyalist felsefenin ve bazı matematiksel algıların bir karışımı olduğunu belirtmiştir. Kitabında ateizmi, "evrenin nedeninin evrenin kendisi olduğuna ve bu dünyanın ardında hiçbir şey olmadığına inanmak" şeklinde tanımlanmıştır. (5) Abdullah el–Kâsimî. "Bunlar Kelepçe". (6) Ahmet Subhî Mansûr. "Ömer'in Tarihinde Anlatılmamış Olanlar". Mansûr eserinde Hz. Ömer dönemindeki İslam fetihlerine değinmiş, Müslümanlar'ın parayı ve ganimetleri çaldıklarını iddia etmiştir: "Bir köyde yaşadığınızı hayal edin, bir ordu gelir, köyü müdafaa edenleri öldürür, köyün evlerini sahiplenir, kan dökmeyi mübah sayar, paranızı alır, annenizi, eşinizi, kız kardeşinizi, kızlarınızı ve çocuklarınızı alan bir ordu, direnirseniz sizi öldürür ve teslim olduğunuzda sizi cizyeye bağlar". (7) Sâdık Celâl el–Azm. "Dini Düşünce Eleştirisi". (8) Georges Tarabichi. "İslamî Bir Sorun Olarak Laiklik". Tarabichi kitabında bu dinin tarihinin temellerinden biri olan İslam'daki mezhepçilik tarihini ele almakta ve bu konuda devam etmektedir. İbn Kesîr'in "el-Bidâye ve'n-

Nihâye" adlı kitabına dayandırarak Sünniler ile Şiiler arasında yüzyıllar boyunca süren ve binlerce kişinin öldüğü mezhep çatışmalarını anlatmaktadır.[64]

Ezher Üniversitesi'nin Düşüşü ve Komploları: Ateist Arkadaşımla Yaptığım Tartışma

Mısır'da zaman zaman Ezher Üniversitesinin önde gelen şeyhleri karşımıza bazen bir fetva, bir açıklama ve bazen de ateist düşünceyle yüzleşmek olarak adlandırılan tartışmayla çıkarlar. Tanrının varlığı, yokluğu veya belirsizliğiyle ilgili tartışmaları takip eden birisi Müslüman, Hristiyan ve Yahudilerin sözünü ettikleri Tanrı'nın aynı olmasının imkânsız olduğu bir tartışmayla karşılaşır. Ezher şeyhlerine ait olan yorumların ise bu konuyla ilgilenmeyen sıradan insanların yüzeysel görüşünü aşmadığı kolayca anlaşılacaktır. Mustafa Mahmud'un yazılarından birini okurken, aynı zamanda onun ateizm düşüncesi hakkında çok yüzeysel fikirlere sahip olduğunu fark ettim. O zaman bazı ateistlere karşı yaptığım tartışmaları sona erdirebileceğim güçlü fikirler arıyordum. Zaten birden fazla tartışmaya girdiğim için Mustafa Mahmud'un yazdıklarıyla ateist düşünce arasında yakın bir ilişki kuramadım. Belki de konuya sadece yüzeysel olarak değindiği içindir ve yazıları kesinlikle bir yaratıcının varlığını inkâr edenlere karşı başarılı bir argüman modeli olarak alınamaz. Ama Mısır'da özellikle "Karşılaştırmalı Dinler Bilimi" ya da "Ateist Düşünceyi Reddetme Bilimi" olarak adlandırılan şeyi alamadığı için yapabildiğinin en iyisini yapmaya çalışmak için uğraşan bir düşünürdür. Her iki ismi de Ezher Üniversitesine gittiğimizde görmekteyiz. Ateistlerin Tanrı'ya inandıklarını ifaden eden Ali Cum'a ve onu destekleyen Halid el-Cündî'yi dinlediğimde görüşümün değiştiğini görüyorum. Ali Cum'a'nın söylediklerini doğrulayan, ateistlerin Tanrı'yı inkâr etmediklerini, ancak ona karşı "husûmet" pozisyonunu aldıklarını onlardan önce de Şeyh Muhammed Metevellî el-Şa'râvî söylemiştir.

Şeyh Muhammed Mütevellî el-Şa'râvî'nin takipçileri yayınlanan popüler bir video bölümünde ateistleri bozguna uğrattığını veya evrenin bir yaratıcısının varlığını inkâr edenlere karşı durduğunu, bu açıdan en kolay ifade olan "Deve dışkısı devenin varlığını gösterir." sözünü seçtiğini belirtirler. Burada "Özgür Aydınlanma

[64] Rıza, Gunaym, raseef22.com, Erişim Tarihi: 09/11/2019.

Düşüncesi" grubunun danışmanı ve ünlü "Ateizmin Uyanık Akılları" grubunun aktif bir üyesi olan Ahmet Bek cevabını şöyle vermektedir: "Ezherlilerin ateizm konusundaki aşırı cehaletleriyle birlikte onların ayrıca yalancı oldukları da düşünülebilir. Ezherlilerin ateistlerle yüzleşmede deneyimsiz olduklarını görüyorum. Bunun bir örneği el-Şa'râvî'dir. Şa'râvî'nin, "Deve dışkısı devenin varlığını, ayak izi de yürüyeni gösterir. Bütün bunlar bilen ve her şeyden haberdar bir varlığa delalet etmiyor mu?" vb. klasik düşüncelere başvurduğunu görüyoruz. Bu tartışmalarda derin bakış sahibi olanların fikrine göre bu sözlerin herhangi bir karşılığı yoktur. Ahmet Bek şöyle devam eder: "el-Şa'râvî asıl tartışılması gereken konuyu (Tanrı'yı kim yarattı?) unutarak varlığın tek başına gerçekleşemeyeceğini söylemektedir. Tartışılması gereken şey budur, çünkü ateistleri aptal görmektedir. Bununla birlikte nicelik ve nitelik arasında ayrım yapmasa da tartışmanın izlemesi gereken yasalara da uymamaktadır".

Ateist fikirler tartışmasında özellikle bilimin varlığı konusunda Ezherlilerin bilgi eksikliği anlaşılmaktadır. Ancak diğer durumlar bize, el-Ezher'in bu düşüncelerle sokak bilgisini istismar ederek, sonra duygularla oynayarak ve kelimeleri değiştirerek bir izlenim vermeye çalıştığını göstermektedir. Örneğin Ezher'in ünlü şeyhlerinden olan Ahmad el-Tayyîb Almanya'da dindar bir kurulun önünde mürtedliğin dindar insanlara karşı düşmanlıktan başka bir sınırının olmadığını söylemiştir. Ancak bunun aksine, konuşmalarının birinde, bir Arap kanalıyla yaptığı röportajda, mürtedliğin bir sınırının olması gerektiğini kabul etmiştir. Burada Ezher şeylerinin bazen kendileriyle çeliştiği ya da bazen konuşmanın dinleyicinin uyruğunu göre değişmesi gerektiğini düşündükleri izlenimi doğmaktadır.

Peki, Ezherliler'in iddia ettiği gibi ateistler gerçekten Tanrı'ya inanıyorlar mı? Ahmed Bek bu soruya emin bir şekilde şöyle cevap veriyor: "Ezherin bazı âlimleri ateizmin ne anlama geldiğini kavrayamadılar. Onlardan Ali Cum'a gibi birileri geldi ve 'Ateizmin dereceleri vardır; Tanrı'ya inanan ateistler ve inanmayan ateistler vardır. İkincisi en korkunç olanıdır.' dedi. Ancak her halükârda, Şeyh Ali Cum'a burada yanlıştır. Zira ateizmin derecesi yoktur. Fakat agnostizm, deizm, apateizm ve ateizm gibi düşünce akımları vardır. "Tanrı'nın veya *Kur'an*'ın mutlaklığını inkâr etmek, cehennem, hadler ya da Tanrı'nın niteliklerinden birini reddetmek" şeklindeki

ateizm tanımına gelince, Şeyh Ali Cum'a dahil olmak üzere bazı Ezherliler şu ayeti kullanırlar: "Bayağı arzularını Tanrılaştıran kişiyi gördün mü? Şimdi sen bu adamı da doğru yola getirmekle yükümlü olabilir misin"?[65] Bu tanım günümüz standartlarında yanlış bir tanımdır. Eğer *Kur'an* bağlamında tartışılacaksa, "Bir de şöyle demektedirler: "Bu dünya hayatımızdan başka bir hayat yoktur. Ölürüz, yaşarız."[66] ve "Bizi öldüren ise zamandan başkası değildir."[67] gibi ayetlerden yola çıkarak "dehriyyûn" olarak isimlendirenlerin bir parçası olarak ateizm hakkında konuşmak daha uygundur.[68]

"Ateistler bugün Suriye toplumunun neresinde duruyor?" başlıklı makalede ise şu bilgilere yer verilmektedir: Şeyh Kerim Râcih Suriye topraklarından ayrıldıktan bir hafta sonra Doha'da el-Hasan Camii'sindeki ilk vaazında şöyle dedi: "Ateistler, laikler ve benzeri görüşte olanlar rüştlerine dönmelidir". Bu sözler ülkedeki İslamî ve muhafazakâr güçler için dışlayıcı eleştirilere kapı açtı. Bu nedenle şu soru sorulmalıdır: Ateistler bugün Suriye toplumunda nerede duruyorlar? Ateistler radikal dini güçlerin sürekli kutuplaşmasına tanık olan bir ülkede daha fazla kabul görebilir mi? "Elektronik Ateist": Suriyeli ateistlerin faaliyetlerinin çoğu – büyük bir kısmının itirafına göre – internet âlemi ile sınırlıdır. Suriyeli dinsiz aktivistlerden Tony Âsî (müstear isim) şunları söylemektedir: "Ateistler nispeten sayısal bir azınlık olmaları nedeniyle, ateistlerle tanışmanın yollarını bulmada elektronik toplantılar önemli bir rol oynamaktadır. Görüşmelerin ve faaliyetlerin çoğunun internet ile sınırlı olmasının sebebi ülkemizde fikir ve görüşlerini ifade etme hakkının oldukça kısıtlı olmasıdır. Ayrıca şu anki korku ateistlerin masum ve Müslüman olduklarını beyan etmeleri için medyanın kendilerine baskı kurmasıdır".

Peki, ateistler Suriye'de nasıl yaşamaktadırlar? Ateizm Arap dünyasına girmenin bir şekilde yolunu bulmaktadır. Tony, yaygın olarak bilindiği gibi, bu toplantıları sadece dini baskılardan bir nebze olsun rahat nefes alma alanları olarak görmemekte, çoğunun şu veya bu şekilde aydınlatıcı nitelikte projelere dönüştüğünü ifade etmektedir. Bu toplantıların en büyüğü arasında "Suriye ateistleri ve dinsizleri ağı" adı geçmektedir. Bu ağın sosyal medya sitesinde resmi bir sayfası vardı, ancak

---

[65] Furkan Suresi, 25/43.
[66] Câsiye Suresi, 45/24.
[67] Câsiye Suresi, 45/24.
[68] Humâm, Bilal: https://raseef22.com, Erişim Tarihi: 18/12/2019.

aleyhinde açılan birkaç rapor nedeniyle kapatıldı. Buna rağmen Tony Suriye toplumunda meydana gelen tüm bölünmelere rağmen ağın beş yıl devam etmesinin kayda değer bir başarı olduğunu belirtmektedir. “Ben Düşünüyorum” cümlesi Suriyeli gençlerin ortaya koyduğu “I Think” ifadesinin tercümesidir ve bir dergi adıdır. Bu dergi birçok kişi tarafından ateistlerin çıkardığı ilk Arapça dergi olarak kabul edilmektedir. 50 binden fazla Facebook takipçisi vardır. Derginin 11 Kasım 2011 tarihli ilk sayısından bu yana genel yayın yönetmeni olan Eymen Gavcel şöyle der: “Ateistlerin elektronik platformları işe yaramaz değildir. Ateist platformlar insanları etkiledi ve etkilemeye devam etmektedir. Az da olsa bir değişiklik meydana getirdi, çünkü dinlerin bugünkü konumu öncekinden farklı olup dindarlar arasındaki hâkim eğilim dinlerinin kanlı şeklini savunmaktır. Bunun bir başarı olduğunu düşünürsek, artık din yüzünden öldürmenin insanlar tarafından memnuniyetle karşılanmadığını görmekteyiz”. “I Think” dergisinin statüsüne gelince Eymen Gavcel derginin geniş bir yelpazede yayılım gösterdiğini, editoryal aile üyelerinin gönüllü olarak çalıştığını ve elektronik olarak yayın yaptıklarını belirtmektedir. Bu da çok fazla ekonomik tasarruf sağlamaktadır. Ayrıca Gavcel şöykle der: “Dergi birden fazla finansman teklifini reddetti, çünkü çoğu zaman keskin dili yumuşatmayı şart koşuyorlardı. Biz buna “sansür” diyoruz, bu nedenle “I Think” dergisi özgür kalmalıdır”.

Tony gerçek kimliğini takip eden birçok kişinin bilmesine rağmen bu müstear ismi kullanarak yönettiği sayfalara ek olarak, görüşlerini ateistler ve dinsizlere ait birkaç medya grubunda da yayınlamaktadır. Suriye’de bir ateistin maruz kaldığı baskının ailenin dini bağlılığının derecesine ve sosyal çevresi ile olan bağlantısının kapsamına göre değiştiğini belirtmektedir. Bir Suriyelinin ateist olduğunu ilan ettiğinde aldığı tepkinin şiddeti çevresine göre değişmektedir. Dini baskıdan ziyade sosyal baskının daha caydırıcı olduğunu, zira inançtan ayrılmanın toplumdan ayrılmak gibi algılandığını ve dolayısıyla ona boyun eğmenin gerekli görüldüğünü belirtmektedir.

Suriye’de ikamet eden Gavcel’e gelince, “I Think” dergisinin ilk sayısından itibaren yazılarını açık ismiyle yayınlanıyordu. Onun ifadesine göre takma ismin arkasına saklanmadığı için hemen hemen her gün işkence ve ölüm tehditlerine maruz kalıyordu. Suriye, Mısır ve Türkiye gibi ikamet ettiği çeşitli yerlerde de taciz

ediliyordu. Bir ateistin çeşitli sosyal çevrelerde dinden veya olgularından uzaklaşma fırsatı yakalayabildiğini ve böylece Suriye yetkilileri ve iltica edilen ülkelerdeki diğer yetkililerle olan sorunlarından da uzaklaşabildiğini söylemektedir. Ateizm sebebiyle yasal takibata uğramadığını, ancak dinden fikrî ayrılma durumunun diktatörlerin reddedilme durumuyla paralel gittiğini, ve bunun ateistler için bir sorun kaynağı olduğunu söylemektedir.

Peki, yasalar ne diyor? Suriyeli Avukat Rehâde Abdûş Suriye'de ateizmi suç sayan yasalar değil, "başkalarının inançlarına halel getirmeyi yasaklayan yasalar" olduğunu teyit etmektedir. Ardından şöyle der: "Suriye'de ateizmin ilanı yasal sorumluluk terettüp etmemekte, fakat aynı zamanda herhangi bir yasal değeri de taşımamaktadır. Örneğin, medeni sicil kayıtlarından din alanını çıkarmak veya dini nikâh olmadan evlenmek mümkün değildir. Suriye'de bir kişi dindar olmasa da hakları ve görevleri sadece dini bir bakış açısıyla tanımlanmaktadır.[69]

Okuyucuların yorumları

Gamal: Buradaki sorun, el-Ezher'in kazanması ya da ateizmin sonsuza dek galip gelmesi değildir. Ancak kurumun dinleyicilerine ilk etapta saygı duyduğu ölçüde el Ezher'in ateizmin gerçeğini bilmemesi ve örneğin deizm ile ateizmi ayırt edememesi, ya da farklılıkları biliyordu ama doğru bilgiyi iletmeye hevesli değildi, öyleyse yakın zamanda gerekli bir aydınlatıcı köprüyü nasıl kurabiliriz?

Ömer: Ezher-i Şerîf, "Mısır'daki entelektüel yaşamın ulusallaştırılması" dediği şeyi öne sürerek, günümüzde tutarlı yeni bir dini söylem üretemez.

2.4 Ladeenioon.blogspot.com (لادينيين / Dinsizler)

Site 2006 yılında kurulmuş, kurulduğu yıldan günümüze kadar neredeyse haftada bir yazılan makaleleri yayınlayarak ateizmi yaymaya çalışan bir sitedir. Sitenin makaleleri özellikle şu konuları eleştirmeye önem vermektedir:

[69] Zeytûn, Menâf https://raseef22.com/, Erişim Tarihi: 22/12/2019.

• Kuran ve hadislerdeki ilmî mucize iddialarına ilişkin eleştiriler ve bilimsel hatalar

• Genel olarak dinsizlik

• Dinlerin kökenleri

• Kur'an ve hadisteki mucize iddialarının eleştirisi

• İslam'ın kökeni

• İslam'ın mantıksızlığı

• Adalet ve ahlak

• Evrim ve gelişim

• Kuran dili ve tarihi

• Yahudilik ve Hristiyanlık eleştirisi

Niçin Ateist Oldum?

Sitedeki bazı makaleler şunlardır: **Niçin Ateist Oldum?** Bu makalenin konusuna girmeden önce, "dinler ateizmi" ile "yaratıcı ateizmi" arasındaki farka okuyucunun dikkatini çekmek istiyorum. İlk pozisyonu benimseyen kişi tüm dinlerin insan aklı tarafından üretilen tamamen insani bir ürün olduğuna inanmasına neden olan belirli bir entelektüel inanca ulaşan dinsiz bir kişidir. Yaradanın insanlardan ne istediğiyle ilgisi yoktur. Ve bu kişi evreni yaratan büyük, yaratıcı bir gücünün varlığına inanıyor olabilir. Yeryüzünde hiçbir dinle ilgisi olmadığı için ona "dinlerin ateisti" denir. İkinci pozisyonu benimseyen kişiye gelince, din fikrini reddetmek ve onları saf bir insan ürünü olarak kabul etmek için birinci kişiyle müttefik olan kişidir. Fakat birinci kişiden farklı olarak evreni kontrol eden büyük bir metafizik gücün olmadığı inancını da taşımaktadır. Sonuç olarak yaratıcının olmadığını iddia etmektedir. Buna da "yaratıcı ateisti" denir.

Bu makalede beni dinler konusunda ateizme götüren sebepler hakkında konuşacağım. Çok uzun ve karmaşık bir konu olduğundan tek bir makalenin bunu açıklamak için yeterli olacağını sanmıyorum. Sadece, insanların "Yaratıcı" olarak isimlendirdikleri varlık hakkında beni ateizme götüren nedenlerini konuşacağım. Bunun bazı nedenleri vardır. Birinci sebep dünyada kötülüğün var olmasıdır. Bu sebep ateist nedenlerin en büyük, en yüce ve en derin olanıdır. Kötülük ve Yaratıcı… İki zıt kelime, bir arada olması hiçbir şekilde uygun olmayan iki kelime. Niçin?

Gelin geriye dönüp bakalım ve hikâyeyi en baştan alalım. Müminlerin inandıklarına göre, bu yaratıcı vardı ve onunla birlikte hiçbir şey yoktu. Yalnızdı ve onunla birlikte hiçbir şey yoktu. Bu durumda varlıkları yaratmaya karar vermesi için kesinlikle bir sebep vardır. Peki, mantıken bu karara karşılık gelen söz konusu sebep nedir? Büyük Yaratıcı için yalnızlık bir sorun değildir ki yalnızlığını gidermek için bazı yaratıkları yaratmış olsun. Bu herkesçe bilinen bir husustur. Aynı zamanda bu yaratıcı zayıf değildi ki kendisine güç vermek için bazı yaratıkları yaratmış olsun. Bu zengin yaratıcının ihtiyaç duyduğu yaratıkları yaratmasını gerektirecek bir fakirlik içinde olmadığı da bilinen bir şeydir. Kısacası, yaradan onu bir yaratan olmaya layık kılan tüm mükemmel niteliklere sahipti.

Mademki yaradan mükemmel, zengin ve yücedir ve bize ihtiyacı yoktur, peki onu bizi yaratmaya sevk eden mantıklı sebep nedir? Kendisini güçlü bir şekilde sunan bir soru; şimdi onun için bir cevap bulmak istiyoruz! İbrahimî dinlerin bize haber verdiği gibi O'na ibadet etmek için mi yaratıldık? Hayır, ibadet edilmeye muhtaç olmayan zengin bir varlık için bu gerekçeye gerek yoktur. Faziletinden bir miktar vermek için mi bizi yarattı? Hayır, yaşamın tüm gerçekleri sefalet, yoksulluk ve yoksunluk haberleriyle doludur. Peki, sebep nedir? Bizi yaratmasının tek mantıklı nedeni mutluluğumuzdur. Aklım bana bunu diyor. Yaradan'ın hiçbir şeyde bize ihtiyacı yoktur ve varlığında tektir. Ama yine de bizi yaratmaya karar vermiştir. O zaman bizi yaratması için tek mantıklı sebep bizi mutlu etmek içindir. Ama mutluluk içinde mi yaşıyoruz, sefalet içinde mi yaşıyoruz, yoksa ikisinin karması bir yaşamı mı yaşıyoruz? Gerçek ise bize hayatta mutluluğun yanı sıra sefalet olduğunu söyler. Bu durumda sefalet nasıl var olur? Yaratan'ın varlığıyla birlikte kötülük nasıl var olur? Esas soru budur!

Kötülüğün varlığının Yaradan'ın varlığı ile çeliştiğini ve Yaradan'ın varlığının kötülüğün varlığı ile çeliştiğini kabul etmeliyiz. Gelin, büyük Yunan filozofu Epikür'un sözlerine bir daha bakalım, çünkü ifade etmek istediklerimi doğru bir şekilde yansıtıyor: "Tanrı kötülük istemiyor ve bunu gücü yetiyor mu? Peki, o zaman kötülük nereden geldi? Tanrı kötülük istiyor ve gücü yetmiyor mu? O zaman, tümüyle güçsüzdür? Tanrı kötülük istiyor ve buna gücü yetiyor mu? O zaman O kötüdür. Tanrı kötülük istemiyor ve buna gücü yetmiyor mu? Öyleyse ona nasıl "Tanrı" deriz? Bu şekilde var olamaz çünkü gücü ya da iradesi yoktur"! Bu felsefi

ikilem Epikür'ün ikilemlerinden birisidir. Bu ikilemden bir çıkış yolu bulabilen bir mümin görmedim. Kötülük mevcut, fakirlik, sefalet, acı ve üzüntü, bunların tümü mevcuttur. Bu kaçınılmayacak bir gerçektir. Aynı zamanda yaratıcı da – inananların inandığı gibi – mevcuttur. Peki, ikisinin varlığını nasıl uzlaştıracağız? Bence Yunan filozofu Epikür inananların yüzüne uzlaşma kapılarını kapatmıştır.

Burada teistlerin sözlerini dinlemekte hiç bir fayda görmüyorum: Yaratıcının mutlak kötülüğü yaratmadığını, aksine, kötülüğü iyilik kuralına bir istisna olarak belli bazı hikmetlere binaen yarattığını söylerler ve en önemli hikmetler şunlardır: (1) "Kötülüğü tadarak iyiliğin kıymeti bilinir". Dedikleri gibi, eşya zıtlarıyla bilinir. Ve bu kabul edilmemektedir ey inananlar! "Kötülüğü tadarak iyiliği ayırt etme" kuralının yaratıcının ortaya koyduğu evrensel yaşam yasalarından biri olduğunu – sizin inancınıza göre – farz edelim. Ancak mutlak güç olarak yaratıcı kötülüğün varlığına ihtiyaç duymadan iyiliğin yararını fark etmemizi sağlayacak başka bir evrensel yaşam kuralı koyabilirdi. (2) "Kötülük daima kendi içinde iyilik taşır". Mutlak kötülük olmadığını ve mutlak kötü olduğuna inandığımız şeylerin hakikatte sadece iyiliği yaymanın bir vasıtası olduğunu söylüyorlar. Mesela trajedi taşıyan savaşların insanlığa maslahat ve menfaat oluşturma girişimleri olduğu veya lav fışkırtan yanardağın dünyanın patlamasını önleyerek büyük fayda sağladığı gibi. Böylece görünürde kötü olan her şey, aslında, birçok iyi yüzü taşımaktadır. Bu da kabul edilmemektedir. Çünkü yaratıcı aynı zamanda mutlak güce sahiptir. Kötülüğe maruz bırakmadan da bize iyi şeyleri gösterebilirdi.

(3) "Kötülük insanın cevherini ayırt eder". İster hastalık ister savaş olsun zor durumların insanların içindeki cevheri ortaya çıkardığını ve onu diğerlerinden ayırdığını söylüyorlar. Burada büyük bir şaşkınlık içerisinde merak ediyorum: Yaratıcı insanları ayırt ederek ne kazanacak? En başından beri kimin adi ve kimin değerli olduğunu bilmiyor muydu? İlk önce onu adi yaratmasına neden olan ve daha sonra kendisini kıymetli olandan ayırmak konusunda kendisine zorunlu olan şey nedir? Başlangıçta adiliği yaratması için bir neden yoktu? (4) "Kötülük kişiye özgürlük verilmesinin şartıdır". Kişiye özgürlük verilmesi için ona birçok kötülük yapma yolunu açtığını söylüyorlar. Nitekim kötülüğün engellenmesi insanı özgürlükten mahrum etmek anlamına gelir. Kişi özgürdür ve hata da yapar, dolayısıyla melekler gibi günah işlemeyen, programlanmış bir köle olmaması ona

verilen değerdir. Mısırlı doktor Mustafa Mahmud'un ateist arkadaşıyla tartışmasında söylediği gibi, "acı ile özgürlük mutlulukla kölelikten daha değerlidir". Teistler kişinin içindeki kötülük eğiliminin üstesinden geldiğini için cennete ulaştığında melekler gibi ibadet edecek şekilde programlanmaktan daha değerli bir hale geleceğini söylüyorlar. Ben bunlara son derce basit cevaplar vereceğim: Yaratıcı, mutlak güce mi yoksa sınırlı güce mi sahiptir? Hepsi bana mutlak güç olarak cevap verecektir. Peki. Yaratıcı kötülüğe bulaşmadan bize özgürlüğümüzü veremez miydi, başka bir ifade ile, yaratıcının bize sadece iyilik çerçevesinde özgürlük alanı sunma imkânı yok muydu? Bu basit sorunun cevabını onlara bırakıyorum. İnsanların hayrına bunu yaptığını iddia ettikleri için bunları söylüyorum. Burada inananların tüm umutsuz tepki verme çabaları tükenmektedir. Verilen cevaplar tümüyle aynı özelliği taşıyan, yani yaratıcının hatasını hatayla düzeltme çabasıdır. Tüm yanıtlar bu anlamı içermektedir. Bu ise asla yaratıcıya yakışmamaktadır.

İnananlardan birçoğu bana şu soruyu soruyorlar: Sen hiçbir şekilde kötülük istemiyorsun, o zaman cenneti istiyorsun, bu dünyayı istemiyorsun. Öyle değil mi? Ben de diyorum ki: Evet, doğru söylüyorsun, acı ya da kötülük içeren herhangi bir hayat istemiyorum ve bu yüzden gerçekten bir cennet istiyorum! Bunun üzerine onların kınama sesleri yükseliyor: Sen cenneti hak etmek için ne yaptın? Ben de diyorum ki: Yaratıcı cennete karşılık bize eziyet vermekten daha cömerttir. Ona yakışan bir karşılık beklemeden beni mutlu etmek için yaratmasıydı. Hiç ihtiyacı olmamasına rağmen bundan ne kazanacak? Yaratıcı var olmam noktasında bana tercih hakkı vermedi? Bu yüzden beni acısız bir hayata getirmesi gerekirdi. Ya da en azından cenneti için bir ücret talep etmemeliydi. Ve O sadece beni yaratmasıyla birlikte cennetine koymalıydı. Burada sesleri kesiliyor ve şöyle diyorlar: Mantığınız doğru olsa bile, kötülüğü görmeden mutluluğun tadını nasıl çıkaracaksınız? Böylece iyiliğin değerini bilir ve tadını çıkarabilirsiniz? Ben de onlara dönüp şöyle diyorum: Yaratıcı, mutlak güç sahibi olarak, acıların tadını tatmaya gerek kalmadan mutluluğun tatlılığını hissettirebilirdi. Bunun üzerine inananlar son numaralarını devreye sokarak şöyle derler: "Kötülük olarak tanımladığınız bütün her şey sadece insanlığın aptallığının ve kötü insanların saplantılı düşüncelerinin bir sonucudur dolayısıyla yaratıcının kötülük dediğin şeyde herhangi bir günahı yoktur". Bu ifadelere şöyle basit bir cevap verilebilir: Bu insanları kim yarattı ve içindeki kötülük

eğilimini kim yarattı? Yaratıcı değil mi? Bu durumda, her ne olursa olsun sonunda inananlar yaratıcılarını kötü olarak bilecekler ya da yaratıcının varlığını temelden inkâr edecekler, böylece ikilemi ancak çözebilirler.

Dolayısıyla, bana göre, bu ikilemden herhangi bir inanan için hiçbir çıkış yolu yoktur: Kötülük ve Yaratıcı İkilemi. Bunlar birbirleriyle asla yan yana gelmeye uygun olmayan iki kelimedir. Kötülük yaratıcıyı reddeder. Yaratıcı da kötülüğü reddeder. İkisinin bir arada olacağını düşünmüyorum. Acı, sefalet ve üzüntü var olduğu sürece yaratıcı olamaz. Çünkü yaratıcının bir şey yaratması ve sonra sefaletin veya acının hayatına işlemesine izin vermesi imkânsızdır. Sanatçı bir tablo çizdiğinde onun parçalanmasından korkar, Yaratıcı için ne dersin? O bir şeyler yaratıp sonra acı çekmesine nasıl izin verir. Konuyu ünlü tabiatçı Richard Dawkins'in sözleriyle bitiriyorum: "Doğal dünyada yıllık toplam işkence tüm ahlaki tasavvuru aşıyor. Bu cümleyi yazdığımız dakika içinde bile binlerce hayvan canlı olarak yenilmektedir. Birçoğu da yırtıcılardan kaçarken korkudan tir tir titriyordur. Bir kısmı açlıktan ölürken diğer bir kısmı da açlık, susuzluk ve hastalıktan ölmektedir". Ve Suudi Arabistanlı düşünür Abdullah el-Kâsimî'nin sözleri: "Hastalığı yaratıp sonra onu iyileştirmeye çalışmanın bir mantığı yoktur. Kuyuya düşen kişinin dışarı çıkması için mücadele vermesi de böyledir. İnsanın hayatı tüm yöntem ve aşamalarında kuyuya bir düşüşten ve daha sonra ondan çıkma girişiminden başka bir şey değildir".[70]

Okuyucuların yorumları

Amro Mohamed FADLY: Bilgi eksikliği, hiçlik bilgisi değildir, bu nedenle hiçbir şey bilmemeniz gerçeği hiçbir şeye kanıt olmaz. Dolayısıyla cehalet bilgi için bir temel değildir, örneğin apandisin daha önce bir yararı olmadığına inanılıyordu. Ancak sonra, vücuda faydalı bakteriler ürettiği ortaya çıktı. Bir şeyin ispatı mantıksal veya bilimsel delil yoluyla olur. Yaratıcının varlığı farklı şekillerde ispatlanabilir, sizin cehaletiniz, bunun ispatını geçersiz kılmaz ve bu besbellidir. Yaratıcının bir şeyi nasıl veya neden yaptığını anlamak veya bilmek ise mümkün değildir. Yani bunun her zaman bilinemeyeceği ispatlanabilir. Açıkçası Yaradan'ın kendisinden bir haber alınamadan onu anlamak imkansızdır.

[70] Berâ, https://ladeenioon, Erişim Tarihi: 13/01/2020.

Ahmet: İnanan ve ateist aynı madalyonun iki yüzüdür. Bu ispatı mümkün olmayanı kanıtlamaya çalışır. Diğeri de olmaması mümkün olmayan bir şeyi inkar etmeye çalışır. Ancak ikisi arasındaki fark temeldedir; Mümin korkak ve aynı zamanda aptaldır. Hayatını kimsenin varlığını ispatlayamayacağı ve kanıtlayamayacağı varsayılan bir varlığa mahkûm olarak geçirdiği için aptaldır. Tanrı'nın varlığını inkar edenle yüzleşemediği ve şu ifade ile karşılaşmaktan çekindiği için de korkaktır: "Delil iddia edene aittir" Bu, varlığından tam emin olamayan o varlığın öfkesinden korkmak içindir, oysa bir ateist en azından rehine olarak yaşamayı reddeden cesur bir kişidir.

Makalenin yazarına ve bu düşüncede olan herkese söylüyorum. Neden kötülüğü sorguluyoruz. Kötülüğü bir günah olarak gördüğümüz ve esas olan şeyin iyilik olduğu için değil mi? Bu, iyi ve kötünün değerlerini bilmeyen ateist düşünceyle örtüşmez. Çünkü ateizmin tek gerçeği olan madde ve enerji, merhamet ve iyiliği bilmez.

Mesîhîlik

Hıristiyanlık iki milyar kişiye ulaşan müntesip sayısıyla yeryüzünde taraftarı en çok olan ve iki bin yılı aşkın geçmişiyle dünyanın eski dinlerindendir. Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika, Kuzey Asya, Güney Batı Afrika ve Avusturalya'da yayılmıştır. Dünyada Hıristiyanlığa inanmayanlar ona inananlardan daha fazla olup bunların çoğu da diğer dinlere mensuptur. Hristiyanlık şu veya bu gruplar tarafından eleştirilmiştir. Söz gelimi Müslümanların çoğu İslâmî bir bakış açısıyla iddialarından dolayı çoğuna saldırarak Hristiyanlığı eleştirmişlerdir. Örneğin, Hıristiyanların teslîs doktrinini İslâm'ın vahdaniyet yani tek ve ebedi Allah inancı açısından eleştiriyorlar. Bunun gibi mesela tek eşlilik yasasını eleştirdiklerinde, çok eşliliğin caiz olduğundan yola çıkarak eleştiriyorlar. Öte yandan her ne kadar Avrupalılar çoğu zaman Hıristiyanlık eleştirisini din dışı bir bakış açısıyla yapsalar da Arap kültürü ateistlerin çoğunun Müslüman kökenli olmalarına, Hıristiyanlıkla ilgili çok fazla bilgiye sahip olmamalarına hatta Hıristiyanlıkla hiç ilgilenmemelerine rağmen bu tür din dışı bakış

açılarından yoksundur. Bu nedenle, Hıristiyanlığı birincil unsurlara ayrılıp her birini elden geçirmek suretiyle bir din dışı eleştirisinin yazılması faydalı olur.

Hristiyanlık dini aşağıdaki gibi birkaç unsura ayrılabilir: 1. Efsaneler, 2. İnançlar, 3. Öğretiler, 4. Ritüeller ve 5. Tarih. (1) Hıristiyanlığın Efsaneleri. Hıristiyanlık aslında Yahudilik ve Hıristiyanlık olmak üzere iki dine ayrılır. İki dinin iki de kitabı vardır. Bunlardan birincisi Eski Ahit, ikincisi de Yeni Ahit'tir. Yahudilik Mesih'i ve Hristiyanlığı tanımıyor olsa da Hristiyanlık ve Hristiyanlar hala Eski Ahit'in her ayrıntısına sarılmış ve bu kitapta bulunan her şeyin bizzat Allah'tan geldiğine inanmışlardır. Sonuç itibariyle Hıristiyanlığın efsaneleri Tevrat ve İncil adındaki iki kitaba dayanır. Tevrat'taki efsaneler ile İncil'deki Hıristiyanlık efsaneleri arasındaki dramatik geçişi sağlayıp son derece etkili olan ve Shakespeare'vari bir tat sunan kurtuluş hikâyesinin bize sunulmasında her ikisini birbirine bağlayan Elçi Paul'un ayrı bir yeri vardır. Bilmeyenler için kurtuluş hikâyesi aşağıda özetlenmiştir: Bu hikâyede yüce, güçlü ve kuvvetli bir Tanrı var ki o Allah'tır. Romanın kahramanı bu Tanrı'dır. Birinci bölüm tekvinden yani Allah'ın gökleri ve yeri yaratmasından bahsederek başlar, ancak "Yeşaya", "Danyâl" ve diğerlerinde olduğu gibi kalan bölümlerde Hıristiyan yorumcular yer ve gökler yaratılmadan önce gerçekleşen son derece etkili bir hikâyeyi ortaya koyarlar. Buna göre Tanrı sonsuza kadar uzanan zaman içerisinde bir ara yalnızlıktan bıkmış usanmış ve melekleri yaratmaya karar vermiş. Aynı zamanda onun Setnâîl "Zuhre bint es-Subh" adındaki güzel ve güçlü bir meleği varmış. Bu melek bir gün kibir yapıp Tanrı'nın üstüne çıkmayı düşünmüş, fakat Tanrı, ölümsüz melek Setnâîl'in yapmak istediklerini anlamış ve onu Şeytan'a dönüştürerek cezalandırmıştır: "Göklerden nasıl da düştün ey Zuhre bint es-Subh, ey ulusları ezip geçen, nasıl da yere yıkıldın! İçinden, "Göklere çıkacağım. Tahtımı Tanrı'nın yıldızlarından daha yükseğe koyacağım ve ilahların toplandığı kuzeyin en uzak noktasındaki dağda oturacağım Bulutların üstüne çıkacak ve Yüceler Yücesi'yle eşit olacağım." dedin. Ancak cehennem çukurlarının en derinlerine yuvarlatıldın" (Yeşaya, 14/12–15).

Doğal olarak düşen bu meleği takip edenler de oldu. Onlar da Şeytan gibi dönüştürüldüler. İşte tarih ve Tanrı'nın temsil ettiği iyilik ile onun azılı düşmanı olan Şeytan'ın temsil ettiği kötülük arasındaki uzun mücadele de buradan başlar. Elbette bu olaydan Tanrı biraz üzülür, ancak sonra kendisine benzeyen, yine kendi suretinde

yeni bir varlık yaratmaya ve düşürülen meleklerin yerine bütün mertebelerin üstüne yükseltmeye karar verir. Böylece insan tüm evren kendisi için yaratıldıktan sonra yaratılır. Tanrı insanların arasında sevginin devam etmesi için sadece cennetin ortasında bulunan ağaçtan yememelerini şart koşar. Çünkü ondan yediği gün ölür. Fakat Şeytan konuşan bir yılan suretine bürünerek onları kandırmaya çalışır ve Havva'yı ağaçtan yemeye ikna eder. Havva ise Âdem'i yemeye ikna eder. Böylece Tanrı ile insan arasındaki sevgi bağı kesilir ve ne yazık ki Tanrı Âdem'i güzel cennetinden kovmaya mecbur kalır. Tanrı o anda üçünü lanetler, ama aynı zamanda insanın kurtuluşuna da söz verir: "Bunun üzerine Tanrı yılana, "Bu yaptığından ötürü bütün evcil ve yabani hayvanların en lanetlisi sen olacaksın. Karnının üzerinde sürünecek ve yaşamın boyunca toprak yiyeceksin. Seninle kadını, onun soyuyla senin soyunu birbirinize düşman edeceğim. O senin başını ezecek, sen de onun neslini ezeceksin." dedi. Kadına, "Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim, ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın, ama seni o yönetecek." dedi. Âdem'e ise, "Karının sözünü dinlediğin ve meyvesini yeme dediğim ağaçtan yediğin için toprak senin yüzünden lanetlendi. O yüzden hayatın boyunca topraktan acı çekerek yiyeceksin. Toprak sana diken ve çalı verecek, sen de yaban otu yiyeceksin. Toprağa dönünceye dek ekmeğini alın teri dökerek kazanacaksın. Çünkü topraksın, topraktan yaratıldın ve yine toprağa döneceksin." dedi" (Tekvin, 3/14–19).

Hıristiyan yorumcular kadın neslinin yılanın kafasını ezmesinin, bir kadın neslinden olan Mesih'in Şeytan'ın kafasını ezeceği, bu lanet ile peygamberliğin aynı anda birlikte var olacağı ve bunun ilk aşamanın sonu olacağı anlamına geldiğini söylüyorlar. Sonraki aşamalarda Tanrı özel halkı olması ve insanlığı Kurtarıcı Mesih'in doğumuna hazırlaması için kendi eliyle bir millet seçer ve bitmeyen uzun bir sıra halinde peş peşe peygamberler gönderir. Böylece İsrail halkı defalarca hata eder ve pek çok musibete uğrar. Tanrı onlara adı Mesih olan büyük kurtarıcıya işaret eden küçük kurtarıcılar gönderir. Sonunda zamanı gelince – rivayete göre – herhangi bir erkekle temasta bulunmayan bir kadından doğan Kurtarıcı gelir. İşte bu güçlü Kurtarıcı Mesih'tir. Tanrı bizzat hikâyeye müdahale eder. Bu etkileyici hikâye, doğal olarak, insanın gururunu tatmin etmektedir. Söz konusu durum onu çekici kılmakta ve hikâyenin tadını artırmaktadır.

Mesih, hastaları iyileştirebileceği, ölüleri diriltebileceği, zihinlerde ve kalplerde ne olduğunu bileceği, doğayı ve iklimi kontrol edebileceği, su üzerinde yürüyebileceği, suyu şaraba çevirebileceği, şeytanları atabileceği, günahları bağışlayabileceği ve benzeri olağanüstü yeteneklere sahiptir. Ayrıca, etkileyici bir hatip, yetenekli bir tartışmacı, kadınların sevgilisi (tek taraflı aşk), annesine dürüst evlat, güçlü yürek sahibi, yakışıklı, kısacası klasik Doğu efsanelerinin kahramanlarından bir kahramandır. Aynı zamanda örneklik ve olgunluk açısından olağanüstü öğretilere sahiptir. Böylece ölülerin dirilişten sonra cehenneme girmemeleri için bu öğretiler tüm insanlar üzerinde bağlayıcıdır. Can alıcı nokta şu ki, Mesih insanlığın kurtuluşu için intihar görevini yerine getirir ve çarmıha gerilir. Ardından cehenneme inerek kurtuluşu vaat edilen insanları kurtarır. Sonra gömülü bedenine geri döner ve bir kısım insanlığın kurtuluşunu ve şeytana karşı olan zaferini ilan eder. Bundan sonra Mesih sadece ona inanıp öğretilerine tabi olman ve sadık çocukları arasında yer alman durumunda seni cehennem azabından kurtaracağına söz verir.

Burada hikâye bitiyor. Baktığımızda genel olarak iyi bir hikâye, ancak yapmacık bir örgüye sahip ve Hint filmlerine benziyor. Ancak dramatik dizinin geri kalanı güzel ve keyif vericidir. Yeni Ahit'teki her hikâye özellikle William Shakespeare kokuyor. Bu hikâyede özellikle iki dramatik sahneyi çok beğeniyorum: (1) Getsemani bahçesinde Yahuda'nın Mesih'i öpme sahnesi: "İsa ona: "Ey Yahuda, bir öpücükle mi insanoğlu teslim edilir?" dedi" (Luka, 22). Bu sahne bana William Shakespeare'in *Jül Sezar* adlı romanında geçen, Jül Sezar'ın kendisini öldürenlerden birinin Brutus olduğunu öğrendiğinde verdiği "Sende mi Brutus… Öyleyse yıkıl Sezar." şeklindeki tepki sahnesini hatırlatıyor. Yahuda'nın öpücüğü ve Brutus'un bıçaklaması dramatik tarihin tümünde ihanetin en sembolik iki örneğidir. Dolayısıyla bu sahneler hiçbir romanda unutulmayan sahnelerdir. (2) Getsemani bahçesindeki dua sahnesi: "Biraz ilerledi, yüzüstü yere kapanıp dua etmeye başladı. "Baba" dedi, "Mümkünse bu kâse benden uzaklaştırılsın. Yine de benim değil, senin istediğin olsun" (Matta, 26/39). Bu durum bana Shakespeare'in *Hamlet*'ini de hatırlatıyor. Hamlet'in söylediği gibi: "Olmak ya da olmamak... İşte sorun bu". Hamlet ve Mesih'in pozisyonları hikâyenin kahramanının kendisiyle mücadele ettiği insan ruhundaki varoluşsal mücadeleyi, kendisine emanet edilen görevi kabul etmek için

ortaya konulmaktadır. Mesih kurtuluşun anlatımında insanlığın kurtuluşu için çarmıha gerilme ve aşağılanma anlamında kendisine verilen intihar misyonunu kabul etmek için kendisiyle mücadele etmektedir. Hamlet ise babasının katili olan amcası hakkında intikam almak için kendisiyle mücadele eder. Yani, Mesih bazen Julius Sezar, bazen Hamlet ve bazen de efsanelerin kahramanı Heraklius gibi görünmektedir. Böylece hikâyede güzel bir Shakespeare tadıyla birlikte harika bir dramatik yapı, kahramanın kendisiyle varoluşsal bir mücadelesi, bir intihar görevi ve iyilikle kötülük arasındaki mücadele vardır. Mükemmel bir hikâye ve tek eksik tarafı gerçek olmaktan yoksun olmasıdır.

Hristiyanlığı şöyle özetleyebiliriz: Mesih'in annesi Tanrı ile evlendikten sonra onu doğurdu. İnsan ekmek ve şarap tükettiğinde onun etine ve kanına dönüşüp sonsuza dek yaşayabilir. Mesih konuşan bir yılan tarafından erkeğin kaburgasından yapılmış bir kadının aldatılması sonucu yasak ağaçtan yemesiyle bozulan insan doğasını onarmak için babası tarafından intihar göreviyle gönderildi. Tüm Hıristiyanlar konuşan yılanın, sihirli ağacın, canlı ekmeğin, hayat veren kanın ve Mesih'in geldiği intihar misyonunun hikâyelerine inanırlar. Hikâyeye inanmak zordur ve kesinlikle gerçekleşmesi mümkün değildir. Ancak her durumda keyifli ve kurgusu güzel bir hikâyedir. Ayrıca dramatik yapısı mükemmel ve ilahla ilgili gizemli bilgiler ve Budizm kökenli öğretilerle süslenmiştir. Bu nedenle nihai sonuç Katolik doktrininin sunduğu Hristiyanlık olarak ortaya çıkmaktadır. Muhakkak Hint filmlerini ve efsanelerini sevenler vardır. Zira bu onların hakkıdır. Ancak Amitabh Bachchan'ın yüzlerce düşmanına sadece bir yumruk vurup onları alt üst edeceğine inanan bir insan olabilir mi? Ya da Süpermen gerçek olabilir mi? Ya da tüm bilimsel laboratuvar araştırmaları örümcek adamın var olduğunu kanıtladı mı? Hayal hayal olarak kabul edilebilir. Hayal gücünün tadını çıkarırız ancak gerçeği görmezden gelmek ve hayali şeylere inanmak, gerçekliğe daha az adaptasyon ve daha az cesarettir. Ayrıca sahibini deli olarak tanımlar.

Mesih Hintli Shakespeare romanının kahramanı gibi çekici ve sevimli bir kahramandır. Ancak sadece hayali bir masalın kahramanıdır. Günümüzde hiç kimse Heraklius'a ibadet edemez. Çünkü sadece hayali olarak bilinir. Ancak yine de dünyada Mesih'in su üzerinde yürüdüğüne ve ölüleri dirilttiğine gerçekten inanan birçok yetişkin çocuk var. Belki Mesih var olmuştur, belki de yoktur. Çünkü tarih ve

tarihçiler bu konuda henüz tam bir karar vermediler. Zeitgeist gibi Mesih'in asla var olmadığını gösteren bir vizyon sağlayan bir film vardır. Ancak her durumda, var olsa bile, asla mucizevi ve doğaüstü efsanevi Mesih olamaz. Mesih'in Hindistan'a seyahat eden ve Budist öğretilerine hayran olan basit bir Yahudi adam olduğunu hayal ediyorum. Bu yüzden Tevrat'la ilgili olarak tartışırken Yahudilere bunları öğretti ve birçok insan onu takip ederek sonunda onun bir Tanrı olduğunu düşündüler. Hepsi bu ve bu bağlamdaki hikâye çok mantıklı görünüyor. Aksi takdirde, hikâyenin gerçek olması muhtemel değildir, çünkü efsanevi içeriği yanı sıra, içinde birçok mantıksal boşluk da vardır. Örneğin, Tanrı onlara ihtiyaç duymadığı halde neden onları yarattı? Günah işleyeceğini bildiği halde şeytanı neden yarattı? Öyleyse yapabildiği halde onu neden öldürmedi ya da niçin hikâyenin başında hapsetmedi? Neden insanı baştan çıkarmasına izin verdi? Neden binlerce yıl sonra kendini intihar görevine göndermek yerine affetmedi? Elbette, bunun yanında, İsa su üzerinde nasıl yürüdü? Tanrı'nın sofrasında akşam yemeğinde otururken ve sağlıklıyken ekmek ve şarap nasıl vücudu ve kanı olabilir? Cinsel ilişki olmadan Meryem İsa'yı nasıl doğurdu? Marriage at Cana'nın düğünündeki su şaraba nasıl dönüştürüldü? Yüzlerce "nasıl" sorusunun yanı sıra birçok "niçin" sorusu da sorulabilir. Hiçbirine de cevap bulunamaz. Sonuç olarak kişi ergenliğin ötesine geçemeden Hıristiyanlığı inkâr etme durumuna gelir.

(2) Hıristiyanlık Dininin İnançları. Hıristiyanlık esas olarak belirli itikatlara olan imana dayanmakta ve Pavlus'un İbraniler'e yazdığı mektubun 11/6. bölümünde inancın önemi açık bir şekilde kendisini şu şekilde göstermektedir: "Fakat iman olmadan mutlu olunamaz, çünkü Tanrı'ya kavuşan kişi onun var olduğuna ve onu arzu edenleri ödüllendireceğine inanmalıdır". Hıristiyan efsanesine inanmaya gerek kalmadan ifadeler açıktır, Tanrı tatmin edilemez, Tanrı'nın varlığına inanmadan hiç kimse kurtuluşa eremez. Tanrı insanları amellerine göre ödüllendirir. Gerçekten de imanın önemi, Matta İncili'nin 17/20. bölümünde Mesih'in sözlerinde de görülmektedir: "Şüphesiz size söyleyeyim, bir hardal tohumu gibi imanınız varsa bu dağa oradan şuraya hareket etmesini söylediğinizde hareket edecek ve hiçbir şey sizin karşınızda imkânsız olmayacaktır". Görüldüğü üzere burada inanç kişiye efsane Tanrıların gücünü verebilir. İnanır ve dağlara kendi yerlerinden hareket etmelerini emrederseniz dağlar hareket edecektir. Aslında, Hıristiyanlık sadece bu ayetle

savrulabilir. Çünkü hayal gücüne ve öznelliğe daldırılmaktadır. Ya da belki de bu 2 milyar Hıristiyan ve daha fazlasının hardal tohumu gibi bir imanı olmadığı anlamına gelir. Aksi takdirde, Hıristiyan inancının yoğunluğu nedeniyle dağların gökyüzümüzde gereksiz yere uçtuğunu görürdük. Fakat eğer tüm Hıristiyanlar bir dağı değil de yerden bir taşı hareket ettiremezlerse bu durumda Hristiyanlık hikâyelerine inanmak boştur.

Fakat iman nedir? Pavlus'un İbraniler'e yazdığı mektubun 11/1. bölümünde şunları söylediğini görüyoruz: "İnanç ümit edilene güven ve görünmeyen şeylere inanmaktır". Arzu edilene güvenmek, temenni edilen şeye veya arzulu düşünmeye inanmak anlamına gelir. Birisi bir başkasından bir milyon cüneyh (Mısır parası) isterse, onun bir milyon cüneyhi olmasa bile bir milyon cüneyhe sahip olduğuna inanmalıdır! Bununla birlikte kişi ancak arzuladığı şeyi tasdik etmek veya temenni ettiği şeyi peydahlamak ister. Bu gerçeklikten uzak olmaya ve hayal gücünde boğulmaya dayanan bir çılgınlık biçimi olarak kabul edilir. Fakat Pavlus inançtan söz ederek hayattaki başarısızları kendisine çekmek için çalışıyor gibi görünmektedir. Görülmeyen şeylere inanmak ise doğrulanamayan veya ispatı mümkün olmayan birçok şeye gerçekten inanmak anlamına gelir. Ve elbette bu ampirik bilime ve mantıksal akıl yürütmeye karşıdır. Zira kesinlik fikri varoluşun ve yaşamın göreliliğine aykırıdır. Değişen bir hayatta söz konusu kesinlik ve kararlılık özneldir. Ancak kesinlik, Pavlus'un belirttiği gibi, doğrulanamayan veya görülemeyen bir şeydir. Dolayısıyla bunama ve deliliğin zirvesi olarak kabul edilir.

Pavlus'un sözleri, Yuhanna İncili 20/29. bölümdeki İsa'nın sözlerinden farklı değildir. "İsa ona, "Beni gördün ve inandın Thomas. Beni görmeyip de inananlara cennet mübarek olsun." dedi". İsa'nın bizzat kendisi bile delil veya mantık olmadan inanmayı ister. İnsanları öznel ve arzulu düşünmeye, gerçeği hayal gücüyle değiştirmeye davet eder. Ayrıca sanki birinin ölümünden sonra dirilişi sıradan ve inanması kolay bir şeymiş gibi kendisinden ölüyü diriltmeyi delil olarak talep ettiği için Thomas'a sitemde bulunur. Birine hemen inanmak için sadece böyle bir habere ihtiyacı var. Meseleyi doğrulamak ve gerçeği tespit etmeye gelince bunu isteyen eksik imanlı olarak kabul edilir ve bu durum Mesih'in hoşuna gitmez. Aslında, Thomas'ın Mesih'in dirilişini doğrulamasına ihtiyaç duymadığına inanıyorum. Çünkü hikâyenin gerçekleşmesi imkânsızdır, zira kimse ölümden sonra, özellikle de

eski zamanların büyülü gücüyle yaşayamaz. Demek istediğim, gelecekte insanlar ölüyü diriltmeyi öğrenebilecek yeteneklere sahip olsalardı, belki ifadeler daha makul olurdu. Özellikle bilim sürekli ilerlemekte ve bu ilerlemenin hangi sınırda duracağı bilinmemektedir. Ama biz gelecekten değil, geçmişten bahsediyoruz. İnsanların araba yerine eşek ve katırlara bindiği ve ilacın henüz icat edilmediği dönemde nasıl? Doğanın süper gücü büyülü ilahı mı? Yoksa büyüleyici bir doğaüstü Tanrı'ya imanın gücü mü?

Gerçekten garip olan şey birinin Mesih'in ölümden sonra tekrar dirildiği hikâyesine inanmasıdır. Tabii ki, Thomas gibi dünyadaki hiçbir Hıristiyan mızrağın bir tarafındaki yerini hissederek Mesih'in dirilişinden emin değildi! İsa'nın mucizelerine, büyülü ve doğaüstü yaptığı şeylere gözleriyle tanıklık eden Thomas bile başlangıçta Mesih'in dirilişine inanmamıştı. Ancak, çağdaş dünyamızda masallar ve kulaktan dolma dışında Mesih'in mucizelerini bilmeyen sıradan insanlar ise bu hikâyeye inanmaktadırlar. Sanki sıradan Hıristiyan'ın inancı Thomas'ın inancından daha güçlüdür! Ancak, hiçbir Hıristiyan iman gücüyle bir tüyü bile yerinden kımıldatamaz, peki ya bir dağı nasıl yerinden hareket ettirebilir? Yani Hıristiyanların bu hususa imanları olup olmadığı konusunda kafa karışıklığı var! Ve elbette, dağları sadece Mesih'in sözlerine inanarak saflık ve inanç gücüyle hareket ettirmenin mümkün olmadığı ve Mesih'in fizikötesi amellerinin hikâyelerine inanmanın zorluğuyla beraber inanmadığı zaman kişi kâfir olur. Mesih Tanrı'nın merhameti dışında, kıymetli ve yüce makamından inerek günahkâr insanların günahları için enkarne olur ve çarmıha gerilir. Mesih'in Markos İncili'nde 16. bölüm ayet 16'da söylediği gibi: "İnanan ve vaftiz edilen kişi kurtarılacak ve inanmayanlar kınanacaktır".

Sadece Hıristiyan hikâyelerine inanan ve gizemli bir konuşma ile mırıldanan bir rahibin önünde suda yıkananlar ölümden sonra kurtarılacak ve iyi yere gidecek, inanmayanlar ise kaderi gereği cehennemde acı ve azap çekecektir. Sadece inananlar ve yıkananlar kurtulacaklar! Mesih'in neden saflığı ve şüphe eksikliğini teşvik ettiğini anlamıyorum? Hikâyenin zorluğuna rağmen neden inanma yeteneğini güçlü bir şekilde desteklediğini anlamıyorum? Cennet veya kâinat krallığı aptal, saf ve iyi niyetli insanların yeri mi olacak? Aptalların cenneti: Ne yer ama! Fakat Hıristiyanların inandığı inançlar nelerdir? Hıristiyan efsanesi birkaç temel inanca

ayrılmıştır. Birçok gizemli ve karmaşık inanca sahip olarak diğer dinlerden ayırt edilir. Bu düşünceler her Hıristiyan için inandırıcı ve birbirine bağlı bir hikâye oluşturur. Tabii ki, bu düşünceler mantıktan yoksun olmasının yanı sıra, hiçbir şekilde kanıtlanamaz. Hikâye hoş bir Shakespeare karakterine sahip olsa bile, inançlar inatçı bulmacalara benziyor. Bu inançların en önemlileri şunlardır: (a) Belirli özelliklere sahip bir Tanrı'nın varlığı. Hıristiyanlık tek Tanrılı dinlere ilişkin tevhit inancını paylaşır, ancak o tek Tanrı inancının ayrıntılarında ve genel olarak Tanrı'nın sıfatları konusunda diğer dinlerden farklılık göstermektedir. İslam Tanrı'nın zatıyla ilgili konuya girmekten kaçınırken, Hıristiyanlık ise ilahi zatın bilgisine önemli bir yer ayırmış ve bunu teoloji olarak adlandırmıştır. Doğal olarak bu anlaşılır deneye dayanan herhangi bir bilim gibi değil, sadece Hıristiyanlar açısından bir bilim olarak kabul edilmektedir. Örneğin, 1. Her var olanın bir var edicisi, her sanatın da bir sanatçısı vardır. Aynı mantıkla "Tanrı'yı kim yarattı?" sorusuna yer yok elbette. 2. Evrende hassas bir uyum söz konusudur. Elbette ki, evrendeki şiddetli kaos ve yaratılışı hakkında diyecek bir şey yok. 3. Misyonerlik (dinin yayılması). Elbette laiklik ve dinin yayılması konusunda konuşmaya yer yok.

Doğaüstü bir Tanrı için deliller araştırılmış, tartışılmış, tümüyle cevaplanmış ve bu cevaplar Richard Dawkins'in *Tanrı Yanılgısı* adlı kitabında derlenmiştir. Ancak sanki bir anlamı varmış gibi dinlere inananlar ve özellikle Hıristiyanlar bu gerekçeleri tekrarlamaktadır. Genel olarak, Hıristiyanların inandıkları Tanrı karmaşık ve gizemli bir Tanrı olması nedeniyle diğer Tanrılardan farklıdır. Örneğin şöyle derler: "Tanrı kendi içinde eksiksiz, sınırsız, değişmeyen, hesaplanamayan ve ifade edilemeyen, basit, mürekkep olmayan bir ruhtur. Ayrıca O ebedi, nihayetsiz, ezeli, ebedi, her yerde mevcut ve her şeyi bilme yeteneğine sahiptir". Fakat görünüşe göre hiç kimse Hıristiyanlara açık sorular sormamaktadır. Örneğin, Ruh nedir? Tanrı nasıl hem karmaşık ve hem de basit bir ruh olabilir? Tanrı'yı ifade etmek nasıl mümkün olmaz? Ve niçin daha ne olduğunu bile bilmeden ona ibadet etmemiz gerekmektedir? Bir Hıristiyan Tanrı'nın ebedi olduğunu, her yerde mevcut olduğunu veya her şeyi yapmaya gücü yettiğini nasıl bilir ve garanti eder?

Genel olarak bu sorular anlamsızdır, çünkü kesinlikle hiçbir Tanrı yoktur ve Tanrı'nın nitelikleri onu insanlara açıkladığından daha gizemli kılmaktadır. Hıristiyanlıkta Tanrı'yı en çok neyin farklı kıldığına gelince, bu "teslîs" inancıdır:

Hıristiyanlar Tanrı'nın üç temel unsurdan oluştuğunu, yani üç kişiden oluştuğunu söylemektedirler: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Baba Tanrı'nın bizzat kendisidir. Oğul Tanrı'nın aklıdır. Kutsal Ruh da O'nun Ruhudur. Hıristiyanlık Tanrı'nın varlığıyla ilgili diğer tek Tanrılı dinler ile aynı çıkarımları paylaşmaktadır. Bununla birlikte bu üç kişinin birbirinden bağımsız olduklarını görüyoruz. Hepsi güneş gibi: ateş, ışık ve ısı. Oğul olan Mesih'i günahlardan af için Baba'ya dua ederken buluyoruz. Sanki iki ayrı kişiymiş gibi, her birinin diğerinden bağımsız bir zatı, aklı ve ruhu var. Mesih'in Getsemani Bahçesi içinde şöyle dediğini görüyoruz: "Senin isteğin olsun, benim isteğim değil". Sanki burada iki irade vardır: Biri baba için, diğeri de oğul içindir.

Üç unsurun üç Tanrı olduğunun en açık örneğine gelince, Tanrı'nın Mesih'te tecessüm ettiği vaftizdir. Baba diyor ki, "Bu benim sevdiğim sevgili Oğlum." ve Kutsal Ruh bir güvercin şeklinde tecessüm ediyor. Farklı imgelerle tecessüm etmiş üç kişi birbirleriyle Tanrı'nın her bir elementinin ayrı bir Tanrı'da bağımsızlığını düşündürecek şekilde etkileşimde bulunurlar. Aksi halde, Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'u kutsamanın ne anlamı var? Aslında, Hıristiyan doktrini olan teslîs hiç kanıtlanamaz ve Hıristiyan metinleriyle bile çelişmektedir. Ancak, zatla ilgili teslîs inancını ayıran gizemliliğin bir önemi yoktur. Tanrı'nın tecessüm ettiğini, Tanrı'nın bedeninin öldüğünü ve Tanrı'nın bedeninin teslis inancı ve tek Tanrılığın efsunundan bahsetmeden ruha geri döndüğünü söylemek mümkündür.

Ancak Hıristiyan rahipler halkın gözünü kamaştırmak ve hayal güçlerini artırmak için Hıristiyanlığın gizemine gizem katmak istiyorlar. Ortodoks düşüncesine göre Kutsal Ruh Baba'dan çıkmıştır, Katoliklere göre ise Baba ve Oğul ikilisinden çıkmıştır. Bu milyonlarca insan tarafından inşa edilen büyük bir kilisenin dogmatik saçmalıklar nedeniyle farklılaştığı ve bölündüğü anlamına gelmektedir. Yani, ruhun fışkırması yani ortaya çıkması ne anlama geliyor? Nasıl ortaya çıkıyor? Ve neden sadece Baba'dan ya da Baba ve Oğul'dan çıkmaktadır? Tüm bu saçmalıkların önemi nedir? İddia edilen Kutsal Ruh'un ortaya çıkması herhangi bir Hıristiyan için ne fark eder? Hristiyanların kendilerinin bile şaşırdığı, ihtilaf ettiği ve bölünmüş olduğu inançları keşf etmenin amacı nedir? Başından beri Hıristiyanlar boş saçmalıklara inanarak gruplara ayrıldılar: Oğul mu Baba'dan yoksa Baba mı Oğul'dan? Kutsal Ruh Baba'dan mı yoksa Baba ve Oğul'dan mı çıkıyor? En zor şey ise ayetleri yorumlama ve inancı tanımlamada diktatörlük ve inatçılıktır. Çünkü Kilisenin

doktrinine inanmayan her grup kâfirdir. İlk Hıristiyanlar dünyada tekfirin öncüleri olmuşlardır. Böylece, sanki Tanrı gerçekte varmış gibi Tanrı'nın ne olduğu hakkında müzakere etmek için cemiyetler kurdular ve seyahatler ettiler.

(b) Yaratılış ve düşüş hikâyesi. Tanrı'nın ve onun içsel, hipostatik ve gülünç hikâyelerin niteliklerinin varlığından sonra yaratılış ve düşüş hikayeleri gelir. Âdem'i çamurdan, Havva'yı Âdem'in kaburga kemiğinden yarattı, sonra Havva'nın Şeytan'a karşılık vermesi ve Âdem'in yasak ağaçtan yemesi hikâyesi. Biyoloji, antropoloji ve diğer birçok ilimle çelişen bir hikâye. Ayrıca akıl ve mantıkla çelişen birçok unsuru da içermektedir. Örneğin, konuşan yılan, melekler, hayat ağacı, bilgi ağacı, sihirli ağaç ve diğerleri. (c) Tanrı'nın Mesih'te enkarnasyonu. Tanrı'nın insan olarak terk ettiği ve enkarne olduğu yerde Mesih kendisini cinsiyet ve arzu olmadan düşünen bakire Meryem Ana'dan doğar ve burada tecessüm eden ilah doğaüstü efsanevi yeteneklere sahiptir. Ölüyü canlandırır ve hastaları bir kelime veya bir dokunuş ya da sadece bir işaret ile iyileştiren göz kamaştırıcı ve büyülü işler yapar. Tanrılar Yunan, Mısır, eski Hintliler ve onlardan önceki eski bir efsanevi fikri somutlaştırırlar. Fakat Hristiyanlar geçerli bir sebep olmaksızın hikayelerini özel ve diğer tüm mit hikayelerinden farklı olarak görüyorlar.

(d) Kefaret. İsa çarmıha gerildi, öldü, insanlığı kurtarmak ve ihya etmek için ölüler arasından dirildi. İşkence gören insanlık uğruna kendisini feda eden ne efsanevi bir kahramandır. Fakat sorun şu ki, insan doğasının bozulmasının sebebi de O'dur, çünkü insan cahillik ve aptallığı sürdürürken insanı izleyen ve baştan çıkarmaya çalışan kötü niyetli şeytanı terk etti. Kefaret Shakespeare'in diğer romanlarında olduğu gibi duyguları ve vicdanı uyandıran bir hikâyedir. Ancak diğer efsanelerden maalesef farklı bir dini efsanedir. (e) Kıyamet Günü. Mesih Doğu'dan gittiği gibi kimsenin bilmediği önceden belirlenmiş bir zamanda tekrar Doğu'dan gelecek ve tıpkı annelerinin onları doğurduğu gibi yeryüzünün çıplak insanlarla dolu olması için çağlar boyunca dünya çapında ölmüş olan insanları yeniden diriltecektir. Sonra Mesih insanları inançlarından, davranışlarından ve hayattaki amellerinden onları sorgulamaya başlayacaktır. Çünkü konu önemlidir ve bu enkarne Tanrı ile

büyük bir fark oluşturur. Kısa bir zaman alacak tüm insanlar için adil bir muhakemeden sonra insanlar iki mekâna ayrılacaklar: krallık ve cehennem.[71]

Okuyucuların yorumları

Abdullat: Sizinle ilgili çok fazla şaşırdık. Çünkü İncil bir defa der ki: İsa Tanrı'nın oğludur ve başka bir defa da der ki: O, İsa'nın bedeninde görünen Tanrı'dır.

İbn Meryem: Hıristiyanlık dünyanın en büyük dinidir, taraftarlarının sayısı dünyadaki herhangi bir dini aşar.

2.5 Facebook.com/ArabAtheistsLibrary (مكتبة الملحدين العرب / Arap Ateistler Kütüphanesi)

Facebook ağındaki bir sayfadır. Facebook'ta tek sayfa değil, onun gibi aynı hedefe ve belki de aynı içeriğe sahip yüzlerce sayfa vardır. Ben sadece örnek mahiyetinde bir sayfadan bahsettim. Bu sayfa 2013 yılında oluşturulmuş elektronik bir kütüphaneden müteşekkildir. Sayfada gösterilen kitaplar dini konularla alakalı olup tartışmaya açık değildir. Ayrıca muhtelif ilimler ve farklı içeriklerde kitaplar var ve dini çelişkileri fark edip kitaplarda onları toplayanlar çalışmalar da bulunmaktadır. Şimdi sayfadaki bazı makelelere bakalım:

Dini Aklın Sorunları ve Krizleri

Dini zihnin krizi dokunmadan ve onunla uğraşmadan bilgi olarak zihne giden yolu bilmek için telkin ve kalıtım yoluyla büyük bir fizikötesi ve hurafeler grubunun karşılaştığı krizdir. İnsan aklı tamamen duyusaldır veya istidlal ve muhakemeye tabidir. Gözlerimizle ve parmak uçlarımızla bir şeyler algılamamız zorunlu değildir, aksine onları mevcut ve var eden fiziksel ve mantıksal yollarla algılayabilir ve inceleyebiliriz. Dini akıl onu çevreleyen ve onu güçlendiren güçlü bir his ve duygu yüküyle metafizik bilgi aldı ve onu alıcılar tarafından canlandırdı ve var oldu. Ancak

[71] Faysal, İbrahim, https://ladeenioon, Erişim Tarihi: 29/01/2020.

bu metinlerin ona nasıl aktarıldığını ve sonunda bu şeylerin ilk eleştiriye çok kırılgan olduğunu fark ettikten sonra bu inancın gücüne şaşırmamalısınız. Burada, dini aklın açmazı bugün veya yarın gerçekte var olmayan muazzam miktarda bilgiye sahip olmasıdır. Cinler, ifritler, melekler, şeytanlar, ölümden sonra diriliş, ölümden sonraki hayatta cennet ve cehennemle ilgili binlerce hikâyeye rağmen, ayrıca mucizeler, vahiy ve efsaneler hakkında yüzlerce öyküye rağmen mitlerin gerçekte varlığı yoktur, iddia eden kişinin onun maddi olmadığını söylemesi yeterlidir. Yani maddi olmayanın ne olduğunu ve ilk iddia edenin onu nasıl öğrendiği/edindiği bilinmemektedir.

Bu metafiziksel bilgi her ne kadar coşkuya sahipse de herhangi bir eleştirel ve dikenli fikrin önünde kırılgandır, çünkü daha çok varsayım ve doğrulanmamış şüpheler üzerinde durmaktan başka gerçekte sunacak hiçbir şeyi yoktur. Ancak dini fikirler sahiplerinin güvenliğini ve psikolojik ihtiyacını temsil eder ve bir kişinin içindeki düşüncelerin sarsılması, bir fikir olduğu için değil derin psikolojik ihtiyaçları ve bağlılıkları ifade ettiği için birçok sabitte acı ve karışıklığa neden olur. İnsan aklı kendini düşünmez, ama rahatlık ve ihtiyaç isteyen, acı çemberlerinden uzaklık dilenen derin psikolojik komutlar aracılığıyla düşünür ve yaratır. Bu nedenle zihin makineleri dağınık fikirleri toplamak için yeni şeyler yaratır ve püf noktaları ile manevralar sağlamaya çalışırlar. Burada akıl sıkıntılı ruha sükûnet ve rahatlık vermek için kullandığı mevcut mantıklı araçlardan manevra yapmaya ve bunlarla baş etmeye çalışmaktadır. Şimdi dini aklın bazı özelliklerinden ve problemlerinden bahsedeceğim:

(1) Sürünün koynuna atılmak. Dini akıl mantıklı olarak tasavvur ettiği, ancak mantığın araçlarından çok uzak olan bir düşünceyi benimser: Tanrı ve onun dinine inanan milyonlarca insan olduğu sürece inancının ve düşüncesinin doğru olacağı düşünülmektedir. Bu insanların tümünün hata etmeleri ve fikrî olarak sapmaları mantıklı değildir. Fakat bu mantık tamamen sıkıntılıdır. Büyük bir grup insanın belirli bir inanç ya da fikir etrafında toplanmasının bu inancı ve fikirleri doğru kıldığı düşüncesi doğru bir düşünce değildir. Eğer bir kimse yeryüzünde bir milyardan fazla Müslümanın varlığından gurur duyuyorsa, o zaman ona Hıristiyanların sayısının bu sayıyı aştığını söyleriz. Aynı şekilde, kutsal ineğin sahipleri olan Hindular İslam'ın Tanrısına inananların sayısına yakındır. Dünyadaki dinsizlerin ve ateistlerin sayısı da

şu veya bu gruba yakın sayıdadır. Bir düşüncenin yayılması veya çok sayıda taraftarının olması geçerli olduğuna dair bir delil değildir. Aksine, insanlık tarihinde bu görüş ve mantıkla alay eden önemli örnekler vardır. Yakın zamana kadar, dünyadaki insanların çoğu yeryüzünün düz ve evrenin merkezi olduğuna inanıyorlardı. Bilim geldi ve bu fikri kökünden kaldırdı. Yeryüzü düz değil, küreseldir ve evrenin merkezini de oluşturmamaktadır. Aksine, korkunç evrenin bir ucunda bulunan solmuş mavi bir noktayı oluşturmaktadır. Bu görüşün sahipleri kendilerini bu gruba katma konusunda ikna edici ve mantıklı bir ikna vasıtası bulamadıkları için çok sayıda destekçinin varlığında kendilerine koruma bulmaktadırlar. Aynı inanca sahip çok sayıda bilgin ve düşünürün olması onlara bu hususta daha fazla güç verecektir. Fikirlerle başa çıkmanın bu yolu dini aklın gruba dâhil olma süresince psikolojik güvenliği aramak için yaptığı manevradır. İç huzuru elde etmenin bir yolu olarak gerçekten gruptaki güvenliği bulur ve alanda durarak bu tür hurafelere inanan tek kişi o değildir.

(2) Hepimiz iğrenciz ve hepimiz sapıtmışız! Bakışlarını başkalarının inançlarına çevirerek ve bozukluklarını ve yetersizliklerini açıklayarak inancını ve kültürünü eleştiriden koruyanlar vardır. Bunlar böylece batıl inançlarıyla kurtulacaklarını, güven ve huzur bulacaklarını zannetmektedir. Müslümanların Hristiyanların Mesih'e "Kurtarıcı Tanrı" demelerinden dolayı inançlarını eleştirdiklerini, ineklere ibadet edenlerle de alay ettiklerini görürsünüz. Bir Hristiyan da İslamî gelenekte olduğu söylenen kana susamış bir Tanrı inancı ve fetih politikasını kınamaktadır. Bütün herkesin başkalarının inançlarına dil uzattıklarını görürsünüz. Aslında mantık ve akıl çerçevesinde uygun bir görüş serd ettiklerini düşünebilirsiniz. Bazı eleştirmenler mitoloji, tarih ve kültür mirası konusunda iyi bir çalışma alanını bulmuşlardır. Ama aynı zamanda garip ve komik olan şey analitik eleştirilerini bitirdikten sonra, inançlarına yöneldiklerinde akıl ve mantıklarını gördükleri ilk çöp kutusuna atmalarıdır! Böylece tüm analizler ve mantık buharlaşıp uçmaktadır. Dinsel akıl, dinini ve itikadını çevreleyen problemlerden kaçar, ancak diğer inançların fikirlerinin bozuk olduğundan bahseder. Ya başarısızlığından kurtulmak için boş bir öfke boşaltma girişimi ile ya da ötekinin düşüncesinin bozukluğuna girerek inancında ve dininde zirveye ulaşan sorunlardan kaçar. Bu durum sınavda başarısız olan bir öğrencinin gerekçe olarak başarısız olan tek kişinin

kendisi olmadığını ve diğer öğrencilerin de sınavda zorluk çektiklerini fark ettiğinde kendisinde oluşan psikolojik bir duruma benzemektedir. Bunu birçok sitede ve forumda açıkça görüyoruz. İslam kültüründe bulunan bir sorun ele alındığında, örneğin İslam'a davet sırasında gerçekleşen katliamlar gibi bir konulardan bahsedilirken, Müslümanların hemen size Kitab-ı Mukaddes'deki katliamları hatırlatmak için müdahale ettiklerini görürsünüz. İslam'da mürtedin öldürülmesi konusunu konuştuğumuzda ise yine Kitab-ı Mukaddes'ten metinler ortaya çıkarmak için acele ederler. Yapılan konuşmanın konusu Kitab-ı Mukaddes'in katliamları veya metinleriyle ilgili olmamasına rağmen böyle yapılmaktadır.

(3) Fobi ve komplo teorisi. Dini düşünce zaman zaman yüzeyde ortaya çıkan ve tahammül edilemeyen acıya neden olan, içinde anlaşılmaz gizemler bulunan mitler ve hurafeleri taşımanın bir yolunu bulmak için komplo teorilerine sarılmak zorunda kalır. Komplo teorisi ilk eleştiriyle birlikte inancının çöküşüne sebep olacak olan sıkıntılı bir ruhu sakinleştirme girişimidir. Komplo teorisini ortaya koymanın temeli ve merkezi şeytanın varlığı ve eylemine dayanmaktadır. Bu lanet şeytan imanımızı bozmaya çalışır. İçimizdeki kötülük ve her şüpheci düşünceyle fısıldayarak vesvese verir. Böylece bizi güzel inancımızdan uzaklaştırmak için çeşitli sorular icat eder. Komplo çevreleri inananların zihninde yer edinen ve tahrif elmiş diğer inançların kendilerine ait olan sahih inancı bozmak ve yerine sapkın inancı getirmek istediklerine yönelik komplo teorilerini artırır. İnançlarını eleştirmeleri yalnız kendi sahih inançlarına olan iştiyakları ve gayretlerinden kaynaklanmaktadır. Böylece müminler inançlarını diğer dini veya dini olmayan eğilimlerle zayıflatan kampanyalar ya kötü niyetli şeytanın vesveseleri tarafından ya da inançlarının büyüklüğüne ve azametine karşı kin ve nefretin olduğuna inanırlar. Burada dini akıl inandığı batıl inançların güvende kalmaları için bir komplo teorisi geliştirmektedir. İmanını sorgulayan ve herhangi bir şüphe oluşturan eleştirilerin kötü niyetli güçlerin ürünü olduğunu düşünür. Böylece kişi kendine gelecek ve mirasına daha fazla yapışacaktır.

(4) Soruyu bir diğer soru ile karşılamak. Dini aklın manevralarında yaygın görülen şu teori benimsenmektedir: "Savunmanın en iyi yolu saldırmaktır". Ya da soru unutulana veya ikna edici bir gerekçe bulana kadar size yöneltilen soruyu başka bir soruya dönüştürmek gibi garip bir yetenek olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin,

kâinatın ve bunun sıfırdan var olmasının nasıl imkânsız olmadığını bilimsel bir bakış açısıyla anlatmaya başladığınızda size yaratılış hikâyesi ve yaratıcı Tanrı'nın özellikleriyle ilgili başka birçok cevap bekleyen sorular yöneltilmektedir. Burada dini akıl sadece sorunuza karşı şöyle bir soru soracaktır: Sizce, evrenin ve varoluşun bu şekilde var olduğunu düşünüyor musunuz veya yaşam tesadüfen ve rastgele mi meydana geldi? Tabii ki, bu "sorudan soruya kaçış" olup soranın sorusundan uzaklaşmasına veya bu süre içinde en azından fırtınalı ve sıkıntılı ruhun sakinleşmesine neden olur. Dini bakış açısının sahibi yaratılışın varlığını iddia eden kişi olarak kabul edilir. Ayrıca konunun tüm araçlarına ve bilgisine sahip olması gerekir. Çünkü belirtilen tek çözümün sahibidir. Ona olan sorum ancak yaratılış serüveninde mantıklı ve bilimsel bir kusur bulmamla ilgili olacaktır. Piyasaya sürmek istediğim bir başka bakış açısı yok, ancak daha ziyade masada ne olduğu ve neyin iddia edildiğini tartışıyorum. Dolayısıyla bana soru sormak ve benden alternatif bir teori istemek için bir neden yoktur. Yani ben alternatif bir teori sunmayı başaramazsam bu teorinizin eleştiriden muaf olan doğru bir teori olduğu anlamına mı gelmektedir? Dini düşünce insanın psikolojik ihtiyaçlarını bilgi ve merakla karşılamaya çalışır ve bu ihtiyaç sayesinde mit insanın bilişsel ve evrimsel büyüklüğüne göre üretilir.

(5) İlahi bilgelik ve insanın güçsüzlüğü. Dini akıl hurafe ve batıl inançların varlığını ispat çabasında umutsuzluğa düştüğünde insanın böyle problemleri ele alma konusunda eksik bir varlık olduğunu iddia etmeye başlar. Burada herhangi bir diyaloğu kapatan ve ruhun endişe ve şüphe olmadan barınağına geri dönüş yapmasını sağlayan ünlü bir düşünce vardır. Dolayısıyla dindarın büyük bir ilahi bilgelik ve büyük bir ilahi tedbir ve planlama olduğunu iddia etmekten başka seçeneği yoktur ve küçük ve sınırlı zihinlerimizle bunu anlayamayız. Elbette bu herhangi bir insanın tüm farklı bilimleri bilememesinden ve ilahi hikmeti ve tedbiri anlamadaki acziyetinden kaynaklanır. Burada birçok yaprak karıştırılır ve böylece insan ruhu çelişkileri ve başarısızlıkları kabul etmesine ve rahatsızlık duymadan kendi içinde yaşamasına neden olan bir ilaçla sakinleştirilir. Biz insanlar tüm bilimleri elde edemeyebiliriz, buna gücümüz yetmeyebilir. Ancak bu, bilgi ve bilimlerle başa çıkma yeteneğimizin olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu yüzden bu bilimleri araştırırsam ve içine

dalarsam onlar hakkında çok şey öğrenebilirim, bu hususta aklın yetersiz olduğu kabul edilemez.

(6) Terörizm, tehditler ve hakaretler. Dikenli fikirlerle yüzleşmesinde dini aklın en kötü ürünleri ilkellik ve bedevilikle uğraşması, zayıflığını, aşağılanmasını ve aptallığını ortaya koymasıdır. Eleştirenin fikri mukabilinde terörizm, işkence ve cehennemle karşılaşması müminlerin bir sonraki günün işkencesine karşı ihtiyati ve tedbiri bir vasıta olarak takip ettikleri bir yöntemdir. Mümin terörizmin bu şekilde dışa aktarılması yöntemiyle dini ve inancı konusunda ortaya çıkan eleştirilere cevap verebileceğine inanmaktadır. Çünkü böylece bugünün işkencesinden ve eleştirilerinden korunmaktadır. Belki de sonraki günün işkence tehdidi aynı inançlı kişinin bizzat şahsına yöneltilebilir, çünkü kendisine kötü bir sonuç doğuracak inançtan sapmaya yol açabilecek meselelere girmekten korkar. Dindarlar tarafından ele alınan en aşağılık yöntemlerden biri eleştirel düşüncenin sahibini zayıflatmak için onu kötülemek, hakaret ve alay etmektir. İşkence, cehennem ve kötü sonuçlarla tehdit etmenin önünde herhangi bir engel yoktur. Hakaret ve lanetler yöntemi eleştirel fikri güçlendirebileceği gibi, sahibinin bu konuda konuşma konusunda sessiz kalmasını da sağlayabilir. Tabii ki, o tehditçiler sefildirler, insanın hala kadim kulluk düşüncesinin gölgesi altında olduğunu, ünlü kılıç keskinliğinin caydırabilecek bir silah olduğunu düşünmektedirler.[72]

Okuyucuların yorumları

Abdulrahim: Dışlayıcı zihin, çokluğu, çeşitliliği ve zenginliği ile hayatın bileşenleriyle nasıl çelişir ve bu gerçekliği görmez?

Bugün bazı sonuçlarını aldığımız bu akılcılık, Müslümanların kendi aralarında bile fikir ve inançla çelişen herkese zulmetmek, işkence etmek, dışlamak ve öldürmek için çalışan bazı Müslüman hükümdarların yargı, düşünce ve üsluplarından büyük zarar gören art arda gelen halklara musallat olan felaketlere neden olmuştur.

[72] Lebîb, Sâmî, https://www.facebook.com/ArabAtheistsLibrary, Erişim Tarihi: 25/06/2020.

Ateizm Korkusu

Başlangıçta dinlerinin hoşgörüsünü ve dalalete düşen herkese müsamaha gösterdiğini müjdeleyen dindar dostlarımıza dönüyorum, çünkü Tanrı merhametli bir varlıktır. Eğer Tanrı merhamet ederse, müminler özgür düşünmeye çalışan tüm inanmayanlara karşı sabırlı olmalıdır. Eğer güçlü olan bu Tanrı istediği kişiyi hidayete erdirebiliyorsa, o zaman O'na inanmayan bireyleri yaratmanın bir hikmeti olduğu anlamına gelir. Bu nedenle inananlar gaybı bilen Tanrılarının iradesine karşı sessiz kalmalı ve boyun eğmelidir. Tanrı'nın geniş kucağında yaşayan inananlar neden dini çerçevelerinin dışında olan her şeyden korkarlar? Bence bazı dindar insanların nefretini etkileyen şey ateistlerin Tanrı, evren ve özgürlüğün etrafında özgürce dolaşabilmeleridir. Köleler herkesi sadece köle olarak görmek ister, çünkü o özgürlük ve yaşamı sürekli kıskanır. Zincirlerini kıran herkese kem gözle bakar. Özgürlüğü hayal eder, ama ona ulaşamaz. Duygu ve hayalleri *Kitâb-ı Mukaddes*'te yazılan ifadeleri aşmaktan acizdir.

İdrakin kendi içinde yapıcı ve yaratıcı bir süreç olduğunu ancak inananlarda eksik bir şey olduğunu görüyoruz. Sorunun inancın kendisinde olduğunu düşünmüyorum. Aksine, kendilerine dikte edilen her şeyden memnun olduklarından olayların sağlam bilimsel akıl yürütme ile yorumlanmasından yoksundurlar. Toplumların bazı üyelerinin özellikle dindar kesimin yeni fikirler konusunda neden bu kadar endişeli olduklarını sorgulamaya çalışıyoruz. Bu anlaşmazlığın arkasında kronik bir hastalık durumu vardır. Bu hastalığın Tanrı'nın kendisinden ve O'na inananlardan kaynaklandığını görüyoruz. İnanan kardeşlerimize göre O sürekli ve mutlaktır. Böylece tüm erdem ve övgüleri hak eder. Gerçekten O her şeye muktedir ve kendisine inananları destekleyebilecek güçte bir Tanrı mıdır? Tarafsız bir bakış açısıyla baktığımızda onun sadizm, büyüklük ve kibir sevgisi gibi insani psikolojik özelliklere sahip olduğunu görüyoruz. Nitekim "el-Müheymin/Her şeyi görüp gözeten", "el-Cebbâr/Azamet ve kudret sahibi", "el-Mütekebbir/Büyüklükte benzeri olmayan", "el-Kahhâr/"Her istediğini yapacak surette olan", "el-Müzil/Dilediğini zillete düşüren", "el-Müntekim/Zalimlerin cezasını veren, intikam alan" vb. gibi Esmâu'l-Hüsnâ arasında da bu özellikleri görmekteyiz. Hastalıklarını listelemek istesek birkaç gün boyunca saymasını bitiremeyeceğiz. Eğer tüm bu kusurların kökenini merak edersek bu kronik hastalıkların onunla var olduğunu buluruz. Bu

sadece insan mücadelelerinin, bir grubun bir diğerini kontrol etme arzusunun ve insanın mükemmellik fikrini aramasının sonucudur.

Eski insanların şimdi anlamaktan aciz olmadığımız birçok şeyi anlama yetersizliğini hissetmesi doğaldır. Öyleyse neden artık bize fayda sağlamayan bu değerlere ve ahlaka bağlı kalıyoruz? Aksine, bu değerler dini, ırksal ve cins ayrımcılığına dayanan ahlaki çirkinlik ile karakterize edilen değerler haline gelmiştir. Dürüstlük ve cömertlik karakteri için yıkıcılığa ve nifaka kronik âşık olmuş Tanrı'nın hastalığına biraz geri dönünce, hastalığının her türlü vahşi baskı kanalıyla kontrol etmeye çalışan bir kitle hastalığı olduğunu görüyoruz. Bu toplumsal ilahi hastalığın özelliklerinden biri bir görüşe tek bir bakış açısıyla ve dar bir çerçeveden bakılması ve bunda ısrar edilmesidir. Onun bu küçük algısı başkalarının söylediklerini, fikirlerini ve görüşlerini göremiyor ya da duyamıyor. Çok öfkeli ve şiddetlidir, onu tenkit etmeye cesaret eden veya kültür ve din bağlamının dışında düşünmeye çalışan herkesin kanını helal eder. Bu kuralı kim koyuyor? Herkese merhametli, nazik ve sevecen olan mı? Varlığının bizi aklımızdan kurtarmaya ve zihinsel yeteneğimizi felç etmeye dayalı olduğunu görmüyor musunuz?

İçeriğinden habersiz olduğumdan dolayı onu yargılamakta yanılıyor olabilirim. Dindar insanların affedici Tanrılarını örnek almaları, ona güvenmeleri ve kendilerini koruyabilecek bir Tanrının intikamını almak ve onu savunmak için aynı fikirde olmayan herkese saldırı başlatmamaları daha iyi olmaz mıydı? İnananlar derinliklerinde kırılgan ve zayıf bir Tanrı'ya iman etmeyeceklerini, küçük bir sineğe dokunamayacaklarını biliyorlar. Akıl ve batıl inanç arasında, bilgi ve cehalet arasında kalıcı bir psikolojik mücadelede içerisindedirler. Ancak topluma ait bir gemiye bağlı olmayı isteyerek, bilinçaltlarında derin bir uçuruma sahip olmak, aynı zamanda sefalet, nefret ve batıl inançlarla dolu yollarını belirlemek için o ilahi duvarı inşa etmeye başlarlar ve onları derinlerine dikerler. "Wilhelm Reich" bireylerin ve grupların itimat ettiği dindarlık mekanizmasını hayattaki bilgi ve deneyim eksikliğinden kaynaklanan akıl yürütme yöntemleri olarak yorumlar; bu mekanizma çöktüğünde ortaya çıkan sonuç hayatı keşfetmek için çeşitli yolların açılmasıdır. Çünkü yaşam ve özgürlüğe ancak onları rasyonel ve mantıklı bir şekilde anlamaya çalışmak için yapılan birçok girişimden sonra dokunabiliriz.

İster entelektüel ister kültürel olsun, bireyin özgürlüğünü iddia etmeden herhangi bir özgürlük talep etmemiz mümkün olmamaktadır. Bu yüzden bireyciliğe doğru yönelmeli ve insanı yaratıcı veriminin tüm sınırlamalarından kurtarmalıyız. Ayrıca kendimizden kaynaklanan etik kurallara göre hareket etmeli ve zorunlu etiği sınırlamalıyız, çünkü o ahlaklarımızı her canlıdan alabilmek için tüm yönlerde seyahat etme yeteneğini sınırlamaktadır. Bugün, bireyi kendisine hizmetkar ve köle yapmak için kısıtlamaya giden herhangi bir otoriteyi reddederek derinliklerimizde kökleşmiş korku tozunu ortadan kaldırmalıyız. İnsanlığını kaybeden bir insandan hiçbir ahlak beklenemez. Eğer ateist ve inançlı hep beraber hareket edersek böylece zulmü önlemeye çalışırız. Her türlü şekilde buna karşı çıkmalıyız. Bireysel analize güvenmeden özgürlüğe ulaşamayız. Önce kendimize inanmalı ve daha sonra Tanrı'da düşünen küçük egoyu bulmak için insanın derinliklerine dalmalıyız. Sonunda Arap halkları Sadece Tanrı'ya sahip oldukları sürece aşağılanma ve zülme boyun eğecekler, kendilerini semavi dinlerin sahibi olmaya atfedecekler ve Tanrı'nın onları özellikle seçtiğini düşünmeye devam edeceklerdir.[73]

Okuyucuların yorumları

Sulayman: Sen hakikatı mı arıyorsun? Yoksa ateizmi ortadan kaldırmaya mı çalışıyorsun? Yaratıcının yaratıklarına neden şüpheyle yaklaşıyorsun?

***Kur'an* Tılsımlarını Açmak**

Kur'ân ve İslamî eğitim konusu ilk ve ortaokullarda bana uygulanan müfredatın bir parçasıydı. Böylece birçok *Kur'an* suresini ezberledim. Kısa sureler de dâhil bu surelerin çoğunun ne anlama geldiğini bilmediğimi teyit ederim. Yedi yaşındaki ilkokul ikinci sınıf öğrencisi Kureyş'in kafilelerini, yaz ve kış seferlerini, alak'ın ne olduğunu ve düğümlere üfleyenleri nerden bilsin? Bu okullarda dini meseleleri tartışmamak üzere yetiştirildik. Bu öğrenme sürecinin temel bir noktasıydı. Böylece bir Müslüman anlamını öğrenmeden veya nüzul sebeplerini bilmeden *Kur'an* ayetlerini okuyacak, böyle büyüyecek ve olgunlaşacaktır.

Bununla birlikte bir an için doğruluğundan şüphe duymaz ve belki de inancın anlamı da budur. *Kur'an* öğretmenlerinin yüz ifadelerini okuyabiliyordum.

[73] Rahip, Randâ, https://www.facebook.com/ArabAtheistsLibrary, Erişim Tarihi: 14/07/2020.

İstemeyerek el sallıyorlar, soruları cevaplamaya çalışırken önemli bazı bilgileri saklamaya çalışıyorlardı. “Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd”, “Hâ, Mîm” ve “Elif, Lâm, Mîm, Sâd” gibi bazı hurûf-i mukataa ile başlayan bazı sureleri sorduğumda yüzlerindeki gülümseme kayboluyordu. Cevaplar birbirine benzer olsa da Kur’an’ın Arapça harflerle yazıldığına dair bir hatırlatmaydı. Onlar için ikna edici bir cevap olsa da fakat benim için ikna edici bir cevap değildi.

Bir ateistin elde ettiği olumlu şeylerden biri şudur: okumanın sonucu olarak ilahi bir ceza beklemeden çeşitli görüşleri ve çeşitli kaynakları okur, herhangi bir okumaya göre inançlarını mutlak özgürlükle özgürce inşa edebilir. Ateizm esas olarak mahkûmiyet eksikliğine dayanır (tanım açısından) ve tabii ki Türkiye’de aldığım din eğitiminden sonra bu özgürlüğü *Kur’an*’ın 29 suresi ile başlayan *Kur’an* tılsımlarının yorumlanmasında elde ettim.

Kuran’ın 29 suresinin başında tek harfler veya harf grupları vardır. Kültür, onu ilahi vahyin bir parçası olarak şu şekilde görür: Elîf, Lâm, Râ /**الر**: Yunus Suresi, Hûd Suresi, Yusuf Suresi, İbrahim Suresi ve Hicr Suresinin başında bulunur. Elif, Lâm, Mîm / **الم**: Bakara Suresi, Al-i İmrân Suresi, Ankebût Suresi, Rûm Suresi, Lokman Suresi ve Secde Suresinin başında bulunur. Elif, Lâm, Mîm, Râ / **المر**: Rad Suresinin başında bulunur. Elif, Lâm, Mîm, Sâd / **المص**: Araf Suresinin başında bulunur. Hâ, Mîm / **حم**: Ğâfir Suresi, Fussilet Suresi, Zuhruf Suresi, Duhân Suresi, Câsiye Suresi ve Ahkâf Suresinin başında bulunur. Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf / **حمعسق**: Şurâ Suresinin başında bulunur. Sâd /**ص**: Sâd Suresinin başında bulunur. Tâ, Sîn / **طس**: Neml Suresinin başında bulunur. Tâ, Sîn, Mîm / **طسم**: Şuarâ Suresi ve Kasâs Suresinin başında bulunur. Tâ, Hâ / **طه**: Tâhâ Suresinin başında bulunur. Kâf / **ق**: Kâf Suresinin başında bulunur. Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd / **كهيعص**: Meryem Suresinin başında bulunur. Nûn / **ن**: Kalem Suresinin başında bulunur. Yâ, Sîn /**يس**: Yâsîn Suresinin başında bulunur.

Müslümanlar bu harflerin sırrını ortaya çıkarmak için çok çaba sarf ettiler. Bu açıklamaların birçoğu hicrî ikinci yüzyıl meşhur âlimlerden kaynaklanmaktadır. Ancak bir bütün olarak açıklamalarının tamamı tüm tefsiri yorumlamalarda olduğu gibi şüpheden öteye geçmiyor. Burada çok fazla oldukları için tüm İslam âlimlerinin görüşlerini ele almayacağım. Sadece mutemet kabul edilen iki büyük ekolün görüşlerini örnek olarak sunacağım. Birinci Grup: Hurûf-i Mukataa aşağıdaki gibi

bazı kelime ve cümlelerin kısaltmalarıdır: Elif, Lâm, Mîm, Râ / المر: Ben Allah'ım ve her şeyi görüyorum. Elif, Lâm, Mîm / الم: Ben Allah'ım ve her şeyi biliyorum. Elif, Lâm, Mîm, Râ / المر: Ben Allah'ım, her şeyi bilir ve görürüm. Elif, Lâm, Mîm, Sâd / المص: Allah rahman, samet ve musavvirdir. Ben Allah'ım doğruyum ve en değerliyim. Senin kalbini açıp genişletmedik mi? Hâ, Mîm / حم: Allah rahman ve rahimdir. Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf / حمعسق: Allah rahman, alim, kuddûs ve tâhirdir. Sâd / ص**:** Doğru, samet ve yaratıcı olan Allah'a kasem ederim. Sâd, Ey Muhammed, amelin Kur'an olsun. Tâ, Sîn / طس: Allah güç sahibi, kuddûs ve rahmandır. Tâ, Sîn, Mîm / طسم: Allah güç sahibi, kuddûs ve rahmandır. Tâ, Hâ / طه: Allah güç sahibidir. Kâf / ق: Allah galip gelen, işi bitirendir, Muhammed'in kalbinin gücü ile yemin ederim ve ayağa kalk ey Muhammed gibi anlamlara gelir. Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd / كهيعص: Kâf, hidayet eden, emin, aziz, sadık, kerim, hakim, alim, melik, musavvir kafî ve hâdî anlamlarına gelir. Nûn / ن: Rahman, nûr, nâsir ve balık anlamlarına gelir. Yâ, Sîn /يس: Ey Peygamberlerin Efendisi anlamına gelir.

Göründüğü gibi, tüm bu yorumlar sınırsız bir alanda hareket ediyor. Herhangi bir kelime bir harf veya daha fazla harfle kısaltılabilir kabiliyettedir. Bu şekilde, kısaltmaların yorumlanması sadece saçma, ikna edici tek açıklama şu ki "nûn" kelimesi "balık" anlamına gelir. Çünkü "nûn" kelimesi Arapça diline Kuzey Sami dillerinden geçmiştir. Aynı surede Hz. Yunus'a "balığın arkadaşı"[74] denilmiştir. "Zî'n-Nûn" olarak da adlandırılmıştır. Bu nedenle "nûn" Kalem Suresi için bir isim veya unvan da olabilir.

İkinci Grup: Harflerin kısaltma olmadığı görüşünü kabul ederler. Bu harflerin kısaltmalardan müteşekkil olmadığı görüşü tercih edildiğinde yorumlarda büyük farklılıklar gösterecektir: 1. Harfler Hz. Peygamber'in (s.a.v) açıklanamayan gizli isimleridir. Suyûtî el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'an adlı eserinde bu hususla ilgili "Tâ, Hâ", "Hâ, Mîm", Yâ, Sîn" gibi birkaç örneği zikretmektedir. 2. Semerkandî Bahru'l-Ulûm adlı kitabında belirttiği gibi "Tâ, Sîn", "Hâ, Mîm" ve Yâ, Sîn" gibi harflerin açıklanması mümkün değildir. 3. Harfler dağlar, denizler veya diğer metafizik yerler için verilen gizli isimlerdir ve açıklanamazlar. Bunun örnekleri Suyûtî tarafından belirtilmiştir. Örneğin "Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf / حمعسق" ve "Kâf / ق" yeryüzünde

---

74 Kalem Suresi, 68/45.

bir dağın adıdır. “Sâd /ص” ise Allah’ın arşında bulunan ve ölülerin diriltildiği bir denizdir. 4. Bu harfler ya Hz. Peygamber’in (s.a.v) dikkatini Cebrail’in sesine yönlendirmek ya da vahyi daha iyi dinlemek amacıyla dinleyicilerin dikkatini Hz. Peygamber’in sözlerine çekmek için onları uyanık tutmaya yardımcı olur. 5. Bu harfler vahyin iyi bilinen ve genel olarak anlaşılan Arap alfabesindeki harflerle yazıldığına tanıklık etmektedir. Bu harflerin seçilmesi anlamsız değildir. Zira alfabenin yarısını oluştururlar (14 harf). 6. Harfler sureleri birbirinden ayırmak içindir.

Düşünen kişi için ikinci grubun yaklaşımının sağlam bir temele dayanmadığı açıktır. Buna ek olarak aşağıdaki şu sorular sorulmaktadır: Neden sadece 29 sure bu belirsiz harflerle başlanmış da diğer sureler onlarla başlanmamıştır? Batı araştırmalarına gelince, oryantalistler bu konuda ilerleme sağlama noktasında katkıda bulunmuşlardır. En önemli yaklaşımları şunlardır: Theodor Nöldeke: 1836’da Hamburg’da doğan Alman oryantalist Nöldeke Arapça, İbranice ve Süryanice dillerini öğrenmiş, *Kur’an* tarihinde doktora yapmış ve üç ciltlik *Kur’an Tarihi* adlı bir kitap yazmıştır. Otto Lüth: 1844 doğumlu olan Lüth bir Alman oryantalisttir. Oryantalist Heinrich Leberecht Fleischer’in öğrencisi ve yıllarca birlikte çalışanıdır. Hartwig Hirschfeld: Arap edebiyatını inceleyen ve üzerinde doktora yapan Alman oryantalisttir. Hans Baur: 1878 yılında doğan ve 1937’de ölen İsveçli bir oryantalist olan Baur İslam Ansiklopedisi’nin editörüdür. Eduard Goossens: *Kur’an-ı Kerim*’i inceleyen, Otto Lüth ve Theodor Nöldeke’nin *Kur’an* hakkında yaptıkları araştırmalarından etkilenen bir Alman oryantalisttir. Onun da bu konuda önemli bir çalışması vardır.

Bazı Oryantalistler İslamî kaynaklarla aynı görüşü kabul edip bu harflerin bazı kelimelerin kısaltması olduğunu kabul etmişler, ancak neyin kısaltması olduğu hususunda ihtilaf etmişlerdir. Taberî bu mübhem harflerin anlamlarıyla ilgili tefsirinin mukaddimesinde, özellikle İkrime’nin yorumları çerçevesinde üç kısaltmayı ele almaktadır: “Elif, Lâm, Râ / **الر**”, “Hâ, Mîm / **حم**” ve “Nûn / **ن**” harfleri birlikte “Rahman” kelimesini oluşturur. Oryantalist Otto Lüth aslında bunların kısaltma olduklarını ima etmekte, ancak İslami kaynakların aksine kısalttığı tam kelimeyi belirtmenin mümkün olmadığını vurgulamaktadır. “Elif, Lâm, Mîm, Sâd / **المص**” ile doğru yol / sırâtu’l-mustakîm / **الصراط المستقيم**; Sâd /**ص**” ile yol/sırat/**صراط**;

“Kâf / ق” ile *Kur’an-ı Kerim* kastedilmiştir. Ayrıca “Tâ, Sîn, Mîm / طسم”, “Tâ, Hâ / طه” ve “Yâ, Sîn /يس” ile de “Ona ancak tertemiz olanlar dokunabilir”[75] ayeti, “Ayn, Sîn, Kâf / عسق” harfleriyle de aynı surede geçen “Nereden bileceksin, kıyamet vakti belki de çok yakın!”[76] ayeti kastedilmektedir. Bu yaklaşımlar sahibinin zekâsına delalet etmektedir. Ancak İslami tefsirlerde olduğu gibi herhangi bir temel dayanağı olmadığı için ciddiye alınacak bir tarafı bulunmamaktadır.

Otto Lüth *Kuran-ı Kerim*’deki mukataa harfleriyle ilgili başka bir yorum getirerek şöyle der: “Muhammed’in bu remizleri icat etmesini garipsemiyorum. Çünkü kapalı ve enteresan kelimeleri kullanmayı seviyordu. Bu surelerin Mekke dönemin sonunda ve Medine döneminin başında olan sureler olması Yahudilerle yakınlaştığı bir zamana denk gelmektedir. Dolayısıyla bu harfler Yahudi mistisizminden alınmış olabilir”. Otto Lüth’ün bu görüşü ilk başta hoş karşılanmadı. Zira araştırmacılar Yahudi mistisizminin başlangıcıyla ilgili bir bilgiye sahip değildi. Kabul gören görüşe göre Yahudi mistisizmi ile İslam’ın doğuşu arasında asırlar vardı. Oysa en son yapılan bazı araştırmalara göre İslam’ın doğduğu dönemde Yahudi mistisizmi ve Kabala’nın var olduğu anlaşılmaktadır; o halde bu harflerin onlardan geçmesi söz konusu olabilir.

Nöldeke, *Kur’an Tarihi* adlı kitabında kimsenin bu harflerin anlamı hakkında henüz ikna edici sonuçlara varamadığından üzüntü duyduğunu ve bu harfleri sadece Muhammed’in kendisinin koymadığını vurgulamaktadır. Hz. Peygamber’in anlamı bilinmeyen tılsımları genellikle halka hitap eden surelerin başlangıcına koyması şaşırtıcı olur. Ancak *Kur’an-ı Kerîm*’i cem eden komisyon ve komisyonun başında bulunan Zeyd b. Sâbit surenin mülkiyetine atıfta bulunmak amacıyla koymuş olabilir. Böylece yapılan ihmal sonucu harfler surenin bir parçası olmuştur. Bu sureler topluluğun art arda gelmeleri bunun doğruluğunu teyit eder mahiyettedir. “Hâ, Mîm” harfleriyle başlaması ve farklı zamanlarda ortaya çıkması bu surelerin aynı sırayla asli nüshadan kopyalandığı görüşünün ortaya çıkmasına neden olmuştur. “Hâ, Mîm” harfleri “Muhammed” kelimesine işaret eder”. Bu durumda, harflerin geri kalanı istinsâh edenlere atıfta bulunur. “Elif, Lâm, Râ”, Zübeyr’e, “Elif, Lâm,

---

[75] Vakıa Suresi, 56/79.
[76] Şûrâ Suresi, 42/17. Yazar makalede, bu ayetin bir önceki ayet ile aynı surede olduğunu belirtmiş, ancak bu yanlıştır.

Mîm, Râ”, Muğire’ye, “Tâ hâ” Talha’ya, “Hâ, Mîm” Abdurrahman’a işaret eder. “Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd” harflerinde ise ortada bulunan harf “bin / بن” kelimesine, son iki harf de el-Âs’a işaret etmiştir. Özellikle harflerin noktalanması *Kur’an*’ın toplanmasından sonra ortaya çıkmıştır. Nöldeke’nin görüşünü destekleyen şey bu harflerle ilgili İslami yorumların Hz. Muhammed’in vefatından bir asırdan daha uzun bir süre öncesine kadar mevcut olmamasıdır. O dönemde ihmal edilmiş olması muhtemeldir. Kur’an’ın kuşaklar arasında veya kabileler arasında aktarılmasına dayanan sözlü ezber geleneği de onu destekler mahiyettedir. Anlamlarını bilmeyen nesiller için bu harfler ezberlenmiş olabilir ve sure metninin bir parçası olarak telaffuz edilene kadar diğer nesillere aktarılmış olabilir. Bu harfler sadece surelerin başında yer edindiği için Nöldeke’nin bu görüşü diğer araştırmacılar tarafından çok takdir edildi ve onaylandı. Başlangıçta doyurucu ve tam bir yorum olarak düşünülmemektedir. Zira bu yorumda “Hâ, Mîm, Ayn, Sîn, Kâf” ve “Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sîn, Kâf” gibi mukattaa harflerinin yorumunda güçlüklerle karşılaşılmakta ve çözüm kolay olmamaktadır.

Nöldeke bu görüşten daha sonra vazgeçmiş ve Lüth’ün konuyla ilgili görüşlerini kısmen kabul etmiştir. Ayrıca Hz. Muhammed’in (s.a.v) bu harflerle *Kur’an*’ın semavi bir kaynaktan geldiğine işaret etme isteğine olan inancını ifade etmiştir. “Kef, Sîn, Râ” gibi bu tür harflerin telaffuz edilmesi için yazıyı sadece basit bir şekilde tanıyan Hz. Muhammed’in (s.a.v) kulağına talaffuz edilmesinin önemli bir etkisi oldu ve ona olan hayranlığını ifade etti. Onun üzerindeki etkisi çocukluğumuzdan beri tanıdığımız kulaklarımız üzerindeki etkisinden farklıydı ve sadece yazmayı öğretenlerin bilemeyeceği harfleri telaffuz ederek *Kur’an*’ın Tanrı’dan geldiğini kanıtlamak istedi, ancak bu yeni yaklaşım Hz. Peygamber’in bazılarının kabul edemeyeceği bir ümmilik derecesi olduğunu varsaymak istiyordu.

Alman oryantalisti Hirschfeld kitabının son bölümünde Nöldeke’nin görüşünü yeni bir yorumla tekrar kabul etti. Her bir kısaltmanın belirli bir adı temsil ettiğini söyleyerek aşağıdaki eşleşmelere ulaştı: El / ال: Marife yapan “el” takısı. Mîm / م: el-Muğîre. Sâd / ص: Hafsa. Râ veya Ze / ر او ز: Zübeyr (Râ ya da Ze olabilir. Çünkü o dönemde henüz harflere nokta verilmemişti). Kef / ك: Ebû Bekr. He / ه: Ebû Hureyre. Tı / ط: Talha. Sîn / س: Sad b. Ebî Vakkâs. Ha / ح: Huzeyfe. Ayn / ع: Ömer veya Ali ya da İbn Abbâs veyahut Aişe. Kaf / ق: Kâsım b. Rabia. Bu yoruma göre, tek harf

sahibinin nüshasından alındığını gösterir. Birden çok harfle başlayan sureler ise, birçok insanın mülkiyetinde bulunan nüshalardan alındığını göstermektedir. Zeyd'in muhafaza ettiğinin veya eklediğinin nedenlerini belirlemek mümkün olmadığı gibi nüshanın sahipliğiyle alakalı metni yazan, istinsah eden ya da derleyenden kimin yazdığı da netlik kazanmamıştır.

Hirschfeld bu harfler Hz. Muhammed (s.a.v) tarafından okunan ayetin metninin bir parçası ise, o zaman Hz. Muhammed'in bu sureleri düzenlemede bir katkısı olabilir iddiasını desteklemektedir. Ancak onun surelerin tertibi ve cem'i ile bir ilgisi yoktur. Çünkü sembollerin düzenlenmesi kendisi ile sureler dizisi arasında bağlantının bir çeşidini göstermektedir. Bu karşılıklı bağlantı 29'dan 32'nci sureye kadar yani Ankebût, Rûm, Lokmân ve Secde sureleri arasında belirgindir. Çünkü bu sureler tertip açısından birbirlerini sırayla takip eder ve başlangıçlarında "Elif, Lâm, Mîm" gelir. Bu da Zeyd'in Muğire'den dört sureyi birden aldığı anlamına gelmektedir. Bunun başka bir örneği de 10 ile 15'nci sureler arasında bulunan "Yunus, Hûd, Yusuf, Rad, İbrahim ve Hicr" sureleridir. Hepsinin başında "Elif, Lâm, Râ" geçtiğinden, Zeyd'in tümünü bir defada Zübeyr'den aldığı anlamına gelmektedir. Aynı şekilde 26. ile 28. sureler ile 40. ile 46'ncı sureleri için de benzer bir durum söz konusudur. Bu sureler Huzeyfe ve Muğire anlamlarına gelen "Hâ, Mîm" harflerinden oluşmaktadır.

Konuyla ilgilenenler Hirschfeld'in yorumunu memnuniyetle karşılasa da 1921'de Hans Baur bu sorunu tekrar ele alan bir makale yazmıştır. Baur makalede harflerin Kur'an'ın bilinen bazı ifadelerinin kısaltmaları olduğu konusundaki görüşe katıldığını ifade etmiştir. Ancak bu görüşün sahibi Otto Lüth'ün İslami yorumları temelsiz ve saçmalıklar olarak gördüğünü ifade etmiştir. Sorunu bizzat kendisi çözmek için birtakım önerilerde bulunmuştur. Hans Baur bu gizemli harflerin başında bulundukları surelerin bir nevi başlığı olduğunu söyler ve konuşmasına şöyle devam eder. "Çoğu kez surelerin başlıkları dikkat çekici kelimelerden oluşuyor. Bu yüzden yukarıda geçen durumları da dikkat çeken harika kısaltmalar olarak görebiliriz". Sonra bize olası bir çözüm olarak şu önerilerde bulunur: Yâ, Sîn /**يس**: Surenin 20'nci ayetinde geçen "yes'â/**يسعى**" kelimesinin kısaltmasıdır: "Şehrin öbür

ucundan bir adam koşarak geldi ve şöyle dedi: "Ey kavmim! Bu elçilere uyun".[77] Sâd / ص: Sâd suresinde geçen "sâfinât / الصافنات" kelimesinden kısaltılmıştır: "Hani ona akşamüstü bir ayağını tırnağı üstüne dikip üç ayağının üzerinde duran çalımlı ve soylu atlar sunulmuştu".[78] Kâf / ق: Surede geçen "karine / قرينة" kelimesinden alınmıştır: "Beraberindeki (melek) şöyle der: "İşte bu yanımdaki hazır".[79] Tâ, Hâ / طه: Tâhâ suresinde geçen bir ismin değil, iki ismin kısaltmasıdır. Tâ harfi "kutsal bir vadi olan Tuva'yı ve "hâ" harfi de surede birçok kere zikredilen Hz. Harun'u kastetmektedir. Bu kelimeler şu ayetlerde geçmektedir: "Ben şüphesiz senin Rabbinim, ayağındakileri çıkar, çünkü sen kutsal bir vadi olan Tuva'dasın".[80] "(Mûsâ'nın değneği, sihirbazların ipleriyle değneklerini yutunca) sihirbazlar hemen secdeye kapandılar ve "Hârûn ve Mûsâ'nın Rabbine inandık." dediler".[81] Nûn / ن: Kalem suresinde geçmektedir ve "mecnun / مجنون" kelimesinin kısaltılmasıdır: "Nûn, (Ey Muhammed) Andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına ki, sen Rabbinin nimeti sayesinde bir deli değilsin".[82]

Eduard Goossens Hans Baur'un bu surelerin makul bir yorumu için kapıyı açtığını düşünmektedir. Ancak kısaltmaların tercih edilmesinde tamamen başarılı sayılmaz. Goossens bu alanda önemli bir araştırma ortaya koymuştur. Bu harflerin indirilen metnin bir parçası olmadığını belirten makalesini yayınlar ve bu makalede Nöldeke, Hirschfeld ve Hans Baur'un görüşleriyle ittifak eder ve fikirlerini destekleyen hususlara güvenir. Goossens araştırmasının başlangıcında selefleri tarafından sunulan rastgele kısaltma tercihinden üzüntü duyduğunu ve daha önceki rastgele tahminlerden yola çıkan harf analizinden daha tutarlı bir yaklaşıma sahip olduğunu iddia eder. Goossens bu harflerin tüm surelerin başında olduğunu ve metnin içine girmediğini, dolayısıyla surenin bir tür girişi olduğunun anlaşıldığını ifade ederek ilk değerlendirmesini yapar. Goossens'in işaret ettiği bir başka nokta şu anda bilinen surelerin isimlerinin her çevrede her zaman kabul edilmediğidir. Örneğin, Tevbe suresi "Berae" suresi olarak bilinir, birinci veya ikinci isimlendirmede herhangi bir sorun yoktur. On yedinci sure olan "İsrâ" suresine "Benî

---

77 Yâsîn Suresi, 36/20.
78 Sâd Suresi, 38/31.
79 Kâf Suresi, 50/23.
80 Tâhâ Suresi, 20/12.
81 Tâhâ Suresi, 20/70.
82 Kalem Suresi, 68/2.

İsrâil" suresi de denilir. Otuz ikinci sure olan "Secde" suresine "Medâci'" suresi denilir. Günümüzde bile sure isimleri İslam dünyasının çeşitli bölgelerinde farklıdır. Örneğin kırkıncı sure doğuda "Mü'min" suresi olarak bilinirken, batıda genellikle "Ğâfir" suresi olarak bilinir. Aynı şekilde, "Muhammed" suresi olan kırk yedinci sureye "Kitâl" suresi denilmiştir. Goossens bu nedenle bu surelerin geçmişte daha fazla isimlendirildiği sonucuna varır, çünkü yazma teknikleri henüz yaygın değildi. İslam dünyasının büyük bölümünde sadece sözlü aktarıma itimat edilirdi. Dolayısıyla Goossens söz konusu harflerin bir zamanlar dolaşımda olan eski isimlerin kalıntıları olduğunu düşünmektedir.

Goossens "Fatiha" ve "İhlas" sureleri dışında, şu anda sureler için kullanılan isimleri de değerlendirmektedir. Surenin içinde geçen bir isim seçilir. Kur'an'ın 112 suresi arasından 72 surenin adı ilk geçen kelime ya da başında bulunan ilk kelimelerden birinden alınmıştır. Kalan kırk sureye gelince, surenin ismi olarak kullanılan kelime güçlü bir etkiye sahiptir ve surenin içinden olup giriş bölümünden çok uzaktadır. Bu uygulama bize isimlendirmede aynı terimin seçilen en erken başlıklara uygulandığını göstermektedir. Dikkatli bir şekilde incelediğimizde, mukattaa harflerinin bulunduğu 29 sureden sadece 7 sure isimleri giriş bölümünde bulunan toplam 72 sure arasındadır. Bu yedi surenin dördünün ismi aynı gizemli harflerden oluşmaktadır. Örneğin "Tâhâ, Yâsîn, Sâd ve Kâf" sureleri gibi. Buna göre geriye sadece üç surenin başındaki harfler kalmaktadır. Onlar da Rûm suresindeki "Elif, Lâm, Mîm", Fussilet suresindeki "Hâ, Mîm" ve Kalem suresindeki "Nûn" harfleridir. "Nûn" harfiyle başlayan Kalem suresinin, daha sonra göreceğimiz gibi, özel bir durumu vardır. Bu durumda geriye sadece iki sure kalmaktadır. Bu nedenle, yetmiş iki surenin onlar için başka bir isme gerek kalmayacak isimlere sahip olduğu sonucuna varmaktayız. Metin içindeki kelimeye göre isimlendirilen surelerle ilgili hala sorular vardır. Kısacası, 72 surenin ismi giriş bölümünde bulunan bir kelimeden gelmektedir. Bu surelerden yedisinin gizemli harfleri vardır. Yedi sureden gizemli harfleri taşıyıp da farklı isimlendirilen üç sure vardır. Bunlar "Rûm, Fussilet ve Kalem" sureleridir. Bu sureler ismini direkt ilk kelimeden değil, ilk kelimeden sonra gelen ayetten almışlardır.

Goossens tarafından açıklandığı gibi kısaltılmış surelerin listesi şöyledir: 1. Kalem suresindeki "Nûn" kelimesi Goossens'e göre "balık" anlamına gelir. Arapça

diline Kuzey Sami dillerinden geçmiştir. Aynı surede Yunus peygambere "Zî'n-Nûn = balığın arkadaşı" denilmiştir. "Sen rabbinin hükmüne sabret; balığın yoldaşı (Yunus peygamber) gibi olma. Hani o öfkeli olarak seslenmişti".[83] 2. Kâf Suresindeki "Kâf" harfi. Aynı zamanda surenin adı olan "Kâf" Suresinde geçmektedir, ancak bu sure Fas'ta "Mecîd" suresi olarak bilinmektedir. Bu ismi ikinci kelimeden almıştır. İlk kelimeye baktığımızda, "Kur'an" kelimesini buluyoruz. "Kâf. Şanı yüce *Kur'an*'a yemin olsun"![84] 3. Yâsîn suresindeki "Yâ, Sîn" kelimesi. Bu sure Hz. Muhammed'in (s.a.v) şu sözlerine binaen cenazelerde okunur: "Her şeyin bir kalbi vardır. *Kur'ân*'ın kalbi de Yâsin'dir. Bir kimse Allah'ın rızasını ve ahiret yurdunu dileyerek onu okursa, Allah onun günahlarını bağışlar. Ona mükâfatlar verir. Kur'an'ın tamamını on iki defa okumuş gibi sevap verir. Ölüm meleği kendisi için indiğinde surenin her harfine karşılık on melek iner. Bu melekler o kimsenin huzurunda saf tutarlar. Onun için dua ve istiğfar ederler. Gaslinde hazır bulunurlar. Cenazesini takip ederler. Namazında bulunurlar. Defnine şahitlik ederler". Bununla birlikte, Yâsîn suresinin içeriği ile bu hadiste anlatılanlar arasında bir uygunluk görülmemektedir. Daha ziyade kendisinden sonra gelen Sâffât suresinin cenaze törenlerinde kullanılmaya uygun ahiretle ilgili bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Sâffât suresi genellikle mezarlarda ölü gömülmeden önce okunan Hıristiyan dini ağıtınlarına benzetilebilir. Peki, o zaman Sâffât suresinin okunması gerekirken nasıl oldu da Yâsîn suresi bu hususlar için kullanıldı? Goossens Sâffât Suresi'nin daha önce Yâsîn Suresi ile ilişkili olduğunu, Saffat Suresi'nin 1'nci ayetinden 11'nci ayetine kadarki giriş bölümünde bulunan ayetleri dışında her iki surenin de aynı kafiyeye sahip olduğunu, surenin girişindeki bu ayetleri sildiğimizde iki surenin içerik ve kafiye açısından uyumlu olduğunu söylemektedir. Aslında Yâsîn ve Sâffât Suresi'nin aynı sure olma olasılığı çok mantıklıdır. Sâffât Suresi, giriş bölümünde bulunan ayetler dışında, Yâsîn Suresi'ni bulduğumuz aşama ile aynı olan İslam'ın geç bir evresine aittir. Ancak Sâffât suresiyle aynı kafiyede olan "Zâriyât", "Âdiyât", "Nâziât" ve "Mürselât sureleri Kur'an tarihinde erken bir aşamaya aittir. Sâffât suresinin ilk onbir ayetinin ilk aşamaya ait olması muhtemeldir. İkinci aşamada Yâsîn suresine eklenmiştir. Dolayısıyla, tüm bu mümkün delillerden sonra,

---

[83] Kalem Suresi, 68/48.
[84] Kâf Suresi, 50/1.

iki surenin tek bir sure olduğu sonucuna varılabilir. Saffât suresini okuyunca Allah'ın kullarından "İlyas"tan bahsedildiğini görüyoruz: "Kuşkusuz İlyâs da elçilerimizden biriydi".[85] Sâmî ve Süryanî dillerinin araştırmacıları "el / ال" harflerinden kastın "el-Alî / العلي" olduğu ve Kenanlıların Tanrısı anlamına geldiğini ifade ederler. Böylece Arap dilinin özel isimlerine eklenmiştir. Bu yüzden "İlyâs"ın Araplar tarafından daha önce bilinmeyen bir isim olduğu söylenebilir. Bu kelimenin Fas'ta yapıldığı gibi (Âl-i İmrân'a benzer bir şekilde) "İl Yâsîn / إل ياسين" olarak okunduğunu görüyoruz.

4. Sâd Suresindeki "Sâd". "Yâsîn" ve "Sâffât" surelerinin birleşmesi bizi Sâffât Suresi'nin 11. ayetiyle baş başa bırakmaktadır. Goossens başlangıçta Sâd Suresi'nin başından geldiğine inanıyordu, çünkü metinle güzel uyum sağlamıştı. Dolayısıyla, "Sâd" harfi Sâffât'tan şöyle söz eder: "Sıra sıra dizilmiş olanlara, (yanlışları) engellemeye çalışanlara ve anmak için okuyanlara andolsun ki kuşkusuz Tanrınız bir tekdir".[86] Elbette ki "Sâd" ve "Sâffât" isimlerinin tek bir surenin adı olarak kullanılmasını önerir. Bu teori özellikle, "Sâd" ve "Sâffât" için başka bir isim olmadığını teyit etmektedir. 5. Yunus, Hûd, Yusuf, Rad, İbrahim ve Hicr Surelerindeki "Elif, Lâm, Râ" harfleri. Râd suresi hariç adı geçen diğer sureler Allah'ın farklı zamanlarda gönderdiği peygamberlerden bahseder. Yunus suresi Hz. Nuh, Hz. Musa, Hz. Harun ve Hz. Yunus ile ilgilidir. Hud suresi Hz. Nuh, Hz. Salih, Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. Şuayb ve Hz. Musa ile ilgilidir. Yusuf suresi Hz. Yusuf ve kabilelerle ilgilidir. İbrahim suresi Hz. Nuh, Hz. Musa, Hz. Hud, Hz. Salih ve Hz. İbrahim ile ilgilidir. Hicr suresi Hz. İbrahim, Hz. Lut, Hz. Şuayb ve Hz. Salih (Hicr vadisinde) ile ilgilidir. Bu yüzden bu sureler grubuna "er-Rusul / Peygamberler" deniliyordu. "Elif, Lâm, Râ" olarak kısaltılıyordu. Belki bir gün tek bir sure olarak kabul edilir. Daha sonra uzunluğuna göre bölünmüş ve düzenlenmiştir. Sonra her biri en önde gelen peygamber aracılığıyla tanındı, öyle olmasa bile, "peygamberler" grubu olarak adlandırılabilir.

5. Rad Suresi tek bir peygambere işaret etmemesine rağmen bu gruptan biraz daha uzaktır. Ancak birçok yerde peygamberler grubuna işaret eder. 6. Elif, Lâm, Mîm. Bakara, Al-i İmrân, Ankebût, Rûm, Lokman ve Secde sureleri önceki grubun sureleri gibi uzunluklarına göre sıralanmıştır. Aynı zamanda tek bir sure de olabilir.

[85] Sâffât Suresi, 37/123.
[86] Sâffât Suresi, 37/1.

Bakara ve Al-i İmrân Sureleri olağandışı uzunlukları nedeniyle düzeltilerek iki kısma ayrıldı. Düzenlemedeki kurala göre ikisi başlangıca yakın olmalıdır. Ama bu surelerin başında "Elif, Lâm, Mîm" içermesini sağlayan bağlantı nedir? Goossens bu surede en çok bahsedilen sözcüğün "misl/gibi" kelimesi olduğunu, belki de "Elif, Lâm, Mîm" harflerinin "misl/gibi" anlamına geldiğini düşünmektedir. Ankebût/örümcek suresi 41. ayette "örümceğin durumuna benzer"[87] cümlesi bulunur. Rûm suresine gelince, Tanrı'nın sembolleri ve meselleri hakkında konuşur. Lokman suresi nasihat olarak verilen benzetmelerden bahseder. Bakara ve Al-i İmrân sureleri ise Allah'ın belirttiği benzetmelerle doludur. "Secde" suresine de "Medâci'" suresi deniliyor. İsminin ilk üç harfini fark ettiğimizde bağlantıyı net görürüz.

7. Araf suresindeki "Elif, Lâm, Mîm, Sâd" harfleri. Surenin 11'nci ayetinde "Andolsun sizi yarattık, sonra size şekil verdik." cümlesi yer almaktadır. Bu nedenle "Elif, Lâm, Mîm, Sâd" harfleri "el-Musavvir" kelimesine işaret etmektedir. Özellikle "En güzel isimler Allah'ındır."[88] ayetini okuduğumuzda bu yorumumuzun isabetli olduğunu anlıyoruz. 8. Meryem suresindeki "Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd" harfleri. Goossens bu surenin derleme bir sure olduğunu düşünmektedir. 1'den 33'e ve 41'den 74'e kadarki ayetler benzer kafiye ve içeriklere sahiptir. Bu sure Yahya (Yuhanna), İsa (Jesus), İbrahim, Musa, İsrail ve İdris peygamberler ile ilgili bir suredir. 34.–40. ayetleri İsa hakkında farklı bir kafiye ile konuşan bir ektir ve 76. ayet sonunda farklı bir kafiye olduğu için daha sonraki bir değişiklik olarak ortaya çıkmaktadır. Peki ya "Kef, Hâ, Yâ, Ayn, Sâd" harflerine ne dersiniz? Goossens "ya"nın Yahya'yı, "Ayn'nın İsa'yı, "Sâd"ın ise surenin 74. ayetinin ardından düşen ve 75. ayet ile başlayan bölümünü ifade ettiğini düşünmektedir. "(Ey Muhammed!) De ki: "Kim sapıklık içinde ise Rahmân onlara istenildiği kadar süre versin".[89] Bu durumda "Sâd" harfi "dalâlet" kelimesinin kısaltılışıdır. Zira o zaman henüz harflere nokta verilmemişti. Ancak Goossens surede "Kef ve Ha" harflerinin neyin kısaltması olduğunu bulamadı. Kendisinden hemen önce olan Kehf Suresi'nin Meryem Suresi'nin bir parçası olduğunu ileri sürdü. Fakat daha sonra Meryem suresi de peygamberlerden bahsettiği için bu iddiasının kesin olduğunu iddia etti. Bu nedenle

[87] Ankebût Suresi, 29/41.
[88] Araf Suresi, 7/180.
[89] Meryem Suresi, 19/75.

“Kef, Ha” mağaraya işaret etmektedir. Her iki surenin tek bir parça olduğunu doğrulayan şey Meryem Suresinin yeni bir bölümünün ayırt edici başlangıcını gösteriyor oluşudur. Ancak bu yeni bir bölümün başlangıcı değildir. Zira Kehf suresi de bu girişe sahiptir. Buna ek olarak, Meryem Suresi’nin uzunluğu surelerin uzunluklarına göre düzenlenmesi sistemini ihlal etmektedir. Oysa onları bir araya getirirsek, surelerin gerekli uzunluğuna geri döndürmüş olacağız.

9. Tâhâ suresindeki “Tâ, Hâ” harfleri. Goossens Baur’un “Tâ” harfinin “Tuvâ” ve “Hâ” harfinin de “Harun”a atıfta bulunduğuna dair daha önceki önerisini kabul etmektedir. Orijinal adının sadece “Tâ” olabileceğini ve sözcüğü dişil yapmak veya kolaylaştırmak için daha sonra “Hâ” harfinin eklendiğini ifade etmektedir. 10. Neml Suresinde “Tâ, Sîn” harfleri. Bu sure Hz. Süleyman ve kuştan bahsetmektedir. Surenin birçok yerinde tekrar tekrar zikredilir. Goossens’e göre Tâ” “Tâir/kuş” anlamına geldiği gibi “Sîn” harfi de Hz. Süleyman’a atıfta bulunur. 11. Şuarâ Suresindeki “Tâ, Sîn, Mîm” harfleri. Goossens bu surenin Hz. Musa'nın hikâyesi ile başladığını belirtir, dolayısıyla “Mîm” harfinin cevabını bulduk. “Tâ” harfinin Güney Arapların lehçesine göre dağ anlamına gelen “Tavd” kelimesinden alındığını söyler. Bu iki harf aşağıdaki şu ayette belirtilmiştir: “Bunun üzerine Mûsâ’ya, “Asân ile denize vur!” diye vahyettik. Deniz derhal yarıldı, her parça koca bir dağ gibi oldu”.[90] “Sîn” harfi de şu ayette bulunur: “Şairlere gelince, onlara da yoldan sapmışlar uyarlar”.[91] “Sîn” harfinin özellikle noktalamama işaretlerinin olmadığı dönemde “şuarâ/şairler” kelimesinden kısaltılmış olduğunu ima ediyor.

12. Kasas Suresindeki “Tâ, Sîn, Mîm” harfleri. Burada Kasas Suresi ile ilgili büyük bir zorluk vardır. Goossens neredeyse ““Tâ, Sîn, Mîm”in gizemini çözmek için çaresizliğini itiraf ediyor. “Tâ” harfinin 24. ayette geçen “ez-zıll/gölge” kelimesinin ya da 29. ayette geçen “tûr” kelimesinin ya da 46. ayette geçen “tîn/çamur” kelimesinin kısaltması olduğunu düşünüyordu. “Sîn” harfi ise 30. ayette geçen “şâti/kıyı” kelimesini sembolize ediyordu. “Mîm” harfinin Hz. Musa veya Medyen anlamına geldiği şu ayeten anlaşılabilirdi: “Mûsâ bu süreyi doldurup ailesiyle birlikte yolda giderken Tûr tarafında bir ateş gördü; ailesine, “Siz bekleyin, ben bir ateş gördüm, belki oradan size bir haber yahut ısınmanız için bir parça ateş

---

[90] Şuarâ Suresi, 26/63.
[91] Şuarâ Suresi, 26/224.

getiririm." dedi". Oraya gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafından, (oradaki) ağaç yönünden kendisine şöyle seslenildi: "Ey Mûsâ! Muhakkak ki ben yalnızca âlemlerin rabbi olan Allahım".[92] 13. Ğâfir Suresi, Fussilet Suresi, Zuhruf Suresi, Duhân Suresi, Câsiye Suresi ve Ahkâf Suresinin başında bulunan "Hâ, Mîm" harfleri. Hepsi de aynı giriş cümlesiyle başlar. Şûrâ suresi hariç, o "Ayn, Sîn, Kâf" harfleriyle başlar. Bu eşsiz sureler grubu çoğunlukla ateş azabı, cehennem ve "hamîm / yakıcı ateş" eziyetini içerir. "Hamîm / yakıcı ateş" kelimesinin "Hâ, Mîm" kelimesiyle yakından ilişkili olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle, bu surelerin "hamîm / yakıcı ateş" olarak adlandırıldıkları ve daha sonra "Hâ, Mîm" olarak kısaltılan sureler grubu olduğu sonucuna ulaşır. "Ayn, Sîn, Kâf" ve aynı zamanda "Hâ, Mîm" ile başlayan Şurâ Suresi'ne gelince, bu iki harf grubunun ayrı ayrı yazıldığı, "Hâ, Mîm" harflerinin önceki sureyle olan irtibatını gösterir. "Ayn, Sîn, Kâf" ise "Hak ve hakikat içerikli kitabı ve o sayede ölçü ve dengeyi gönderen Allah'tır. Nereden bileceksin Kıyamet vakti belki de çok yakındır." ayetinde geçen "Kıyamet vakti belki de çok yakındır."[93] cümlesine işaret etmektedir.

Son olarak, İslam âlimlerinin tefsirleri ve önceki oryantalist araştırmalarına benzer bir yaklaşımla, bu harflerin belirli kelimeler için kısaltmalar olduğunu, bu kısaltmaların açılımlarının müstensihlerin özel isimlerine atıfta bulunduğunu, bazılarının ise *Kur'an* kelimelerine işaret ettiklerini düşünüyoruz. Genel olarak, en yaygın kabul gören açıklama Goossens'e aittir. Buna rağmen, bazı insanlar Hirschfeld'in açıklamalarını daha cazip bulmakta ve Goossens'ı ise rastgele yorum yapmakla suçlamaktadır. Goosssen'in açıklamaları bazen çok ikna edici, bazen de zayıf kalmaktadır. Diğer oryantalistler görüşlerini sonuçlandırmak için *Kur'ân*'ın mevcut nüshasından daha eski bir nüshasını bulmayı temenni etmektedirler.[94]

Okuyucuların yorumları

Sakatoki: Bu harflerin tılsımlar olduğunu düşünüyorum (sihirbazlar belki kullanmışlardır. Bu yüzden Kureyşliler Hz. Muhammed'i bir sihirbaz olarak tanımladılar) Kur'an'ı toplama aşamasında eklenmediğini varsayarsak, Hz.

[92] Kasas Suresi, 28/29-30.
[93] Şurâ Suresi, 42/17.
[94] El-Hatîb, Emel, https://www.facebook.com/ArabAtheistsLibrary, Erişim Tarihi: 10/07/2020.

Muhammed (s.a.v), bazı ayetlerinin başında insanların gözlerini kamaştırmak ve dikkat çekmek için bunları söylediği ifade edilmektedir.

Allah'ın aziz Kitabı'nda bu tür hurûf-i mukataaların tılsımlar olduğunu ve anlamlarından yoksun olduğunu söylersek, o zaman Kur'an'ın tamamını "tılsım" olarak suçlamada bir çelişki söz konusu olur. Zira bu mukatta harfler Kur'an'ın toplam otuz ayetini geçmediği için Kur'ân'ın tamamını temsil etmez. Dolayısıyla bu insanların sorunu bu harflerle değil, onların sorunu bütün İslam dini ile ilgilidir.

2.6 Atheismlibrary.blogspot.com (مكتبة اللادينيين الملحدين العرب / Arap Dinsizleri ve Ateistleri Kütüphanesi)

Aydınlanma ve bilimleri yaymak için kurulmuş bir ateizm ve özgür düşünce kütüphanesidir. Bu kütüphane organizasyon, içerik ve ziyaretçiler açısından en büyük ateist sitelerden biri olarak kabul edilmektedir. Daha önce hiç bulamadığım yüzlerce sayfa, web sitesi ve elektronik kütüphaneden oluşmaktadır. Arapça kitap ve makale içeriği bakımından zengin olduğu için Arapça'dan İngilizceye çevrilmiş kitap ve makaleler için özel bir bölüm oluşturulmuştur. Bu sayfayı ziyaret edenlerin sayısı yıllık olarak yaklaşık bir milyona ulaşmaktadır. Kütüphanede Tanrı'dan bahseden çok sayıda kitap, makale, belgesel ve hatta sinema filmleri kütüphanesi bulunmaktadır. Aşağıda bu sitedeki örnek iki makale yer almaktadır:

Tanrı'nın Varlığıyla İlgili Geleneksel Delillerin Eleştirisi

Bu makalede inananlar tarafından bir Tanrı'nın, özellikle İbahimî dinlerin Tanrısının varlığına yönelik olarak ortaya konan temel delilleri toplamaya ve bu delillerin dayandığı fikirlerin ortaya çıkardığı sorunları açıklığa kavuşturmaya çalışıyorum. Hayatımda gördüğüm tüm deliller öncelikle burada sunduğum delillere dayanmaktadır. Hıristiyanlık Tanrı'nın varlığıyla ilgili diğer tek Tanrılı dinler ile aynı çıkarımları paylaşmaktadır. (1) Ontolojik Delil: (a) Tanrı mükemmel varlıktır (tanım gereği). (b) Varoluş özelliği mükemmellik için zorunludur, yani mevcut olmayan şey mükemmel olamaz. (c) O halde Tanrı vardır. Sorunlar: Renk, boyut ve

şekil niteliklerden kabul edilir, ancak varlık bir nitelik olarak kabul edilmemektedir. Bunun farkındayım ve ona kendimce varoluş niteliğini verebilirim. Ancak bu onu var etmez. Ayrıca bu delil daireseldir. Mükemmellik niteliğini alabilmesi için öncelikle Tanrı'nın var olması gerekir. Ve bu bizi sıfır noktasına getirir.

(2) İlk İllet (Sebep) Delili: (a) Var olan her şeyin ve bir sebebi vardır. (b) Evren var olmaya başlamıştır. (c) Evren kendi kendine sebep olamaz. (d) O halde evrenin kendisinden farklı bir sebebi vardır. (e) Bu sebep Tanrı'nın ta kendisidir. Sorunlar: (a) Sebebin ne olduğu ve etkisinin ne olduğu hakkındaki gerçeği bilsek bile, her etki için bir neden olması gerektiği düşüncesi genelleştirilemez. Biz sadece araştırma ve istikra yoluyla çıkarımlarda bulunuruz. Yani bazı örneklerin genelleştirilmesi zordur, çünkü bilimde bile gözlemlediğimizden sapma olasılığı söz konusudur. Aslında nedensellik hakkında gözlemlenebilecek tek şey olayların zaman dizisidir. Örneğin, güneş parladığında ısının arttığını görüyoruz, bu nedenle güneşin ısıya neden olduğu sonucuna varıyoruz. Fakat güneş ne zaman parlarsa sıcaklığın varlığının sadece sebepsiz tekrarlanan bir tesadüf olmadığını nereden biliyoruz? Ya da topu tekmelediğimde yuvarlanmaktadır. Biliyorum çünkü geçmişte topa her tekme attığımda ardından yuvarlanmasını izledim. Aklımı tekme ile topun yuvarlanması arasında bağlarım. Ancak izleyebileceğim hiçbir şey beni tekmelemenin gerçekten topun yuvarlama sebebi olduğuna ikna edemez veya topa tekme attığım halde yuvarlanmadığı bir günün asla gelmeyeceğini garanti edemez. (b) Mevcut fizik hala Büyük Patlama'dan sonraki ilk anlarda ya da sıfır anında neler olduğunu tarif edemiyor. Yani evrenin o anda mı yaratıldığını yoksa ondan önce mi var olduğunu ve zamanın büyük patlama ile mi akmaya başladığını yoksa ondan önce mi var olduğunu bilmiyoruz? Dolayısıyla evrenin Büyük Patlama'dan önce var olmadığını, sonra oluştuğunu teyit edemiyoruz. (c) Evren neden kendi kendine var olamaz? Yani neden evrenin varlığının illeti evrenin dışında olmalı ki? (d) Bu delilin ilk illetin varlığını kanıtladığını varsaysak bile bu illetin ne olduğunu ve özelliklerini tanımlamaz. Yani illetin dinler tarafından tasvir edildiği gibi aklı başında, zeki, tam bilgili olduğuna dair herhangi bir kanıt sunmaz. İkincisi, bu delil, evrenin farklı bir bölümünü oluşturan bir grup illetin var olabileceği mümkün iken, neden sadece bir ilk illetin var olduğunu açıklamak için hiçbir sebep sunmamaktadır. Üçüncüsü, Tanrı ya sebep olur ya da sebep değildir. Sebep ise, o zaman dinlerin yaratılmamış yaratıcı

olarak Tanrı'ya izafe ettikleri imaja karşı çıkmaktadır. Tabi biz Tanrı'nın kendisinin sebebi olduğunu varsaymazsak. Ama bu durumda neden Tanrı'dan başka bir şey kendi sebebi olamaz? Mesela evren neden kendi kendine de sebep olamaz? Tanrı sebep değilse, sebebi olmayan bir şeyin var olmuş demektir, o zaman evrenin neden bir sebep veya illeti olmalı? Dördüncüsü, nedensellik kavramı zaman kavramını gerektirir, zaman olmadan da nedensellik olamaz. Eğer Tanrı zamanın dışında varsa, o zaman evrenin sebebi olmak O'nun için anlamsız ifadelerdir.

(3) Amaç Delili. (a) Evrenin bir amacının varlığı, evrenin tasarımcısını gerektirir. (b) Evrendeki karmaşıklık ve düzenin varlığı, evren için bir amacın varlığını gerektirir. (c) Yaşam, insanlar ve evren karmaşık şeylerdir. (d) O halde evrenin bir tasarımcı vardır. (e) Ve bu tasarımcı Allah'tır. Sorunlar: Birincisi, evrenin bazı kısımları için amaçların var olduğunu varsaysak bile, bu tüm evrenin bir amaca sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Eğer evrenin amacı insan varlığıysa, milyarlarca yıldız ve galaksinin ve evrendeki hiçbir aklın anlayamayacağı kadar geniş boşlukların amacı ne olabilir ki? İkincisi, evrim teorisi karmaşıklığın kaostan nasıl ortaya çıkabileceğini, çevresine uyum sağlayabileceğini ve çevresini yaymak için nasıl kullanabileceğini açıklayabilir. Çünkü çevresine uyum sağlayan yaşamdır. Üçüncüsü, evrenin bir tasarımcısının varlığı evreni bu tasarımcının yarattığı anlamına gelmemektedir. Yani sadece evrenin süper zeki bir tasarımcıya sahip olması her şeyi yaratabilmesi veya küllî bilgi, kuvvet vb. yeteneklere sahip olması anlamlarına gelmemektedir. Dördüncüsü, kötü bir tasarımın var olması. Örneğin insanlarda bağırsak fazlalığının varlığı faydasızdır. Bu genellikle hastalık ve enfeksiyonlara neden olur. Uçmayan kuşların kanatlara sahip olmaları, insanın gözündeki kör noktanın varlığı, insanın azı dişlerinde özel sorunlara sıklıkla yol açan kötü tasarım vb. Beşincisi, evrenin tasarımcısı çok karmaşık olmalıdır. Dolayısıyla Tanrı son derece karmaşıktır. Böylece amaç deliline göre Tanrı bir amaçtır ve başka bir tasarımcı tarafından tasarlandığı sonucuna varabiliriz. Altıncısı, farklı sistemlerin hedefleri birbiriyle uyuşmamaktadır. Aslanlar geyikleri avlamak için, geyikler ise aslanlardan kaçmak için tasarlanmıştır. Yedincisi, başka bir şey tasarlanırken diğer bir şeyin normal olduğunu nasıl bileceğiz? Bu iki şeyi karşılaştırmalıyız. Böylece tasarlanmış bir evreni tasarlanmamış başka bir evrenle karşılaştırmamız gerekmektedir. Ve bu da mümkün değildir.

(4) Ahlak Delili: (s) Ahlaki gerçekler var. (b) Ahlaki gerçekler mutlak bir ahlak kaynağı olmadan anlam ifade etmez. (c) O halde mutlak bir ahlak kaynağı vardır. (d) Bu kaynak Tanrı'dır. Sorunlar: Önce Platon Euthyphron ikilemi: Ya iyilik Tanrı'nın emrettiği şeydir ya da Tanrı sadece iyiliği emretmektedir. İyilik Tanrı'nın emrettiği şeyse iyilik Tanrı'nın emir verme gücü ve kabiliyetine uyumludur ve Tanrı için iyilikle kötülük arasında bir fark yoktur, ancak o iyiliği rastgele seçmiştir. Ve eğer Tanrı iyiliği bildiğinden onu emrederse, o zaman iyiliğin varlığı Tanrı'nın varlığından bağımsızdır. Yani var olduğu ve Tanrı tarafından yaratılmadığı anlamına gelir. İkincisi, ahlaki değerler sabit değildir, yer ve zamana göre değişir. Üçüncüsü, farklı halklar arasındaki ortak etik değerlerin varlığı, sosyal Darwinizm tarafından yorumlanabilir. Dördüncüsü, eski olan ve etik olmayan bazı ameller bugün ahlaki değerlere dönüşmüştür.

(5) Mucizeler Delili: Mucizeler Tanrı'nın varlığını zorunlu kılar. Sorunlar: Birincisi, mucizeler Tanrı'nın varlığını değil, sadece henüz anlamadığımız şeylerin varlığını gerektirir. İkincisi, mucizelerin yaşandığı mekândan uzakta yaşayan veya farklı bir dönemde yaşayanlar için haberler tevatür yoluyla iletilmiştir. Tevatür haberin dışında ellerinde mucizelerin gerçekleştiğine dair bir kanıt yoktur. Bu ise yeterli bir delil değildir. Bütün dinler mucize iddia eder, hepimiz inanmalı mıyız? Criss Angel mi yoksa David Blaine Tanrı'nın elçileri mi? Neler olduğuna dair doğal bir açıklama yapma olasılığı mı yoksa doğanın kanunlarını çiğnemiş olma olasılığı mı daha yüksek? Bilim doğal yorumu desteklemektedir.

Okuyucuların yorumları

Amoroso: Makalenizde faydalı olmayan felsefi bir önermeden bahsediyorsunuz, yani bilimlerin gerçekte şeylerin kökenine ulaşamayacağı anlamına gelmektedir. Bunlar sadece görünüş ve sonuçlarına dayalı açıklamalardır. Bilim gerçekten sınırlıdır. Ancak yolu kısalttığı ve faydaları açık olduğu söylenebilir, dolayısıyla felsefenin maalesef burada zihinsel bir spor ve eğlenceden başka bir şey olmadığı görülmektedir.

İbrahim ALİ: Felsefi önermenin faydalı olmadığı ve bilimin, sınırlı olmasına rağmen gerçekten yolu kısalttığı ve bize faydalı şeyler sağladığı hususunda size

katılıyorum, ancak bana göre din felsefeden farklı değildir, çünkü din de felsefe gibi herhangi bir fayda sağlamaz ve zihinsel bir eğlenceden öteye geçmemektedir.

Önde gelen tüm ilim adamların ateistlerle mücadele ettiği ve bu şüphelere cevap verdikleri pek çok kitabı ve araştırmaları buldum. Özetle bütün bu kitaplar ve araştırmalardaki cevaplar, uyum içindeki evrenin ve düzeninin eşi olmayan tek bir Tanrı'nın varlığına işaret ettiği şeklindedir. İkincisi, Tanrı'nın varlığını inkâr etmek, delili olmayan ateist bir iddiadır. Kanıt, Yüce Allah'ın varlığına dayanır ve evrenin tesadüfü, tıpkı modern bilimin evrim teorisini reddetmesi gibi, bilimsel ve zihinsel açıdan imkansızdır.

Metafizik düşüncenin eleştirisi

Bu makalede metafizik düşünceyi eleştireceğim ve biraz ayrıntılı olarak üzerinde duracağım. Sonra özellikle metafizik alanda zihinsel gerekçeleri çürüteceğim. Gayb alemi veya metafizik doğanın üstünde veya maddi dünyamızın dışında, duyularımız tarafından algılanamayan ve dünyamızın ötesinde olan meselelerdir. Bu metafizik tanım gereği pratik nedenlerden ötürü değil, ilk nedenlerden dolayı algılama veya inceleme yeteneğimizin ötesindedir. Örneğin, galaksimizdeki iklimi dünyanın iklimine benzeyen tüm diğer gezegenleri bilmememiz pratik bir eksikliktir. Yani ilkesel olarak bu problem daha fazla teleskop inşa etmek veya daha fazla bütçe tahsis etmek veyahut galaksiye daha fazla uzay aracı göndermek gibi yeterli imkânlara sahip olmakla aşılabilir. Bu pratik eksikliğin nedenleri ne olursa olsun teorik olarak aşılabilir. Okült'e gelince, bu alandaki bilişsel eksiklik ilkesel bir meseledir. Yani insan bilgisi, yetenekleri ve beşerî imkanlar ne kadar artarsa da gayb âlemi bilinmez. Çünkü insan idraki kapsamında değildir. Metafizik eğilimi ve onun entellektüel zeminini temsil eden temel yönelimleri açıklayarak başlayacağım. Dolayısıyla eğilimlerin yöntemine bakılmaksızın metafizik fikirlerin türlerini sunmaya çalışacağım.

Genellikle birbirini tamamlayan ve birbiriyle örtüşen metafizik eğilimin yaptığı ana hatalar şunlardır: (1) Dünyayı bilimsel yöntemle veya duyulara (doğrudan ve

dolaylı) bağlı olarak yorumlama olasılığının reddedilmesi.[95] Çevremizdeki dünya hakkındaki bilgimiz edinilir bir bilgidir. Kalıtsal bir bilgi değildir, yani doğar doğmaz bu bilgiye sahip olmuyoruz. Herhangi bir doğal olgu hakkında öğrendiğimiz şey esas olarak onun algılanan farkındalığından, ardından bu olgunun yorumlanmasından, tanımlanmasından veya analiz etmemizden ve bununla rasyonel bir şekilde nasıl başa çıktığımızdan kaynaklanır. Doğal dünyada (fiziksel gerçeklik) varız ve onun içinde etkilere maruz kalıyoruz ve aynı zamanda etkiliyoruz da. Bu nedenle belirli bir olgunun nedeninin veya açıklamasının olduğu reddedilirse, bu sadece önsel (apriori) olabilir. Böylece bu konuda bilgimizi esas olarak deneysel bir şekilde elde ettiğimiz dünyanın sağlıklı bir temeli olmaz. Dolayısıyla nedenini veya açıklamasını bilmediğimiz her türlü problem daha önce çözülmemiş bir durumdur (aksi takdirde yeni bir tabii durum olamazdı) ve böylece metafizik eğilimin yol açtığı çelişki (yani yorumunun fizikî değil metafizik olduğu iddiası) mantıksal hataya dayanan (cehalet delili) bilgi iddiasıdır. Eğer herhangi bir şeyi bilmiyorsak, bundan habersiz olduğumuz anlamına gelir. Bu yüzden sebebini bilmediğimizi ne doğrulayabildiğimizi ne de onu çürütemeyeceğimizi söyleyemeyiz ve aynı zamanda sebebinin kesinlikle bizden öte olduğunu da söyleyemeyiz. Çünkü bu konuşma kendisiyle çelişir. Bir olgunun tüm makul fiziksel açıklamaları keşfedilmediği veya çürütülmediği sürece sebebin mutlaka metafizik olduğunu söylemek doğru değildir. Ayrıca, bu eğilim tüm bilimsel keşiflerin ve epistemolojik ilerlemelerin tüm tarihsel boyutunu boşa çıkarır. Çoğu doğal olaylar, örneğin Okült'e atfedilmeye çalışılmıştır (Örneğin Tanrıların gazabının Nil nehrinin taşmasına neden olması ve Tanrıların Nil'i sakinleştirmek için insanları kurban etme ihtiyacını duymaları). Bilimsel bilginin ve insan gücünün ilerlemesiyle bu tür olayların nedenleri ortayı çıktı ve metafizik nedenlerden ziyade fiziksel olduğu anlaşıldı.

Bu eğilimin ayırımlarından biri şu maddedir: (2) Küllî bir mesele iken duyular aracılığıyla algıladığımız varlığı cüz'î bir meseleye dönüştürmek. Duyular aracılığıyla algıladığımız varlık etkileşim içinde olduğumuz bütün varlıktır, yani

[95] Doğrudan duyusal araçlar, duyular ve nesne arasında başka bir ortam olmadan, bir şeyin gözle görülmesiyle bilmek ve duyularla doğrudan bir şey algılayarak gerçeği bilmektir. Doğrudan olmayan duyusal araçlar ise doğrudan duyuya ek olarak başka referansları da içerir, ancak "doğrudan duyum" bilgiye nihai kaynaklık eder. Örneğin teleskopu gözlemleyerek gökyüzünde bir yerde bir yıldızın varlığını bilmek.

bizim için küllî durumdur. Örneğin dünya gezegeni bizim için bu tüm varoluşun cüz'i halidir, çünkü onun içinde vardır. Dünya gezegeni sıcaklık, kütle ve diğer özellikler açısından diğer gezegenlerle karşılaştırılabilir. Evren ise (yani bize göre küllî varlık) başka bir varlıkla mukayese edilemez. Çünkü evrenimiz hakkında yargıda bulunmak için başka bir evren görmedik ve incelemedik. Bu nedenle onun büyük bir evren olduğunu söylemek gibi göreceli özellikleri nispet etmek mümkün değildir. Büyük bir evren olduğunu söylediğimizde, bu diğer evrenlere nispeten olur ve söz konusu özellik açısından öne çıkar. Bu ifadenin temeli yoktur, çünkü karşılaştırma için elimizde başka örnek yoktur. Aynı mantık, örneğin evrenimizin muntazam olduğu iddiası için de geçerlidir: Galaksilerin her yöne dağılmış olmaları, farklı boyutları ve şekilleri tekdüzeliğin kanıtı mıdır? Bunu tüm galaksilerin aynı boyuta sahip olduğu ve aynı sayıda yıldız içerdiği başka bir varsayımsal evrenle kıyaslayabilir miyiz? Bu karşılaştırmayı yapamadığımızdan, evrenimize göreceli herhangi bir özellik yüklemek mantıklı değildir ve böylece evrenin doğası ve kökeniyle ilgili metafizik yorum yapmak, örneğin bu evrenin nedeninin rasyonel bir metafizik güç olduğunu söylemek mümkün değildir.

(3) Metafiziksel yorumlar rasyonellikte basitlik ilkesiyle çelişmektedir. Bu yaklaşım, Occam usturası ya da Occam şifresi (İngilizcede: Ockham's Razor) olarak bilinen ilkeyle çelişir. Bu ilke ise bir olgu için birkaç olası ve yeterli açıklama olduğunda en basit çözümün büyük olasılıkla doğru çözüm olduğunu ve bu nedenle teori ne kadar karmaşık olursa mantıklı bir şekilde eleştirisinin de gerekli olduğunu söyler. O zaman her biri ayrı ayrı eleştiriye tabi olan daha fazla hipotez içerecek ve bu nedenle teoride bir bütün olarak hata olasılığı artacaktır. Örneğin, yüksek dozda bir anestezi aldıktan sonra bir kişinin ölmesinde, anestezik maddenin sinir sistemini organlarının normal olarak işlev görememesine ve sonra ölümüne yol açacak şekilde (benzer örneklerden bildiğimiz gibi) etkilediği ve bunun sonucunda kişinin öldüğü sonucuna varılabilir. Öte yandan, ölüm sadece fiziksel bir ilacın insan vücudu üzerindeki etkisinden değil, aynı zamanda konunun kasıtlı bir şekilde doğaüstü bir varlığın müdahalesini de içerebilir. Çünkü ilacı alan bu kişiyle neyi tasfiye etmek istediğini hesap eder. Son açıklama en az makul ve en çok eleştiriye açık olandır. Çünkü her birini doğrulamamız veya reddetme girişimlerine karşı dayanıklılıklarını

incelememiz gereken ek bileşenler içerdiğinden ilk alternatif kendi içinde yeterli ve makul bir açıklama sağlar.

(4) Özne ve konu arasındaki örtüşme. Çoğu zaman metafizik gerçeklere ulaşmada, görünmeyen âlem ile iletişim kurma, inanç, vahiy, rü'yet ve yalnızca bireyin kendisiyle ilgili diğer kişisel deneyimler gibi kişisel araçlar iddiasıyla karşılaşırız. Bu bilginin öznel bir mesele olması insanlar arasında herhangi bir genel, şeffaf veya ortak kritere tabi olmadığı anlamına gelir ve bu nedenle başkalarının diğer dünyayla iletişim kurma veya onun hakkında bilgiye erişme hakkındaki bu iddiaların geçerliliğini doğrulaması mümkün değildir. Herhangi bir kişiden kaynaklanabilir. Bu sorunu daha ayrıntılı olarak açıklamak için şöyle düşünelim: Bir insanın vahyi gerçekten deneyimleyip deneyimlemediğini, gerçek bilginin ne olduğu ile neyin yanlış olduğu ya da bir yanılsama olduğu arasındaki farkı nasıl anlayacağız? Tek referansımız bu kişinin yaşadığı öznel deneyimler mi olacak? Aynı kişi, bu durumda sanal ve gerçek arasındaki ayrım kriterleri bulanık olduğunda bu deneyimin gerçekten gerçek bir bilgi olduğunu ve bir yanılsama olmadığını nasıl bilmektedir? Örneğin, Müslüman bir kişi Allah'ın İslam dini tarafından tasvir edildiği gibi metafizik gerçeklere sahip olduğunu iddia edebilir. Bu, örneğin tasavvuftaki gibi vahiy veya coşku durumuna dayanır. Aynı zamanda Hıristiyan bir kişi de benzer bir öznel deneyime dayanarak Tanrı'nın Hristiyan dinini vahyettiği inancına varabilir. Tabii ki, ikisi aynı anda doğru olamaz çünkü bilgi zorunlu olarak sadece bir gerçeği ifade eder ve bu gerçek her şeyden önce iç bütünlük ilkesine tabi olmalıdır. Böylece onu bilişsel bir öneme sahip olarak ele alabilir ve söz konusu kendi yaklaşımını bir bilgi yolu olarak benimsersek, bu bizi böyle bir durumda şu çelişkiye sürükleyecektir: Tek bir Tanrı olamaz. Metafizik olsun ya da olmasın, gerçekler ya da olgular hakkında bilgi edinmeye çalışırken, bu bilginin gerçek olmadığı halde gerçek gibi görünen öznel bir konu olma olasılığını ortadan kaldırmak için objektif araçlara başvurmaya ihtiyaç vardır. Bu, bizi bir sonraki öğeye götüren şeydir, bu da bir bilme yolu olarak aklın önceliğidir.

(5) Bilmenin irrasyonel yollarının varlığı ve şeffaflığın yokluğunun varsayılması. Çoğu zaman, metafizik (dini) bir kişi zihnin sınırlı olduğunu ve soyut zihnin kavrayamadığı gerçekler olduğunu iddia eder. Çünkü maddi dünyanın güç ve vasıtalarıyla sınırlıdır. Diğer dünya veya metafizik âlem ise sadece akli olmayan

yollarla algılanabilir, yani bilgisi akıl çerçevesinin dışındadır. Bu iddia görünmeyen ile zihinsel algıyı ayıran şeyin pratik bir ayrım değil, teorik bir ayrım olduğunu ifade etmektedir. Bu bölüm, makalenin başında bahsettiğim gayb tanımından türetilmiştir. Bu iddia zihinsel bir destek olmadan kendi başına doğru değildir, bu yüzden başvurduğumuz açık ve bağımsız genel ilkelerimiz yoksa böyle bir iddianın geçerliliğini nasıl değerlendiririz? Tanrı'nın bilge olduğunu canlıların organları arasındaki koordinasyondan çıkarıyoruz, fakat aynı mantıkla canlıların tasarımındaki hatalar veya eksiklikler nedeniyle Tanrı'da böyle bir bilgeliğin olmadığını çıkaramaz mıyız? Neden dünyadaki iyilik Yaratıcının merhametinin kanıtı oluyor da kötülük onun vahşetinin kanıtı olmuyor? Yani zihinsel bilginin sınırlarını ve zihinsel olmayan bilginin sınırlarını tanımlayan ve zihinsel olmayan alanda akıl yürütme yaklaşımlarını tanımlayan kriterler nelerdir? Tüm bu soruların metafizik düşüncede net veya tarafsız cevapları yoktur. Bu nedenle, savunucuların bu mantıksız yollara başvurduğu temellerin her zaman anlaşılmaz ve kapalı olduğunu görüyoruz, çünkü açıklığa kavuşturulmuş ve anlaşılır hale geldiği andan itibaren eleştirilere tabi olacaklar ve bu onların geçersizliğini ortaya çıkaracaktır.

Teorik olarak metafizik fikirleri nitelikleri açısından bazı türlere ayırmak mümkündür: (1) Maddi gerçekliğimize karşı tarafsızlık pozisyonuyla uyumlu metafizik fikirler. Burada bilinemezciliğin konumu, herhangi bir olgu veya doğal olayla uğraşırken benimsenebilecek en yüksek konumdur. Bunun nedeni, doğaya karşılık gelen herhangi bir açıklamanın aynı teorik zeminde başka açıklamaları bulabilmesi ve aynı soruya cevap verebilmesidir. Örneğin, depremlerin nedeni ilahi ğazabın bir ifadesi olarak yorumlanabilir, ancak aynı zamanda insani trajedilere karşı ilahi kayıtsızlık veya bu Tanrının kötü olduğu ve zaman zaman insanların acı çektiğini görmekten zevk aldığı düşüncesine de gidilebilir. Veyahut iyilik tanrısı ile kötülük tanrısı arasındaki şiddetli bazı çatışmaların gezegenimiz üzerinde farklı etkileri vardır, bunlardan biri depremdir. Her durumda, elbette (yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı) bu olasılıklardan herhangi birini tercih etme imkânı yoktur. Zira her bir yorum diğer yorumlarla aynı derecede makul ve uygun ağırlıktadır. Maddi dünyamızda tarafsız duran okültelere gelince, bu fikirler çürütülemezse de aynı zamanda herhangi bir doğal olayı da kanıtlamaz, örneğin, melekler cinlerden nefret ederse hiçbir şey dünyamızı etkilemez, tıpkı iki tanrının varlığı ve üç tanrının varlığı

hiçbir şeyi etkilemeyeceği gibi. Birincisi, bu varsayımlar maddi dünyamızdan yola çıkılarak elde edilemez, çünkü herhangi bir doğal olguyla bağdaşmazlar ve aynı anlamda kanıtlanmış olamazlar. Zira maddi varlığın gerçekleri ona karşı tarafsızdır. İkincisi, iddia edilen bu bilginin kendisi için pragmatik bir değeri yoktur. Çünkü doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanırsa hiçbir fayda sağlamaz.

(2) Maddi dünyamızla çelişen metafizik düşünceler. Teorik olarak en azından ele alınabilen ve reddedilebilecek tek şey budur ve tek başına yeterlidir. Çünkü kabul etmek bizi çelişki içinde bırakır (yani bir şeye inanmak ve aynı zamanda tersine de inanmak). Böylece bu rasyonalitenin temellerini bozar ve dolayısıyla bizim için onu kabul etmemek zorunlu bir hal alır. Örneğin, dünyamız üzerinde var olan zulüm, adaletsizlik ve sıkıntılara dayanarak, bizi yaratan Tanrı'nın tamamen iyi ve her şeye kadir olduğu fikri çürütülebilir (Epikür'ün ünlü eleştirisi). Çünkü bu niteliklere sahip olması yani iyi olması aslında yeryüzünde gördüğümüz kötülüklere tanık olmamamız gerektiğini gösterir ve elbette bunda açık bir çelişki vardır. Aynı nedenlerden dolayı, İbrahimî Tanrı fikri de çürütülebilir. Bu Tanrı'yı maddi dünyamızla çelişmeyen diğer metafizik Tanrılar veya fikirler ile değiştirme girişimine gelince, bu bizi herhangi bir varsayımı kanıtlama olasılığının olmadığı önceki iki niteliğe götürmektedir.[96]

Yukarıda Arapça yayın yapan altı ateist web sitesi kısaca tanıtılmıştır. Elbette Arapça yayın yapan ateist web siteleri sadece bunlardan ibaret değildir. Ancakbir yüksek lisans tezinin sınırları çerçevesinde tüm siteleri incelemek mümkün olmayacağından örneklem olarak bu atı site seçilmiştir. Örneğin, bir diğer ateist web sitesi olarak "almlhdenalarb.ahlamontada.com" sitesine ve tabi ki başka sitelere de bakılabilir.

Okuyucuların yorumları

Saad et-TÂÎ: Modern çağda ateizm, Charles Darwin'in teorisinde olduğu gibi organizmaların kendi kendini yeniden üretmesini vurgulayan bazı bilimsel teorilerine atıfta bulunarak geçerliliğini tesadüfen kanıtlamıştır. Organizmaların ve canlıların kendi kendini yeniden üretme yoluyla gelişmesi üzerine veya varoluşun bir bütün

[96] Bir şeye inanmak aslında bir kesinliktir. Yarım iman veya dörtte üç iman yoktur. İman ya vardır ya da yoktur ve bu terimin tanımından kaynaklanmaktadır. Diğer durumlarda ise bir fikre kesinlik atfetmeden başka bir fikrin tercihi söz konusu olabilir.

olarak yorumlanmasına ilişkin bazı maddi felsefelerin bir bütün olarak fiziksel yorumlanmasına atıfta bulunarak, dünyadaki herhangi bir metafizik varoluşu reddederek ve zihin sorularından tek çıkış yolu olduğu kanıtlanmıştır.

Mohammed el-Moneer: Tüm dinler görünmeyene inanmaya dayanır. İnsanlar ile din arasındaki ilişki temelde inanç ve tasdiktir. Yüce Allah bununla Kuran'da görünmeyene inananları övmektedir.

Araştırmacının bakış açısına göre, makalenin yazarının görünmeyene inancın geçerli olmadığını ve saçma olarak kabul edildiğini ifade ettiği şey yanlış bir görüştür, çünkü metafizik konular, sonuçlarını açısından alimlere göre mantıklıdır, bir şey hakkında cahil olmak o şeyin varlığının imkansızlığı anlamına gelmemektedir. Yerçekimi kanunu, karanlık enerji ve elektronlar bu çerçevede değerlendirilebilir.

SONUÇ

Bir şeyin önemi ele aldığı konudan ve insan üzerindeki etkisinin boyutundan ortaya çıkmaktadır. Bundan hareketle, elimizde bulunan bu araştırmanın önemi insanın manevi tarafı ile ilgilenmesi ve kişinin ancak kendisine hükmeden bir dinle yaşayabildiği ve hayatta karşılaştığı sıkıntılar karşılığında acizliğini hissetmesi ve ona iltica etmesidir. Ancak zihinlerini serbest bırakmaya karar verdiklerini iddia eden ve Allah'a ve dine inanmamayı tercih eden bazı insanlar vardır. Bu insanlara çeşitli isimler verilmiştir. Bu isimlerden bazıları şunlardır: Ateist, dinsiz, agnostik, zındık ve deist. Bu isimlerin her birinin özel bir tanımı, düşüncesi ve inancı vardır, ancak hepsi bir noktada birleşmektedir, o da "inkar"dır.

Âlimler ateizmi birkaç kısma ayırmıştır: "Mutlak ateizm" Tanrıyı, ona bağlı olan risâleti ve peygamberleri reddeden ateizm çeşididir. "Teorik ateizm" Tanrı'nın varlığını temelden reddeden ve varlığını kabul etmeyen ateizm çeşididir. "Pratik ateizm" Tanrı'nın varlığını reddetmeksizin hayatta Tanrı yokmuş gibi davranmaktır. Aralarındaki fark o kadar görünmez ki, bazı ateistlerin bunu fark etmediğini müşahede ediyoruz.

Bu çalışmada, ateizmin anlamını, tanımını, türlerini ve ortaya çıkışından bu yana tarihini detaylı olarak açıkladım ve nereden çıktığını ortaya koymaya çalıştım. Ayrıca günümüze kadar adım adım nasıl geliştiğini ortaya koydum. Ateizm fikrini iyice araştırdığımızda, düşmanca tavır sergileseler bile ateistlerin problemlerinin tam olarak din ile ilgili olmadığı, Tanrı ile olan problemleriyle birlikte metafizik olan her şeyi reddettikleri ve sorunun buradan başlayıp yayıldığı görülmektedir. Ateizm bağımsız bir felsefe gibi tarih boyunca kökleri olan bir düşünce değildir. Bu yüzden Yunan tarihçi Plutarkhos şöyle demektedir: "Tarihte kalesiz, okulsuz ve saraysız şehirler bulunmuştur ama mabetsiz şehirler asla bulunamamıştır".

Gençler arasında ateizm olgusunun ortaya çıkmasının genel ve temel bazı nedenleri vardır, bunların en önemlileri şunlardır:

1. Devletin demokrasiye ve barışçıl iktidar değişikliğine inanan siyasi örgütlere baskı uygulaması siyasi bir tıkanıklık yaratmış ve gençlerin önünde iki seçenek

bırakmıştır: Ya demokrasiye inanmayan aşırı dini akımlara ya da din karşıtı eğilimlere katılım.

2. Dini küçümseme ve resmi platformlar üzerinden İslami sembollerin reddedilmesi ve ayrıca özellikle bazı ülkelerdeki okulların müfredatında yer alan İslami konuların sığlığı gençler arasındaki seçeneklerin daralmasına yol açmıştır.

3. Zulmü meşrulaştırdığı ve iktidardakilerin davranışlarına dini bir kılıf uydurduğu için krallara yakın duran din adamlarının olumsuz rolü ve bu durumun Orta Çağ Hıristiyanlığı görünümü vermesi. Bu durum Avrupa özgürlük davetçilerinin Hristiyanlara baktığı gibi gençliğin de İslam'a aynı gözle bakmalarına sebep olabilmektedir. Aynı şekilde, büyük güçlerin içerde Arap sponsorları aracılığıyla destekledikleri İslami aşırılık da önemli bir etkendir. Bu durum kâfirlerden önce Müslümanları korkutmuş İslam'a kasvetli bir resim çizmiştir. Terör sponsorlarının istediği tam da budur. Sonuç olarak, bazı gençler yüzeysel ve yetersiz dini bilgileri nedeniyle dine yabancılaştırılmıştır.

4. Bazı ülkelerde siyasal İslam'a bağlı birtakım akımlar tarafından yapılan siyasi hatalar laiklik kisvesine bürünmüş ateistlerin gözünde sanki İslam'ın hatalarıymış gibi algılanmalarına neden olmuştur. Bazı gençler zayıf dini bilgileri nedeniyle bu hataların gerçekten İslam'ın hataları olduğuna inanmış ve bu da onların İslam'dan uzaklaşmalarına sebep olmuştur.

5. Açılım, ilerleme, uygarlık, bilimsel gelişme ve Batı'yı taklit etme girişimi insanları ateizme doğru yönelti. Batı ülkelerinin gelişmelerini ve ilerlemelerini dinlerinden vazgeçip uzaklaşmalarına ve bir yaratıcı fikrini reddetmelerine bağladılar.

Ateizmin nedenlerine baktığımızda, bir kısmının ateisti zor bir seçimin önüne koyduğunu görmekteyiz Birinci ve ikinci sebep gibi akıl ve mantığın kendisiyle aynı fikirde olabileceğini, ancak diğerlerinin beşinci sebepte belirtildiği gibi rasyonel bir açıklama veya mantıksal bir kanıt bulamadıklarını, din ve Tanrı fikrine bağlı kalarak; birçok uygarlığın modern Batı uygarlığından önce var olduğunu görüyoruz. Ayrıca bugün pek çok ateist ülke, medeniyetin ve gelişmenin geriliğinden son derece sıkıntı çekmektedir!

Ateizmi araştırdıktan sonra internet üzerine yoğunlaşmak gerekiyordu. Çünkü daha önce bu tür konulara ulaşmak zor iken günümüzde internet ateizmi yaymanın en büyük aracı haline gelmiştir. Daha önce ateizm kitapları nadir ve ulaşılması zorken, özellikle bazı dindar ülkelerde internet sayesinde ateist fikirler herkes tarafından kolayca erişilebilir hale gelmiştir. Ateizm düşüncesini cezalandıran ve bunlarla mücadele eden bazı Arap ülkelerinde bu ideolojiye inananlar için ölüm cezası olabilir, bu yüzden internet kullanıcıları, özellikle gerçek kimliklerini tanımlamak zorunda olmadıkları için, kendilerine sağladığı bu imkân nedeniyle inançlarını internet üzerinden yaymaya başlamışlardır. Dolayısıyla internetin din ve ateizmle ilişkisi üzerine bir çalışma yaptık. Ayrıca teknolojik kalkınmanın ateizmi yayma noktasında oldukça etkili olduğunu, ateizmin yayılması ile teknolojik ilerleme arasındaki ilişkinin doğrudan bir ilişki olduğunu ve bu nedenle ateistlerin sayısının önceki otuz yılda hiç olmadığı kadar arttığını belirtmek gerekir.

Bir dizi Arap ve İslam toplumunda “dini uyanış”ın yükselişini ilan ettiği ve seslerini yükselttiği bir zamanda, insanların Allah’a ve imana “geri dönüşü” hakkında konuştuğu bir dönemde internette ateizmin bayrağını yükselten ve dinlerle açıkça savaşan yeni bir fenomen ortaya çıktı. İnternet sosyal siteler aracılığıyla sadece ateist düşüncenin yayılmasına katkı sağlamakla kalmadı, aynı zamanda daha önce pahalı ve hacimli olan ciltlerde mevcut olan kaynaklara ve bilgilere erişmeye de katkıda bulundu. Bu durum birçok kişinin çocukluktan beri inandıkları dinin geçerliliğini sorgulamalarına yol açtı. Buna rağmen, Arap dünyasındaki ateizmin yüzdesi bu ülkelerde toplam bir milyarı aşan Müslüman nüfusunun % 5’ini geçmediği için dünya geneline oranla en düşük seviyededir. Bu oran Arap halklarının doğal olarak dindar fıtratlı insanlar olmaları ve Arap dünyasında ateistlere karşı yapılan muameleden kaynaklanmaktadır. Zira Suudi Arabistan ve Yemen gibi bazı ülkeler yasalarına göre onları idamla cezalandırabilmektedirler.

Araştırmamız esas olarak ateizmin internetle olan ilişkisine yoğunlaştığından, ateizm fikrini benimseyen ve onları bu düşünceyi yayınlamaya ve tanıtmaya sevk eden sitelerden örnekler vermem gerekti. Ateizmi yayan ve tanıtan yüzlerce sayfa ve siteden sadece örnek babından birkaç site ve sayfa seçtim. Örneğin, Arap Ateistler Ağı adı ve yapısı hakkında fazla düşünceye yer bırakmayan, dinleri açık bir şekilde eleştirme konularında uzmanlaşmış bir gruptan oluşmaktadır. Arap Ateistler Kanalı

Arap ateistlerden büyük bir kitleyi temsil etmektedir. Onlara ihtiyaç duydukları tüm belgesel, kitap, dergi, tartışma ve beyin fırtınası için alanlar sağlamaktadır. Genel olarak, Arap ateist sitelerindeki aşırılık ve şiddet bazı Arap dindarları arasındaki aşırılıklarla aynıdır. Çünkü kendilerini azınlık olarak görmektedirler. Son olarak, ateizm, en geniş anlamıyla, belirli bir dine karşı değil, aksine İslam, Hıristiyanlık veya Yahudilik dinlerine bakılmaksızın Tanrı fikrine karşı çıkmaktadır. Ancak Arap dünyasındaki yaygın din İslam olduğu için özellikle İslam dini ateizm ve ateistlerin şiddetli saldırılarına maruz kalmaktadır.

Genel Sonuçlar

1. Günümüzde Arap gençliğinin çoğunluğunda dini bağlılığın zayıflaması, aralarında ateizmin daha hızlı yayılmasına sebep olmuş ve modern fikrî yönelimlere ilgi duymalarına katkıda bulunmuştur.

2. Birçok bilim adamı ve aydın da ateizmin Arap gençleri arasında yaygınlaşmaya başladığının farkına varmadıkları için bu sorunun büyüklüğünü tahmin etmediklerinden dolayı önemsememekte ve yayılmasını engellemek için yeterince çaba sarf etmemektedirler.

3. Ateizm özellikle Batı ülkelerinde eğitim almış eğitimli gençlerde arasında yaygın olduğu görülmektedir.

4. Fikrî ve ideolojik açıdan sosyal medyanın gençlerin fikirleri üzerinde etkisi, okul ve üniversitelerin etkisinden çok daha fazladır. Gençlerin okullarda veya üniversitelerde öğrenim gördükleri esnada yıllar boyunca aldıkları fikirlerin sosyal medya ve uydu kanallarında saatler içinde silinebileceği belirtilmektedir.

5. Din karşıtı fikirlerinden dolayı gençlere yapılan baskı ve şiddet olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bunun kanıtı, çoğu Arap ülkesi yasalarında ateizm suç sayılması ve şiddetle karşı durulmasına rağmen ateizmin bu ülkelerde daha fazla yayıldığını görmekteyiz.

6. Arap ülkelerindeki ateizmin sosyal medyadaki savunucularının çoğu Irak ve Mısır'dan gelmektedir. Bunun birçok nedeni vardır. O nedenlerden bazıları

şunlardır: Okul ve üniversite gibi eğitim kurumlarında dinî müfredatın zayıflığı ve diğer Arap ülkelerinden daha fazla meydana gelen erken kültürel ve bilimsel açıklıktır.

7. Kültürel ve teknolojik ilerleme arasındaki ters bir ilişki söz konusudur. Bu nedenle teknolojik ilerleme ne kadar büyükse, dindarlık da o kadar azalır.

Bazı Arap örgütleri dini şahsiyetleri halkın gözünden düşürerek, din adamlarını marjinalleştirerek ve eğitim müfredatını dini eğitim tarafına çekmeyerek dolaylı da olsa ateizmin yayılmasına yardımcı olmuştur.

Öneriler

1. Dinî ve fikrî söylemler gençlerin gerçekleri doğrultusunda geliştirilmelidir. Onların talepleri ve beklentileri karşılanmalı, sebepleri ve nedenleri anlayarak onları doğru yola sokmaya çalışılmalıdır. Ayrıca onları evrensel bu varoluşu ve içindekileri yöneten, medeni, tarihi ve sosyal ilahi sünnet sistemini anlayarak düşünmelerini sağlamaya çalışılmalıdır.

2. İslam'ın medeni ve insani yüzünü ve İslam'ın Batı düşüncesi ve Batı kültürü ile medeniyet, fikrî ve insani alanda rekabet etme yeteneğini açıklamak ve aynı zamanda İslam'ın ortak insani değerleri özümseme, anlama ve başkalarıyla bir arada yaşama yeteneğini göstermek.

3. Dini söylemde aşırılık, abartı ve radikallikten uzaklık, İslam dininin gerçek ve doğru imajının aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

4. Ayrıca ilim ehli insanların, düşünürlerin ve entelektüellerin gençlerle iletişime geçme girişiminde bulunmaları, endişeleriyle birlikte yaşamaları, sorunlarına cevap vermeleri, sıkıntılarını paylaşmaya çalışmaları, mümkün olanı çözmek için gayret göstermeleri, fikir ve sorularını küçümsememeleri ve bazı insanlar yanlış görse bile görüşlerini takdir etmeleri gerekir. Olumsuz düşüncelerini sakince, yavaş yavaş ve bilimsel gerçeklerle düzeltmeye çalışmak gerekir.

5. Araştırma ve sosyal paylaşım sitelerine baktığımızda ve araştırdığımızda, ateizmle mücadele eden, onların şüphelerini gideren ve onlara yanıt veren sitelerin yaygın siteler olmadığı görülmektedir. Ayrıca fikirlerini ve konularını yaymak için yeterli desteği bulamadıkları, bu nedenle görevlerini mükemmel bir şekilde yerine getirebilmeleri için yeterli desteğin tahsis edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

6. Hükümetler ve eğitim kurumları, okul müfredatında dini konulara odaklanarak görevlerini yerine getirmelidirler.

7. Din adamlarını önemsemek ve onları dinî öğretileri doğru düzgün bir şekilde yaymak için eğitmek ateizmin yayılmasını sınırlandırır.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar, Makaleler ve Tezler

A. S. Bukit Amerikiyyin (Tarihsiz baskı). *Mukarenetu'l-Edyân*, Çeviri: Ranâ Sâmî el-Haş. Daru'r-Rıdvân**:** Halep.

Abdullâh Alajiri (2014), *Medhel lifehm el-İlhad el-jedeed*. Merkez Tekveen **:**Suudi Arabistan.

Abdullâh Alkasimi (1982), *es'Siraü beynel-islam fe el-veseniye*, 2. Kahire.

Abdullâh Alkasimi (2001), *Yekzibon kay yereoü'l-İlah jemiyla*, 2. Darü'l Kütübi'l Arabiyye: Kahire.

Abdullâh Alkasimi (2006), *Elkavn yuhakimü'l-İlah*, 1. Bağdat.

Abdulrahman Abdulhalik (1404), *el-ilhad esbabü'l-Zahireti fe ilajüha*, 2. Suudi Arabistan**:** Riyad.

Bayraktar Mehmet (1987), *İslam'da Evrimci Yaratılış Teorisi*. İnsan Yayınları: İstanbul.

Bedevi, Abdurrahman (1980), *Min tarihil-İlhad fi el-islam*, 2. el-Müessesetu'l Aerabiyye li'd-Dirâsâti ve'n-Neşr :Beyrut.

Boudros, Abdulmelik ve diğerleri (1995). *Kamusu'l-Kitâbi'l-Mukaddes*, Dâru's-Sekâfe :Kahire.

Cafer, Muhammed Kemal İbrahim (1970). *Fi'd-Dini'l-Mukaren*, Dâru'l-Kutubi'l-Câmiiyye :Kahire.

Cürcânî (2002). *et-Ta'rîfât*. tah. İbrahim el-Ebyârî, Dâru'l-Kutubi'l-Arabî : Beyrut.

Durant, Will (1988). *Kıssatu'l-Hâdâra*, Tercüme:Zeki Mehmud. Dâru el-Ceyl :Beyrut.

el-A'sam, Abdulemîr (1978). *İbnu'r-Râvendî fi'l-Meracil-Arabiyyeti'l-Hadîse*, 1. Dâru'l-Afâki'l-Cedîde :Beyrut.

el-Firûzâbâdî, Mecduddîn Muhammed (2005). *el-Kâmusu'l-Muhît*, 8. Beyrut.

el-Hasenî, es-Seyyid Abdurrezzak (1931). *es-Sabiatu Kadîmen ve Hadisen*, . 1 el-Matbaatu'r-Rahmaniyye :Mısır.

es-Sâiğ, Ziyâd (2017). *el-Hurriyetu'd-Diniyye fi'l-Hivâri'd-Dînî,* 1. Daru'l-Fârâbî :Lübnan.

Fevz, Abdullatîf el-Kürdî (2015*). el-Mezâhibu'l-Felsefiyye el-İlhâdiyye el-Muâsira,* 2. en-Nâşir: Merkezu et-Te'sîl ve'l-Buhûs.:Kahire.

Harbû'î, Emin Abdulhâdî (1438). *Keyfe Tuhâviru Mulhiden,* 1. Dâru Vakf Delâil li'n-Neşr**:** Riyad**.**

Haysem Tal'at (2014). *el-Avdetu ila'l-İmân,*1. Dâru'l-Kitâb **:**Mısır**.**

Huntington, Samuel (1999). *Sidâmu'l-Hadârât,* Tercüme: Tal'at eş-Şayib. 2. Beyrut.

Hussâm Tûkân, Arapça CNN. (2009) http://archive.arabic.cnn.com/2009/entertainment/8/22/athiesm.

Işıklar, Erhan (1994), *Tanrı Bilim ve Felsefe Konuşmaları*. Gündoğan Yayınları: Ankara.

İbn Manzûr (1988). *Lisânu'l-Arab*. Dâru'l-Ceyl **:**Beyrut.

İbn Sina (1325 h.). *el-İşârât*. 1**.** Hayriyye Matbaası **:**Mısır.

İhvân-ı Safâ (1405). *Resâilu İhvâni's-Safâ,*Mektebu'l-İ'lâmi'l-İslâmiyye :Tahran.

King, Hans (1998). *Meşru'un Ahlâkiyyun İlmiyyun,* Tercüme: Joseph Maalouf ve Ursula Assâf, 1. Pauline Kütüphanesi : Lübnan.

Korkmaz, Arif (2019). *Ateizmin Psiko–Sosyolojisi I: Teorik Çerçeve*. Palet Yayınları :Konya.

Korkmaz, Arif (2019). *Ateizmin Psiko–Sosyolojisi II: Ampirik Çerçeve*. Palet Yayınları :Konya.

Mâlik b. Nebî (1987). *ez-Zâhiretu'l-Kurâniyye*, Tercüme: Abdussabûr Şâhîn. 4. Dâru'l-Fikr :Dımaşk.

Mayer, Jean Francoi, Dünya Dinleri Hareketinin Yolu, İnternetin Dine ve Yeni Dini Akımlara Etkileri: *Mecelletu't-Tesâmuh*, (2009) Aralık sayısı.

Mısır Yasası. http://dostour.eg

Muhammed Abdullah Drâz (1990). *el-Din.* İskenderiyye: Dâru'l-Marife el-Câmiiyye.

Muhammed el-Gazâlî (1993). *Leyse mine'l-İslâm,* Mektebetu'l-Vehbe, Altıncı Baskı : Kahire.

Nasir bin Saeed. *Zahiretü'l-İlhad fi elmüjtemaatü'l-İslamiyeh*. Suudi Arabistan.

Rıza, Gunaym,(makale) raseef22.com

Roger Garaudy (1981). *Nidâun ila'l-Ahyâ*, Tercüme: Dokân Karnût. 1. Dımaşk Yayınları **:**Suriye**.**

Sorur, Haysem (2014). *Mevsütü'r-Red ele el-Mülhideen el-Arap*. (makala), laelhad.com.

Şalhat, Yusuf (2003). *Nahve Nazariyatin Cedide fi İlmi'l-İctimâi'd-Dînî*, 1. Daru'l-Fârâbî :Lübnan.

Şerif, Amr (1435). *Wahmü'l-İlhad*. Al-Azhar Dergisi: Kahire.

Şerif, Amr (2016). *el-İlhâdu Müşkiletu'n-Nefsiyye,* 1. Newbook li'n-Neşri ve't-Tevzî': Kahire.

Tehânevî (1996). *Keşşâfü Istılâhâti'l-Fünûn ve'l-Ulûm*. Mektebetu Lübnan Nâşirûn :Beyrut.

Topaloğlu Aydın (2000), *Ateizm ve Eleştirisi*. DİBY**:** Ankara.

Willaime, Jean Paul (2001). *el-Edyân fi'l-İlmi'l-İctimâ',* Tercüme: Besma Bedrân, Üniversite Kurumu :Beyrut.

Yemen Yasası. http://www.lcrdye.org/239/

Zaza, Muhammed Hassan (1986). *el-Kavânîn li Eflâtûn*, Metâbi el-Hey'etu'l-Mısriyye li'l-Kitâb : Kahire.

Zeynep Abdulaziz (2004). *el-ilhad fe esbabuh*, Darü'l Kütübi'l Arabiyye: Kahire.

2. Web Siteleri

http://almlhdenalarb.ahlamontada.com

http://arabatheistbroadcasting.com

http://atheismlibrary.blogspot.com/

https://ar.qantara.de
https://ladeenioon.blogspot.com
https://raseef22.com
https://www.facebook.com/ArabAtheistsLibrary
https://www.il7ad.org
https://www.bbc.com/arabic/middleeast.
https://blogs.aljazeera.net.
www.gcflearnfree.org.
https://www.marefa.org.
www.wikiwand.org.
www.islamweb.net.
www.businessdictionary.com.
www.study.com.
https://www.alquds.co.uk.
https://archive.islamonline.net